

WOORDENBOEK.

DIR.

DIRK, (*Graaf*) die men doorgaantsch houdt voor een der voorvaderen, van de Graaven van *Holland*. De Heer *van Loon* in zijne *Aloude Historie van Holland* (II. Deel, bl. 111), stelde vast, dat dezen *Dirk*, Hertog van *Ripuarië*, dat is, van *Ny-megen*, *Thiel* en de langs de *Noordzee* gelegene Landen, en gevolgtijk ook over de grenzen van het thans genaamde *Holland*, geweest is; welk gezegde bijna overeenstemd met het geen men leest, in het IV. Boek van de *Kronijk* van Broer *Jan van Leyden*. De tijd waarin hij geleefd heeft, wordt ons door zijne bedrijven aangewezen, want men vindt aangetekend op het jaar 782, dat onder de regeering van *Karel den Grooten*, *Witiking* uit *Noorwegen* terug gekeerd, een menigte van Saxers door *Karel* betengeld, en genoodzaakt het Christendom te omhelzen, weder tot den afval bewoog, en aanzetten om met hem groote verwoestingen aan te rechten; dat Koning *Karel* hiervan onderricht zijnde, drie zijner voornaamste Legerhoofden tegen hun te veld zond; dat deze de grenzen der Saxers genaderd zijnde, aldaar ontwaar werden, dat *Witiking* zig tegen de Franken ten oorlog toerustte, waarop zij besloten, hunne wapenen niet tegen de Slaaven, maar tegen *Witiking* te wenden; dat 's Konings leger op dat pas versterkt werd, door de manschap, waarmede deze Graaf *Dirk*, als een naastbestaande van *Karel*, in allerijl uit de gezegde Landschappen, tuschen den *Rhijn* en de *Maze* gelegen, naar *Saxen* was opgetrokken: al 't welke het gevoelen bevestigd, van die geenen, die vast stellen, dat de *Hollandsche* Graaven uit het Koninklijke geslacht van *Frankrijk* afkomstig zouden geweest zijn.

Dezen zijnen optogt, toond niet alleen dat hij een strijdbaar man was, maar het gevolg doet ons ook zien, dat hij kundig en voorzigtig (eigenschappen volstrekt noodzaaklijk voor een Veldoversten) was. *Dirk* met de zijnen het leger des Konings genaderd zijnde, zag, dat de Legerhoofden, zonder overleg op den vijand aanrukten, hij ried hun, vooraf de legerplaats te verspieden, en te doen onderzoeken, of het raadzaam was, de Saxers slag te leveren: in eenige deelen volgden zij zijnen raad; al voorttrekkende, tot aan de hoogte van *Sental*, daarna trokken zij over de *Wezer*, en sloegen zig aan d'oever van dezelve neder. De drie Legerhoofden meer driftig dan overlegzaam, begingen twee van de grootste mislagen, de eerste, dat zij hunnen vijand te min achtte, en de tweede, dat zij *Dirk* geen deel aan de overwinninge, die zij waanden zeker te zijn, gunden, zonder hem optrokken en op de Saxers inrukten: dan, in plaats van eene vlugtende vijand te vinden, zo vonden zij mannen, die zo een dapperen tegenstand boden, dat de meeste Franken in den strijd omkwamen, en de vlugtende geen schuilplaats, dan in het leger van *Dirk*, vonden; zijnde de nederlaag zo groot, dat *Karel* zelfs met een magtig heir in *Saxenland* komen moest, om *Witkind* de vlugt te doen neemen.

Verder ontmoet men Hem in het jaar 791, in den oorlog die *Karel* genoodzaakt was aantevangen, tegen de Hunnen (Hungaaren); het leger daartoe bijeengebragt, bestond uit Franken, Saxers en Friezen enz.; wordende hetzelfde verdeeld in twee hoopen; over één derzelve nam hij zelf 't bevel, trekkende daarmede langs de zuidelijken oever van den *Donauw*, naar *Panonië* of *Hongarije*; en de tweede hoop stelde hij onder bevel van *Dirk* en van *Meginfrid*, 's Konings Kamerling, met orde dat dezelve langs de noordelijken oever van den *Donauw* zouden voortrukken: het leger bijeen zijnde, werden 'er drie dagen achter den ander openbaare gebeden enz. gedaan, daarna over de rivier de *Inn*, in de grensfcheiding tusfchen de Beijersche en Hunnen, getrokken zijnde, viel het leger op de sterkste legerplaatsen der Hunnen aan, die overmeesterd en geslegt werden, waarna hun land te vuur en te zwaard verwoest werd;

1740f)

dat hij een
nien, dat hij
odzaaklijc
et leger der
n, zonder
raf de leg
er raadzaam
volgden zij
re van Social
en zig aan
en meer
he mislagen
en de
die zij v
ken en op
ende v
en dapper
den s
dan in
oot, dat
moes, m

791, in
, tegen de
gt, behoud
hetzelve
zelf 't
van den
oop stelde
ings Kamer
ver van den
de, w
enz, g
ding mis
iel in
ovemoes
te zwart

(Graaf)

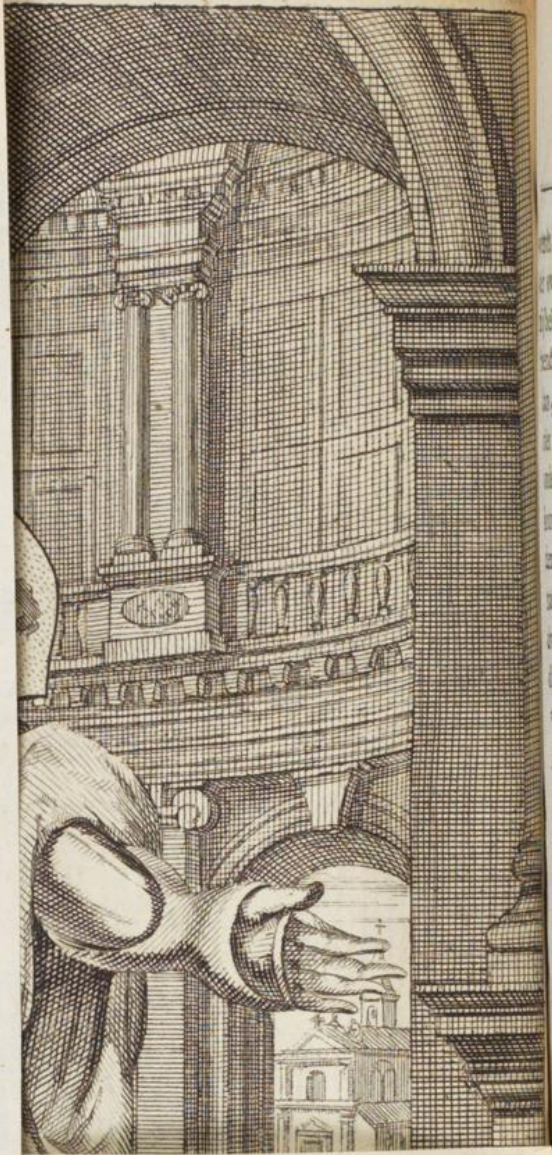
dat hij een
 rien, die hij
 noodzaaklijc
 het leger de
 den, zonder
 nocht de leg
 het raden v
 en volgen d
 oge van Sen
 egen zij een
 vden meer
 otie mislagn
 te, en de
 e, die zij v
 voken en op
 ngtende vij
 o een dapp
 in den strij
 ts, dan in
 groot, die
 en moes,

mar 791, in
 gen, tegen
 eoragt, be
 de hertoge
 hij zelf 't
 ever van de
 ede hoop
 Konings
 m oever v
 zijnde, v
 eden een
 scheidig
 e, viel in
 die over
 ut en te

Faint handwritten text, possibly a signature or name.

D I R K de I.

DIR

...niet meer negt dat
...verwining ang
...bieden weder terug
...reden, onder trant
...de, die beklind: v
...en moet getra
...nennend: in het p
...kame wankende re
...en Dussel Stam,
...vaker Graf Dav
...weg, trindie me
...te doet oppre
...vegen, coeren
...punter der Sater
...vopen: den, n
...en loong en d
...hieren geboel
...man van de H
...De is ver, die d
...comie, door d
...hant d, dat m
...d'Gouren van
...en Geyff en
...vliegen wac
...nig pedel h
...en van Ge
...vess: zine
...vopen, v
...pau helle
...Die te
...P
...Zegge
...van w
...niet ver
...vopen f

werdt; men zegt dat de Franken, tot dien tijd toe, nooit grooter overwinning nog meerder buit behaald hadden, waarmede zij beladen weder terug trokken; geleidende *Dirk* en *Meginfrid* de benden, onder haar bevel staande, door *Bohemen* naar hun land: dan, dit befaamde volk was wel overwonnen, maar op verre na niet ten onder gebragt, waarvan *Karel* kort daarna de blijken ondervond: in het jaar 793 bevond die Vorst zig in *Beijere*, en hunne aanstaande veldtogt verstaanden, deed hij een brug over den *Donauw* slaan, en alles tot eenen vroegen veldtogt gereed maaken: Graaf *Dirk*, die als Heirvoerder den naam van Hertog droeg, zuimde mede niet, om zijne Friesche benden, ook spoedig te doen optrekken, en zig bij het leger aan den *Donauw* te voegen, voerende hetzelve op door *Rustingerland*, langs de grenzen der Saxers, met dewelke hij zig weder meende te vereenigen: dan, ziet wat gebeurd, dit onstandvastig volk was den Koning en den Godsdienst weder afgevallen, hadden de Priesters gedood, de kerken verwoest, ja zelfs hadden zij Gezanten aan de Hunnen gezonden, om zig daarmede te vereenen: *Dirk* van dit alles onkundig zijnde, werd, aan de *Wezer* komende, door hun overvallen en geslagen, welke nederlaag het laatst is, dat men van hem gemeld vindt. Dan, zo de volgende Graaven van *Holland* van dezen afkomstig zijn geweest, zou men *Gerolf* en *Thietbold*, als de naastbekende van zijne afftammelingen moeten houden, en stellen dat de eerste, *Gerolf*, een zoon gehad heeft, die mede *Dirk* genaamd was, en die weder een zoon *Gerolf*, Graave van *Teysterbant*, die de vader zou geweest zijn van *Walger*, en van die *Dirk* tot wien wij nu overgaan, als in den rang der Hollandsche Graaven de eerste plaats bekleedende.

Zie de genoemde VAN LOON. *Vaderl. Historie*, I. Deel, p. 427, 434 en 439.

DIRK, door *Vosfius*, *Dirk van Egmond* genaamd, zo gezegd is, de eerste in den rang der Hollandsche Graaven, een man van wien genoegzaam bijna alles, zo niet duister, ten minsten vol verwarring en onzekerheid is: wij zullen onze Leezers voordragen het geene onzen voorganger *Halma* van hem te boek

gesteld heeft, uitgenomen 't geene wij 'er tusfchen () bijvoegen, en daarop het onze doen volgen: hij dan zegt, *Diderik de Eerste*, eerste Graave van *Hollandt*, in het jaar 863. Op dit jaar stellen alle de oudste Geschiedschrijvers het begin van 't Graaffchap van *Holland*, in den perfoon van dezen *Diderik*; van sommige genaamd, of gezegd, zoon van *Sigebert*, Prins van *Aquitaniën*, (dit is onwaar); van anderen een zoon (en wel de jongste) van *Gerolf*, een voornaam Heer in *Holland* of *Friesland*, (men kan dit nauwkeuriger bepaalen, met te zeggen, Graave van *Teisterbant*): *Heda* (ten onrechte) noemt hem de zoon van *Gildeberga*, dochter van Keizer *Lodewijk de Godvruchtige*, gesproten uit den stam der oude Frankische Koningen. Het kort begrip van dit ontstaane Graaffchap is, of zou zijn, ten tijde dat *Carolus Calvus*, of Koning *Karel den Kalen* te *Bladella*, een Dorp in *Braband*, een algemeene dagvaard hield tot 's Lands bescherminge, toen van de Deenen en Noormannen zeer verwoest, verscheenen daar veele, zo Geestelijke als Waereldlijke Heeren, uit *Duitschland* en *Italiën*: van sommige wordt gezegd, dat Paus *Johannes de Agste*, die te *Ments* was, daar ook zijne Legaatën of Afgezantën zond. Onder veele voornaame Heeren kwam 'er ook de Heer of Graaf van klein *Trooijen*, met twee zoons van zijne zuster *Mathildis*, Gemalinne van *Sigebert*, Prins van *Aquitaniën* of *Gasconien*, de oudste was *Walcher*, Graave van *Teisterbant*, dat in zig zou vervat hebben *Thiel*, *Bommel*, *Arckel*, *Heusden*, *Altena*, *Cuilemburg*, *Buren*, *Leerdam*, *Asperen*, enz. tot de *Oude Maas* toe; de jongste zoon *Theodricus*, of *Diderik*, *Dirk* was nog nergens mede begiftigt, hij was een dapper Ridder, doch had noch land noch zand: met zijn vader *Sigebert* had hij al reeds kloeke daaden tegen de Noormannen verricht. Op het aandringen van den Graaf *Hugana*, die in groote achting bij Koning *Karel den Kalen* was, schonk *Karel* aan *Diederik*, *Holland* met den tijtel van Graaf, en dus werd hij de eerste Graaf.

De Giftbrief, waarvan den inhoud aldus luidt:

„ In den naam der H. en onverdeelde Drievuldigheid , KAREL , bij de gratie Gods Koning der Franken .”

„ Wantet onse Koninklijke Hoogheit betaamt , dat wij onse lieven en getrouwen mit meenigerlij giften sullen eeren ende verweerdigen , so willen wij , dat het alle gelovigen in de H. Kerke Gods , die nu zijn ende namaals sullen wesen , kondigfy , hoe voor onse tegenwoordigheid verschenen is , den eerwaardige Graaf Hagano , biddende onse Goedertienheid , dat wij eenen getrouwen , met name *Diderik* , eenige dinge wilde geeven , te weten de *Kerke tot Heemunde* , met al datter rechterlijk toe behoord , van die plaats af . die men heet *Suidharderhage* tot *Voirtrappen* en *Kinheim* toe . Wiens bede wij goediglijk (als regt en billijk was) ontvangende , gunnen en geeven onsen getrouwen voornoemt al het voorsz. in 't geheel , met den dienstluiden , die nu syn ende namaals wesen sullen , met beemden , boschen , weyden , wateren en watervlieten . Ende gebieden gelijkerwijs hij syne andere goederen in erfregt bezat , dat hij ook al den tijd zijns levens hij ende zijne nakomelingen deze onze milde gifte gerustflijk gebruiken ten eeuwigen dagen , en tot dien einde hebben wij dit onfer goedertierenheids Gebod doen sehrijven , mids dien gebiedende , dat hij alle dese dinge vrijelijk houden en bezitte , ook mogt doen daarmede wat hem blijft . Godt in alles helpende ende niemant moeilijk ofte hinderlijk zijnde . Ende op dat onfer mildheids gifte en volgende tijden dus te vaster zijn ende precijfer onderhouden worden , hebben wij , dit onder aan met onsen hand bevestigd , en bevolen met onsen rings afdrukzel te zegelen .”

Onder het Koninklijk Zegel :

„ Overzien bij den Notaris *Hagano* , in stede van *Rotger* , den Aartsbischoep en oppersten Cantzelier .”

„ Datum in 't jaar onzes Heeren DCCCLXIII , den XVII Kalender van Julij , de XI Indiëti , in 't XXX jaar van de Regeering van den Heer Koning KAREL , zijnde het XXV van de herstellinge en na de gekreene breder erfenisse .”

„ Actum in 't Dorp *Bladelle* , saliglijk Amen .”

Men kan niet ontkennen, of 'er zijn in dit verhaal uit de oude Chronijken, eenige feilen, en bijzonder in die omstandigheden: inzonderheid, dat Paus *Johannes de Agtste*, zijne Afgezanten op de dagvaart te *Bladelle* zou gezonden hebben, om dat in het jaar 863 geen Paus *Johannes*, maar eene *Nicolaas*, de Roomsche stoel bekleedde, en andere onzekerheden meer, raakende de afkomst van *Dirk*; onzekerheden die der moeite niet waardig zijn natespooren. Wij zien hier dat de eerste Graaf den naam van *Dirk* gevoerd heeft; dat hij in het jaar 863 aangesteld zou zijn door *Karel den Kalen*, Koning van *Frankrijk*: dan dit heeft het grootste verschil veroorzaakt, wijl jonger Schrijvers, dit vijftig of zestig jaaren laater stellen, en zeggen, dat dit geschied zou zijn, door *Karel den Eenvoudigen*, in den jaare 913, en weder andere in 922 of 923: de oorzaak van dezen mislag leggen zij, die 863 stellen, op de vermenging van den naam, met eenen anderen *Dirk*, daar de eerste de grootvader van zou geweest zijn: dan de jaartelling en dagtekening van de Giftbrief van 863, dient wel het meeste ligt te geven, als ook den naam van den geever *Karel den Kalen*, of die van *den Eenvoudigen*, die 'er de Franschen voor stellen: want alhoewel zij, die den gift vijftig of zestig jaaren verschuiven, zeggen, dat in het uitschrijven van den Brief, of het jaar, een L voor een C zou gesteld zijn, en dus in plaats van DCCCLXIII voor DCCCCXIII: dan, hoe zou het dan 923 kunnen zijn, zo als *Scrivenerius*, en de meeste na hem, gesteld hebben, of daar moeten twee XX, in plaats van één gestaan hebben, zo als in beide de Romeinsche Cijsfertallen, uitdrukkelijk staan, wijl het buiten dat van XIII niet tot XXIII kon komen; en dan zou ook moeten plaats hebben, dat alle de copiën juist na een gebrekkige ware nageschreven.

Melis Stoke, die bij alle Oudheidkenners in hoogachting was, en de oudste en geloofwaardigste Schrijver is, (als men volgens het hedendaagsch algemeen gevoelen, *K. Kolijn* voor een ingestoke stuk houdt) zegt duidelijk vs. 317, enz.

„ Spt des seker ende ghewes /
 Dat de Graesscap van Holland es
 Een stic van Driesland ghenomen.
 Want als ons es te boven comen /
 Als men sceef achte hondert laer
 En drie ende sestich oberwaer /
 Staerte de Kralewe zekherlike /
 De Coninc was in Dancrike /
 En van Drieslant hadde een deel /
 Begonste stichten al gheheel
 Holland ute sinen conincrike.
 Want hi gaf enen Diderike
 Dese lande / enz.”

Alwaar men vindt, niet alleen het jaar 863, maar ook den naam van *Karel den Kalen*, en niet *den Eenvoudigen*: het een en ander, hebben ook meer andere Schrijvers, waaronder ook de *Chronijk* uit de Abdij van *Egmond*; en *Melis* zegt nog op het eind van de Giftbrief, vs. 365.

Ghegeben in ons Heren laer /
 Achte hondert en daer naer
 Diewers twintich en drie mede /
 Cate Bladele tere stede /

Er behoeve geen de minste lofspraake, om de geloofwaardigheid van *Melis* te bevestigen; bij alle de beminnaars, der Oudheid, is hij bekend, als een Schrijver, als een man, die volgens zijn schrijfstrant, alles naauwkeurig heeft nagegaan, en ter neder gesteld, niet alleen het jaar, maar zelfs veeltijds den dag, ter bij voegende; zo als hij deed met de gift van *Lodewijk*, Koning van *Duitschland*, Broeder van *Karel*, aan Graaf *Dirk van Holland*, vijf jaaren daarna, met de schenking van het *Foreest Wasda*, als hij zegt vs. 439, enz.

„ En

„ En hebber de hant toe ghegeben /
 „ En hieter oec den zeghel angeben
 „ Dan onsen bingherlyn te waren.
 „ Ghegeben in ons Heren iaren
 „ Ten dertienste daghe van Appel
 „ Achte hondert iaer en also wel
 „ Achte ende sestich / enz. ”

Hoe kon nu *Lodewijk van Duitschland*, aan Graaf *Dirk*, te *Foreest Wasda*, (om 't even of het *Walcheren* of wel het land van *Waas* geweest zij,) in het jaar 868 gegeven hebben, indien *Dirk* eerst 923 Graaf geworden was, en deze Giftbrief lijd echter geene tegenspraak: dan om hun gevoelen staande te houden, zoeken zij ook een andere *Lodewijk*, zonder te kunnen zeggen, wat voor een. *Janus Douša* zegt hierop: maar hoe zal men met het jaar 868? hebben de Copieïsten alweer geen goed gezicht gehad, of mischien een cijfferletter over het hoofd gezien: men zou hier kunnen bijvoegen, dat de Fransche Koninglijke Historieschrijver *Mezeraij*, die geene Hollandsche Copieën gebruikt, maar wel zig van de oude origineele Brieven bediend heeft, zegt: „ in dit jaar 861, maakte *Karel de Kaale*, zekeren Heer *Thierry (Dirk)* Graave van *Hollandt*, van wien zij, die t'zedert dat Graaffchap bezeten hebben, afgedaalt zijn, doch zij hebben altijd een bepaald gezag gehad, zo dat zij op de vrijheid des Lands niets konden onderneemen.” Men moet toestemmen, dat hij 861 voor 863 steld, doch hij spreekt ook van de Gift, en niet van de Giftbrief, wanneer die getekend is, dat een jaar, of anderhalf jaar, daarna kan geschied zijn: noch brengen de nieuwe Schrijvers bij, dat, zo *Dirk de Eerste* in 863 Graaf geworden was, dat hij en zijn zoon *Dirk den Tweeden*, 125 jaaren moesten geregeerd hebben, zo als *Melis* in zijn *Rijm Chronijk* zegt: het is waar, dat dit verre uitloopt, als men oprekent het geene sommigen voorgeeven, dat de eerste *Dirk* 40, en de tweede het bewind 85 jaaren zou in handen gehad hebben. *Veldenaar* stelt voor de eerste 38, en

voor de tweedn *Dirk* 82 jaaren , schoon 'er dit maar 120 uit-
maakt , zegt hij echter , zo als ook anderen , dat de tweede
Dirk een zeer oud man geworden is. Dan de alleroudste maa-
ken geen gewag van hunne regeeringsjaaren , noch ook van het
doodjaar van *Dirk den Eersten* , (die in de Chronijk van *Mun-*
sterus , op het jaar 938 , (*de Alten*) de Ouden , genoemd wordt).
M. Stoke , van zijnen dood sprekende , zegt 'er alleen dit van :
vs. 508 ; enz.

H i en Vrouwe Ghebe syn wyf

Waren t Egmonde begraven /

Dat si sichten met hare haben.

Maer de Ghene de t Catyn screef

In weet waer vi dat achter bleef /

Hine bescreef dat saer niet mede /

Daer hi sinen ende in dede

Bidien es mi oncont dag

Hoe langhe dat hi Grabe was.

Uit welke twee laatste regelen ten duidelijken de goede
trouw van *Melis* te zien is , die niets heeft willen schrijven ,
dat hem onbekend was ; dus men billijk vraagen mag , hoe an-
dere Schrijvers , die na hem geleefd hebben , 'er achter geko-
men zijn ? waar is 't daar hij steld dat zij beiden 125 jaaren
geregeerd hebben ? dan dit is niet zeer moeilijk natespooren :
Dirk den Eersten was de broeder van *Walcher* ; stel dan dat
hij bij de aanvaarding zijner regeering oud geweest is tusschen
de 25 en 30 jaaren , en geregeert heeft 65 jaaren , zo maakt
dit een ouderdom van 90 jaaren : stel dat *Dirk den Tweeden*
mede tusschen de 25 en 30 jaaren oud was , toen zijn vader
stierf , of hem de regeering affond , (dat onzeker is) en dat
hij geregeerd heeft 60 jaaren , dan heeft men de 125 jaaren ,
die deze beide Graaven geregeerd zouden hebben ; wij erken-
nen dat dit bloote stellingen zijn , en dat men alle verschillen
op deze wijze , zonder iets te bewijzen , gemakkelijk zou kunnen

plooijen; dan men zal ook toefstemmen, dat 'er geene onwaarschijnlijkheid plaats bij heeft: de tweede *Dirk* werd, zo als uit *Veldenaar* gezegd is, een zeer oud man. Wij weten dat *Karel den Grooten* geregeerd heeft 45 jaaren, en *Lodewijk de Veertiende* over de 70 jaaren, zie daar van twee Vorsten reeds 115 jaaren. Noch eenie andere zwaarigheid wordt 'er in gebragt, namelijk dat het jaar 863, het dertigste jaar der regeering van Koning *Karel den Kalen*, niet zijn kan, maar wel het vier-en-twintigste, daarentegen was het jaar 923, het dertigste van *Karel den Eenvoudigen*; maar laat ons *Mezeraij*, die daar in het meeste geloof verdiend, op nazien: hij zegt dat *Karel den Eenvoudigen*, den 7den October van het jaar 923, in de gevangenis gestorven is; van den dag zijner kroninge, tot dat hij gevangen werd, 30 jaaren geregeerd te hebben; gevangen genomen 923; gestorven 923; dertig jaaren geregeerd hebbende 923; *Dirk den Eersten* met het Graaffschap begiftigt hebbende (zo men wil) 923: dit alles is niet onmogelijk, maar de vraag is, of het waarschijnlijk is, dat die Vorst, in een en het zelve jaar, waarin hij van zijn weerspannige onderdaanen, ja van al de waereld verlaaten was, van alomme geprangt, van magtige heirlegers omringt, op een kasteel gevangen gehouden, gedachten zou gehad hebben, om *Holland* tot een Graaffschap te maaken; men voege daar nog bij, dat de giftbrief al diep in de maand Julij (den 17den) getekend was, daar hij vermoedelijk al in Junij gevangen genomen is.

Volgens die zelven Schrijver, kwam *Karel den Kaalen* aan de regeering, na den dood zijns vaders, in het jaar 840, en stierf 877; van 840 tot 863, is maar drie-en-twintig jaaren, en dus zou 870 het dertigste jaar zijner regeeringe moeten zijn, zo dat 'er bij beiden zwaarigheden overblijven.

Dirk de Eerste dit is zeker, word geroemd, wegens zijne eerbaare zeden, zijn groote lichaamskracht, dapper en stoutmoedigheid, en andere Prinselijke deugden, hebbende hij zijn gebied, (zo veel de magt hem toeliet) tegen de Deenen en Noormannen verdedigd. Schoon van zijne verrichtingen geene aantekeningen voor handen zijn, zo tekent *Melits* alleen aan, dat hij te *Egmond*, ter eere van *St. Adelbert*, een klooster van

hout deed bouwen. De naam zijner vrouwe, was *Gena*, of *Cere*, bij wien hij verwekte *Dirk den Tweeden*; zij die haare afkomst van de Franken, en wel als eene dochter van *Pipijn*, stellen, slaan de bal geheel mis, wijl die reeds in 819 overleden was, en ook is 'er op het geheele geslacht van *Pipijn* geene dochter van dien naam bekend; veiliger dan, als men zegt, zulks niet te weten. Wat het bijschrift, onder het afbeeldzel van dezen *Dirk*, en van andere Graaven, betreft, door *Halma* uit *Alkemade* overgenomen, noch van *Melis*, noch van een ander echt Schrijver zijnde, en geen ligt aan de zaak geevende, laten wij onaangeroerd: doch hier ter plaatse zal het niet ongeschikt, iets van de afbeeldzels der Graaven en Graavianen te zeggen; de beminnaars onzer Vaderlandsche Prentkunst, weten, dat dezelve verscheidenerlij zij: dat die van *Vischer*, geplaatst in de groote en kleine werken van *Schrivierius*, en die van de *Jode*, de fraaiste zijn, als borstbeelden; van andere, als in *Barlandois*, *Vosmar*, *Halma*, *Alkemade*, *Smits* en *Langendijk*, ten voeten uit, in onderscheidene grootens, doch alle in eene gedaante: dan het zal 'er maar op aankomen, of 'er eenig bewijs voor de echtheid dier afbeeldingen voorhanden is; veele hebben ze zeer onbezonnen alles daaromtrent verworpen, en andere dit met drift tegengegaan. *Langendijk* zijne *Jaardichten van de Graaven van Holland*, daarmede verfiert hebben, naar de tekeningen van *Jelgersma*, en de Graveur *Spilman*, zag dat het nodig was, hun, die dezelve voor onecht houden, zo veel hem mogelijk was, de mond te stoppen; eerst met het geene 'er *Alkemade* reeds van gezegd had, en daarna het zijne 'er bijvoegende. De eerstgenoemde dan, zegt: „het voornameste en nodigste deel van ons bericht betreft de afbeeldingen onzer Hollandsche Graaven, die tot een zonderling sieraad in dit werk ten schouwtoneele worde opgevoerd, daar de voorgaande drukken van ontbloot waren: een werk van zo veel noodzaaklijkheid, dat we daarmede nog stil staan, nog ons zelve voldoen konde, dan met de volvoeringe daarvan.”

„Het is zeer opmerklijk, dat alle voorige eeuwen schuldig zijn aan 't verwaarloozen van de afbeeldingen of schilderijen der Prinsen; en der verwondering waardig, dat nog de Egmon-

der

der Monnikken, die anders alles toebachten wat ter onsterfelijkheid en luister, dezer Prinzen, (haare zonderlinge weldoenders en daar haar schoorsteen bij uitnemenheid van rookten) hier niet op gedagt hebben, nog dat eenige Edelen of Steden van Holland zorge gedragen hebben voor de bewaaring en vereeuwiging dezer zo noodzaaklijke fraaijgheden. En wij tot nog ontbeeren zoude, was het niet geschied door de Karmeliter Monnikken of Lieve Vrouwe Broeders binne Haarlem, wier Klooster in 't jaar 1249 gebouwd is, door Heer *Simon van Haarlem, Ridder*, gesprooten uit de aloude en magtige Edelen van dien naam, die 'er uit Godsdienstige inzigten, zijn eigen Huis en Hof, staande in de Groote Houtstraat, toe ten besten gaf." Waarbij *Langendijk*, uit *Schrevelius, Beschrijving van Haarlem*, bijvoegd: „dit is altijd seker, dat het Clooster van de Carmeliten is gesticht en gebout van een *Simon van Haarlem*, een man van Adel en Ridderlijke afkomste, die zijn eigen huis verlaten hebbende, de grond geschonken heeft aan Geestelijke personen, en het Clooster verrijkt met veele goederen ende inkomste, die gestorven is in den jaare 1280, ende is aldaar op zijn eigen grond begraven, voor het hooge Altaer. In dit Clooster is een groot stuk schilderij geweest, in welke alle de Graaven van Holland geschildert zijn, van *Dirk d'Eerste* van 't geslacht af, die afkomstig zijn, zoo men de oude Chronijken geloven mag, van de Koningen van Frankrijk, so in geslachte als in krijgshandel doorluchtig, van *Dirk de Eerste* tot *Maximiliaan*, Hertoge van *Oostenrijk*, die getrouwt hadde *Maria*, Hertoginne van *Bourgondië*, Gravinne van *Holland* en *Zeeland*, &c. Dit Clooster is gantsch uitgeroeit en afgebroken tot den grond toe, noch bij onzen tijd." (De eerste uitgave van *Schrevelius* geschiedde 1647.) De schilderij en tafereel van de Graaven is bewaard en op het Stadhuis gebracht in het oude Hof, ter eere van onze Graaven. „Wanneer zulks niet bezorgd was, de nakomelingen waren altoos ontbloot gebleven van de ware en echte schetsen der lijflijke gedaanten onzer Graaven." Hiervan zal het op 't bewijs aankomen.

„Men mag te dezer gelegenheid niet voorbijgaan, het gedenken aan de weldaad, niet alleen die dit klooster verdiende in haare zorge en naarstigheit, en te gelijk ook in de kosten, die

ze boven anderen heeft aangewend, en gedragen hebben omtrent de afbeeldingen dezer zeldzaamheden, maar ook aan de wakkere Mannen, die, dit Klooster weleer inleverden, (waaronder onzen meergenoemden *Melis Stoke* heeft uitgemunt,) die haar werk maakten van 's Lands Geschiedenissen te beschrijven, als ook *Jan Gerbrands van Leiden*, Prior van dit Klooster."

„ Het zijn deze Monnikken, die alle de *Graaven van Holland*, zo gezegd is, van *Dirk de Eerste* tot *Maria*, op de muur van haar kloosterkerk getrouwlijk hebben doen schilderen met waterverwen, (zijnde het schilderen met olijverwen eerst door *Jan van Eijk* 1410 uitgevonden,) [*zij die niet ligtgelovig zijn, hebben regt van deze getrouwheid bewijs te vorderen, en te vragen, daar dit klooster eerst 1249 gebouwt werd, van waar kwamen de Monnikken aan de origineelen, waarna zij deze Copien getrouwlijk met waterverwen deden schilderen?*] maar deze met der tijd door vogtigheid en afbrijzeling des muurs, en onduurzaamheid der waterverwen, (*die zeker maar weinig jaaren stand kan houden,*) verdonkerd, zijn de Monnikken genoodzaakt geworden dezen muur te doen beschieten met wagenshot, en om te beter duurzaamheid, de afbeeldzels der Princen op het hout en met olijverwen, (*dus na het jaar 1410*) te doen herschilderen. En deze (*dus Copien van de eerste*) zijn 't, die na het vergaan der eerste en eenigste, alleen als echte stukken zijn overgebleeven, tot in 't laatst van de zestiende eeuw, welke bezwangerd met de onbesuisde woede der Beeldstormerij, nevens alle klooster en kerkfieraadjen, ook deze te eenemaal hadden vermorzelt en verplet."

„ Indien niet de voorzigtige voorzorge der Heeren Burge-meesteren in die droeve tijden zulk voorkomen hadden, met dezelve te doen verplaatsen op het Stadhuis, en ze de woede en schenzugt ontweldigt hadden, zo als ze aldaar nog gezien worden."

Deze *tweede schildering*, voelde *Alkemade*, daar de eerste geen het minste bewijs van echtheid had, dat minder bedenking veroorzaakten, en dat ze ook door den Schilder en Glaschrijver *Tibaut*, voorgebragt waren; dan laat ons voortgaan, en zien hoe hij dezelve uit den weg ruimt. „De zaak verhaald

ous

ons (zegt hij) *Michiel Vosmeer*, welkers vertaalde woorden aldus luiden:”

„ De onagtzaame eeuw had de net gelijkende afbeeldzels der meeste Princen van Batavie, (van een bekwaame grootte door verscheide en de vermaardste Schilders eertijds te *Haarlem* in de Galerij van 't Karmelijten Klooster aan de buitenste muur van de kerk, die naar het zuiden strekt, afgemaald en zeer naauwkeurig geschilderd,) tot een groot siernaad van de herbouwde Gallerij, (zo 't haar toefcheen) met planken overtrokken, en de muuren met wagenshot bekleed, waarop naderhand (de eerste versinaad zijnde) alle de Graaven, met een sreek, naar *Schilders goeddunken* geschilderd werden. Deze eindelijk ten tijden van de belegering, door de bezettingen afgerukt en de planken afgebroken zijnde, vertoonde de ontbloote muuren, aan de nakomelingfchap, een fchat van eerwaardige oudheid, te weeten, de waare gedaanten en gewaden van haare Vorsten, ten deele gefchonden, op aanwijzing van *Willem Tibaut*, Burger van *Haarlem*, die dezelve zeer wel en getrouwelijk heeft afgeteekend, d'eeuwigheid heeft wedergegeeven, op dat ze ('t welke door den brand in de Stad, bijna geschied was) de rampen der tijden, in 't toekomende niet onderworpen zouden zijn.”

„ Deze dingen (zegt *Alkemade*) schrijft de opgamelde *Vosmeer*, in zijn boek *Principes Hollandia*, gedrukt te *Antwerpen* bij *Plantijn*, in klijn folio, in 't jaar 1578, waarin dezelve afbeeldzels voorkomen, die men mede vindt in *H. Barlandi, Hollandia Comitum Historia et Incones*, mede bij *Plantijn*, 1584.) op het bloot bevestigen van *Willem Tibaut*, doch of hij hier in geloof verdiend, zulks zouden met reden mogen in twijfel getrokken worden: want behalven dat zijn verhaal alleen is, en van niemand (ons wetens) gevolgd werd, zo zijn 'er verscheidene omftandigheden, die het verhaal van deze enkele getuigen zeer verdagt maaken. Indien men lette, dat de eerste schilderijen, op de kerkmuur met waterverwe zijn gedaan, volgens zijn eigen bekentenis, (het geen voor zo verre de waarheid is,) en dat deze, gelijk alle andere gepleisterde muuren, uit haaren aart vogtig en brokkelig zijn, zo volgt onvermijdelijk, dat ze niet bekwaam zijn, omme de Beeltenissen, vooral die

die van waterverwen (doodvijanden van al wat vogtig is) zo lang te bewaaren, dat ze een eenige eeuw de zichtbaare en volkomene onderkennelijke lijfsgestaltens van het hoofd tot de voeten ongeschonden te bewaaren. Ja al ware het, dat eens tegen den aard aller muuren en waterverwen, zulks eenigzints mogelijk was geweest, zo is uit dit zijn verhaal, zelfs afteneemen, dat ze in vroegere tijden zodanig verdonkerd en geschonden waren geworden, dat de Monnikken, om de afbeeldingen der Graaven niet te verliezen, zig weleer genoodzaakt vonden, de geheele muur met planken te doen bekleeden, en ze te doen herschilderen, om door dat middel de vogt, de afbrijzeling der muur, en vergankelijkheid der afbeeldzels voortekomen, en door nieuwe schilderijen te doen vereeuwigen. Een werk, verricht, lang voor de Stads belegering (1573), dat zelfs de gedachtenis van deze verborgene oude schilderijen, uit de geheugenis der menschen schein uitgewist: en al waren de muurschilderijen, ten tijden dat ze overdekt werden, geheel gaaf en volkomen zichtbaar geweest, het geen niet aanneemlijk is, ten ware men te gelijk toestond, dat het beschietsen en herschilderen vergeefsche moeiten en kosten zouden geweest zijn, zo zouden deze houte bedekzels, het gebruik van lugt en de vogtigheid, vermeerderd, alles verstikt en bedorven hebben."

Deze aanmerking van *Alkemade*, die vrij natuurlijk is, brengt eene andere met zig, namelijk deze, dat daar hij erkent, dat de afbeeldzels, toen men ondernam ze te herschilderen, vrij geschonden zijn geweest, en dat men dus met *Vosmeer* te regt mag zeggen, dat alle de Graaven naar *Schilders goeddunken* herschilderd zijn, dat geen geringe twijffeling omtrent de getrouwe afbeelding en echte gedaante en kleeding der Graaven en Graavinnen veroorzaakt.

„Maar behalven (gaat hij voort) alle deze en meer andere bedenkligheden tegen den Schrijver, (*Vosmeer*) zo zijn 'er geene redenen om te geloven, dat deze laatste schilderijen niet alleen gemaakt zijn uit noodzaaklijkheid, maar ook van een nette overeenkomst met de eerste en oude, zo verre als ze ken en zichtbaar zijn geweest; dewijl de Kloosterlingen niet anders

op

op het oog kunnen gehad hebben, dan de bewaaring en onvergankelijkheid van dezelveu."

„ Dit alles wel overwogen, is 'er geen waarschijnlijkheid, dat de bedorven en verduisterde schilderigen, om haar gebrek, lang te vooren met moeite en kosten beschoten, herschilderd, en na die herschilderinge, nog een reeks van jaaren bedekt, en in een staat van noodzaaklijkheid gebragt, om nog meer te moeten verduisteren, eindelijk na verloop van een tijd, die het geheugen ontvlugt was, zo volmaakt en volkomen ontdekt zouden geweest zijn geworden, als ze door *Willem Tibaut* zijn aan 't ligt gebragt."

In allen gevallen, wij hebben ter liefde van de waarheid ons verplicht gevonden, de plaats van den Schrijver te onderzoeken, en aan 't waarschijnlijke te toetsen. En zullen ons voldaan houden, met alle onzijdige liefhebberen, hier mede te hebben wille waarschouwen, om op haar hoeden te zijn in het aanneemen van de waare gedaanten onzer Princen, op het bloote getuigen van een eenige, die met hoe grooten glans van geloofbaarheid bekleed, echter naar regten niet volslagen mag worden aangenomen."

Verder betoogd de Heer *K. van Alkemade*, dat de afbeeldzels, door hem geplaatst, in zijne uitgave van de *Rijmkronijk van Melis Stoke*, geschied in 't jaar 1699, zijn de eerste en echte afbeeldzels, die in 't koper gebragt zijn, zo als die op het Stadhuis te *Haarlem* te zien zijn; daar alle de overige gemaakt zijn na die van gezegde *W. Tibaut*, op de glazen van het grootte vertrek, in de voorste *Doele* te *Leiden*, geschilderd, en geeft verder eenig verslag van de gedaantens of houdingen waarin dezelve worden voorgesteld.

„ Tot dus verre (zegt den Digter *Langendijk*) geeft ons de Heer *Alkemade* zijn gevoelen op, wegens de Beeltenissen der Graaven, daar wij hebben bij te voegen, hoe het te verwonderen is, dat *Barlandus* en *Schrivverius*, (in wiens werk, wat de kunst betreft, de fraaifste afbeeldzels zijn) het bedrog van *Tibaut*, hier boven aangewezen, niet ontdekt hebben, dat *Goltzius*, een Burger van *Haarlem*, en vermaard Konstenaar, heeft

D I R K , eerste

hijnen geschilder, de
 van te groeven, wat z
 selen, tussen later zien, da
 nach van een zware tijd hebb
 welke is sommige van die,
 naar die, die zij niet van de
 zijner hij verker) oer wa
 die in d'og te dat zal bemerk
 zijgende als niet getuigen hee
 vanne voorbedien der Gra
 van *Carolinus* Pijfcher leeft i
 schieda gevonden worden, v
 nich die vester, in der z
 is ook naar de, dat hij de de
 in om die de voorgeselde be
 viel evenze op die van Th
 Teel de te nedergeliche,
 gemeten de d'vellingen
 e *Barlan*, waer *Stoer*
 zichten zijn, die zij hebben,
 vi verdichte en gemet,
Monnik de serie v'voet
 gind hebben, en die bevi
 de serie beeltenissen, als de
 va, en te worden, niet v
 in zwaer.
Blond in *Dirk de Eerste*
 henge beeltenisse, w'rich
 rijp is een beelten, en
 van aange van 't Gra
 van 166; heeft Kor
 zide *Leid*, zoon van
 getel van *Chromijen*.
Leyna v'v'it *Biofche*
 jaren r'atich'v'v'v'v'v'
Wijger en *Wimmer*
Wimien *Sam* geide.
 III. D'v'v'v'.

heeft kunnen goedvinden, de figuren van den Glasfchilder in 't koper te graveeren, want zij die zig in dien kunst geoefend hebben, kunnen klaar zien, dat zijn meetste standbeelden, de smaak van een latere tijd hebben. Zijnde de evenredlgheid en welstand in sommige van die, zeer wel in acht gehomen, dat doet zien, dat zij niet van de aloudheid afdaalen. Het komt mij (zegt hij verder) zeer waarschijnlijk voor, dat *Schriverius* zijn misflag te laat zal bemerkt hebben; en schoon hij het stilzwijgende als niet gemerkt heeft, blijkt het echter, dat hij de groote borstbeelden der Graaven, bij *Zoutman* uitgegeeven, door *Cornelis Vischer* heeft doen snijden, na die, die op het Stadhuis gevonden worden, namelijk ten opzichte van de gelijkheid der wezens, tot aan vrouw *Jacoba van Beijeren*, schoon 't ook waar is, dat hij dezelve een prachtiger opschik geeft, dan aan alle de voorgaande bespeurd word, hebbende zig echter wel gewagt om op die van *Tibaut* te vertrouwen."

Uit al dit ter nedergestelde, ziet men, dat, dan die, welke gemaakt naar de afbeeldingen, en nog te vinden op het Stadhuis te *Haarlem*, waarvan *Jelgersma* zig mede bediend heeft, de echtste zijn, die wij hebben, waaraan nog ontbreekt het geene wij reeds hebben aangemerkt, namelijk, het bewijs, van waar de Monnikken de eerste afbeeldzels, geschilderd met waterverwen, gehaald hebben, en dit bewijs ontbreekende, kan men niet dan de eerste beeltenissen, als denkbeeldige vertooningen beschouwen, en ze houden, niet voor 't geen ze wezenlijk zijn, maar zijn moesten,

Halmā in *Dirk de Eerste* gevolgd hebbende, dit stuk der afbeeldinge betreffende, tusfchen beiden ingevoegd, moeten wij volgens onze beloften, onze eigene gedachten, ten aanzien van den aanvang van 't Graaffchap, doen volgen.

In 't jaar 863, heeft *Karel*, Koning van *Frankrijk*, bijgenaamd *de Kaale*, zoon van *Lodewijk den Godvruchtigen*, volgens de *Oude Chronijken*, aan *Dirk den Eersten* gegeeven, *Egmond met wijde Bosfchen* en al de rest, die zijne nakomelingen tusfchen *Zuidhardshagen*, (hier door verstaan sommigen *Hillegom* en *Hillegommerbeek*, andere *Zuiderwoude*, omtrent *Monnikendam* liggende, als zijnde de grensfcheiding van

Westfriesland,) *Voortrappe*, of *Fortrappe*, (waarvoor den een neemt *Fortrappe*, van ouds gelegen in *Zuidbeveland*, doch andere, en met meer waarschijnlijkheid, 't Dorp *Veur*, bij *Voorschoten*, of wel *Voorschoten* zelfs,) en *Kinheim*, (zo men meent een waterloop beneden *Alkmaar*). In 't jaar 868, heeft *Lodewijk de Duitscher*, zoon van *Lotharius*, aan de voorzeide *Dink* geschonken, het *Forreest Wasda*, (welk bosch, volgens de gedachte van *van Loon*, gelegen heeft in de *Thielerwaard*, doch andere plaatsen het in 't *Land van Waas*).

Hiermede stemmen overeen alle onze *Oude Chronijken*, zo wel *Fransche*, *Duitsche* als *Nederlandsche*, die tot aan het jaar 1500 geschreeven zijn, als: de reedsgemelde *M. Stoke*, vs. 320. volgens de verbeterde vierde uitgave van den Heere *Huidecooper*, bl. 41; de *Chronijk van de Klerk uit de Laage Landen*, bl. 25; *Veldenaars Chronijk*, bl. 65; het *Oude Goudsche Chronijkje*, bl. 18; de *Oude Chronijk van de Abdij van Egmond*, volgens *Schrieverius*, geschreven in 't jaar 1200, bl. 1; *Benninga*, *Historie van Oostfriesland*, bl. 84; in 't vierde deel van de *Analecta van Matheus*; in 't eerste deel in *Joh. a Leidis, a Orig. & Reg. Gest. DD. Bred.* bl. 604; in 't derde deel van de gem. *Analecta*; de *Chronijk van Beka*, bl. 4; en meer andere.

De eerste, die hieromtrent eenige twijffeling inbragt, was *W. Heda*, die het beschrijven van zijne *Historie van de Bischoppen van Utrecht*, en stelde dit, niet geschied te zijn door *Karel den Kaalen* in 863, maar door *Karel den Eenvoudigen*, in 't jaar 913, waarin hij door *Douza*, in zijne *Jaarboeken*, p. 178 gevolgd werd, waarover groote twisten ontstonden, tusschen *Douza* en *Bokkenberg*, zo als te zien is bij *Goudhoeven*, bl. 232, in de druk van 1636. *Schrieverius*; schoon geen vriend van *Bokkenberg*, en die ook groote mislagen begaan heeft, werd, door hunne twist, oplettende, en verschoof den tijd nog tien jaaren laater, dat is, tot 923, zo als men zien kan in zijne aantekeningen, op de *Chronijk van Veldenaar*, bl. 26; en in zijn *Toetsteen op het Goudsche Chronijkje*, bl. 216; in zijn *Oud Batavie*, bl. 66; en in zijn groote werk van de *Hollandsche Graaven*, *Illustris ac Potenti Hollandia*, enz. bl. 2.

En dit bleef van die tijd het heerschend gevoelen, tot aan *van Loon*, dien in het jaar 1734 zijne *Aloude Hollandsche Historie* in 't licht gaf, en aldaar in het tweede deel, bl. 146, het jaar 922 stelden, waarover hij deerlijk gegispt is, van den Heere *Huidecoper*, in zijne aantekeningen op *Melis Stoke: Wagenaar* stelden, volgens de meeste nieuwe Schrijvers, *Vaderl. Historie*, II. Deel, p. 107, het jaar 923; anderen, die mogelijk de moeite hebben willen spaaren, om hierna onderzoek te doen, verwerpen den giftbrief geheel en al, zo als ook deed den Heer *Huidecoper*, die zo wel deze, als veele andere oude stukken, voor valsch en verzonnen wil doen doorgaan, en deze vonden goede hulpe, aan hun, die maar alles voor onecht verklaaren, en voor ioutere versierzels der Monnikken uitkrijten, als *Alkemade* in zijne *Munte der Hollandsche Graaven*, p. 4; *Smit* in zijn *Schatkamer*, p. 55; *van Hemert*, *Korte Levensbeschrijving der Hollandsche Graaven*, in gr. 8°, p. 12, enz.; doch zij vonden ook hunne tegenstanders, in de zödanigen, die manlijk en stout het oud gevoelen verdedigden, zo als te zien is in *Limburgs Verhandeling van 't Oud Batavisch Zeestrand*, in gr. 8° gedrukt 1753, van p. 80—108: *van Rhijn*, *Aantekeningen op het Bat. Sacra*, I. Deel. p. 135; op de *Oudh. van Kennemerland*, I. Deel, p. 460. Andere niet twistens gezind, maakten in 't geheel geen gewag van de aanstelling der Graaven door de Frankische Koningen, maar zeide, zulks geschied te zijn, door de voornaamste Heeren en Magistraaten der Steden, als onder anderen, *H. de Groot* in zijn *Oudheid van de Batavische Republiek*, in 4°, p. 25, en in 8°, p. 71; *M. Vosius* in zijne *Historische Jaarboeken*, p. 20. Welk aantal van Schrijveren, van verschillende denkbeelden, wanneer zulks den Leezer niet verveelden, wij nog grootelijks zouden kunnen vermeerderen; kunnende, een ieder des begeerende, op de aangewezen bladzijde hunne gedachten naslaan, latende ieder zijne vrijheid, om den aanvang des Graaffchaps te stellen naar zijn beste oordeel, in hoope dat men ook het onze zal vrijlaaten, en daar voor tot hier toe houden het jaar 863; en dat buiten meer anderen, om deze redenen: I. om dat ik laate de aanstelling, het zij geschied volgens de *Groot* en *Vosius*, door de Voornaamste of Magi-

straaten, of door de Fransche Koning, hier onbesslist, de mees-
 te oude Schrijvers ons aantoonen, dat *Dirk de Eerste* reeds in
 864, en dus in het jaar naar zijne aanstelling, het Klooster te *Eg-*
mond van Hout gesticht heeft, (zie *W. Nagge, Historia Hol-*
landie, p. 293; het *Goudsche Chronijkje*, p. 18,) waarvan de
 eerste uitgave in 8° is zaamgesteld door *Gerard de Leeuw*,
 Boekdrukker te *Gouda*. door hem verbeterd en vermeerderd
 zijnde, herdrukt aldaar in het jaar 1478, en daarom door *Schri-*
verius, het *Goudsche Chronijkje* genaamd, zijnde herdrukt zon-
 der fol. of pag.; dan het geene ik hier zegge, staat in mijne
 tweede druk, die spoedig na de eerste gevolgd is, op p. 22.)
 ten II. om dat wij in de aantekeningen van *Schriverius* ge-
 zien hebben, dat die kundige man overtuigt was, dat *Dou-*
za in de eerste verplaatsing van tijd, namelijk van 913, mis had;
 en wel ten III. om dat *Huidecoper* ons heeft doen zien, dat zij
 alle, die het jaar 863 verwerpen, hebben misgetast; zijnde door
 dien arbeidzaam man, met bondige bewijzen aangetoond, dat
 de giftbrief, door *Karel den Eenvoudigen*, op den 15den Junij,
 daarbij bepaald in het jaar 923, niet kan gegeven zijn, son-
 reden, dat hij toen niet te *Bladelle*, maar te *Soissons*, en in den
 strijd was, en zijnen vijand *Robbert* met eigen hand van het le-
 ven beroofden, (zie hem I. Deel, p. 213.) waarmede het ge-
 voelen van *Schriverius* en zijnen navolgers verval. Dat het
 ook niet kan geschied zijn in die maand van 't jaar 922, zoals
van Loon gesteld heeft, bewijst zijn Ed. met aantooning, dat
Karel, de gantsche winter van dat jaar, in de Vasten, voor en
 na Paaschen, en de geheele maand Junij door, in de Wapenen
 omtrend *Reims*, *Laën* en *Lotharingen*, geweest is: wat meer
 is, *Huidecoper* ontkend zelfs, dat het gantsche Dorp, of Hof
 te *Bladelle*, ten dien tijd ergens te vinden was, en op geene
 kaarten wordt aangewezen, maar dat het moet gezocht worden
 in 't Land van *Beauvais*. Zo verschillend zijn de stellingen.
 Ook zou men met reden hier bij kunnen aanmerken, dat 'er
 geene aanmerkingen van eenig belang gemaakt zijn, op de gift-
 brief van 868, van *Lodewijk*, waarbij *Dirk* met het bovenge-
 melde *Foreest van Wasda* beschonken werd.

Dan, *Wagenaar* schijnt in bedenking geweest te zijn, of dit wel dezelve *Dirk* was, waarvan wij hier spreken, en in 863, zo wij vast houden, met *Egmond* enz. beschonken; echter gelooft hij, dat het een Hollandsche Graaf was, doch dat de oude Chroniëkschrijvers, door de gelijkheid van naam, bedrogen zijn: had *Wagenaar* hem voor een andere wille doen doorgaan, dan had hij hem tot een Vlaamsche Graaf moeten maken; dan kiertoe waren hem de Vlaamsche Chroniëken in den weg, en van *Brabant*, *Gelderland* nog *Kleef* kon hij het ook niet zijn, blijkens den lijst dier Hertogen en Graaven: dus zegt hij dan te regt, dat het een Hollandsche Graaf geweest is. *J. le Long*, die in zijn *Reformatie van Amsteldam*, bl. 39. het begin van zijn Graaffchap twee honderd jaaren laater steld, zegt dat hij uit *Friesland* afkomstig was. De meergemelde Heer *Wagenaar*, in het II. Deel zijner *Vaderlandsche Historie*, van *Wasda* spreekende, zegt: anderen vinden *Wasda*, in 't Land van *Waas*, doch hier had, gelijk ook in *Walcheren*, niet *Lodewijk* maar *Karel de Kaalen* te gebieden, zo als uit zijne giftbrieven duidelijk blijkt, hoewel het des onaangezien wel zijn kan, dat *Lodewijk* eenig Land in *Karels* aandeel in eigendom bezat. De grootste zwaarigheid, om de giftbrief van 863, aan *Karel den Kaalen* niet toetekennen, bestaat hierin, dat hij daar door zoude hebben weggeschonken, iets waarop hij geen het minste recht had. Men kan niet ontkennen, of in de Rijksverdeeling, gemaakt tusschen de broeders, behoorden, zo het schijnt, dit deel aan *Karel*; dan wie zal ons de nette bepaaling der grenzen aanwijzen: ten minsten de Jesuït *Sermondus* waarfchouwd ons, 'er niet zeker op te gaan, en toont ons uit het boek van *Ado Viennensis*, dat hij die verdeeling, het derde deel van *Friesland* aan *Karel den Kaalen* is toegewezen, gevolglijk zou dit waar zijn, dat hem al een goed deel dezer Landen, als toen onder *Friesland* behoorende, zijn toegeschikt.

Het gezegde van gemelde *le Long*, noodzaakt mij nog eene aanmerking hier bij te voegen; hij, om de aanstelling op het jaar 922, en de *Rijm Chronijk* van *Klaas Kolijn*, staande te houden, begaat een allergrootste misflag; en om niet te erken-

nen, dat *Kolijn* uit onkunde *Dirk de Eerste* en *Dirk de Tweede* ondereen vermengd heeft, zo ontkend hij dat de eerste een zoon gehad heeft, die de *Tweeden* was, of liever hij ontkend de geheele perfoon van den *Eersten*, met te zeggen *dat Arnoud de zoon van den tweeden Dirk, de tweede in plaats van de derde Graaf was*; en om dit goed te maaken, is hij genoodzaakt, zig van uitvlugten te bedienen, die zig zelve tegenspreken. *De eerste Dirk*, zegt hij, *schijnt alleen versiert te zijn, om zo eene langduurige regeering goed te maaken*, waarvan wij het onbestaanbaare reeds hebben aangetoond: dan hoe wonder zou *le Long*, wanneer hij nog in leeven was, opzien, als hij alle de paalen, waarop zijn gantsche gebouw rustten, om verre gehaald zag, wyl de meeste het thans houden voor een bewezene waarheid, dat de gantsche *Rijn Chronijk*, van *Klaas Kolijn*, een onecht stuk is.

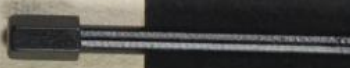
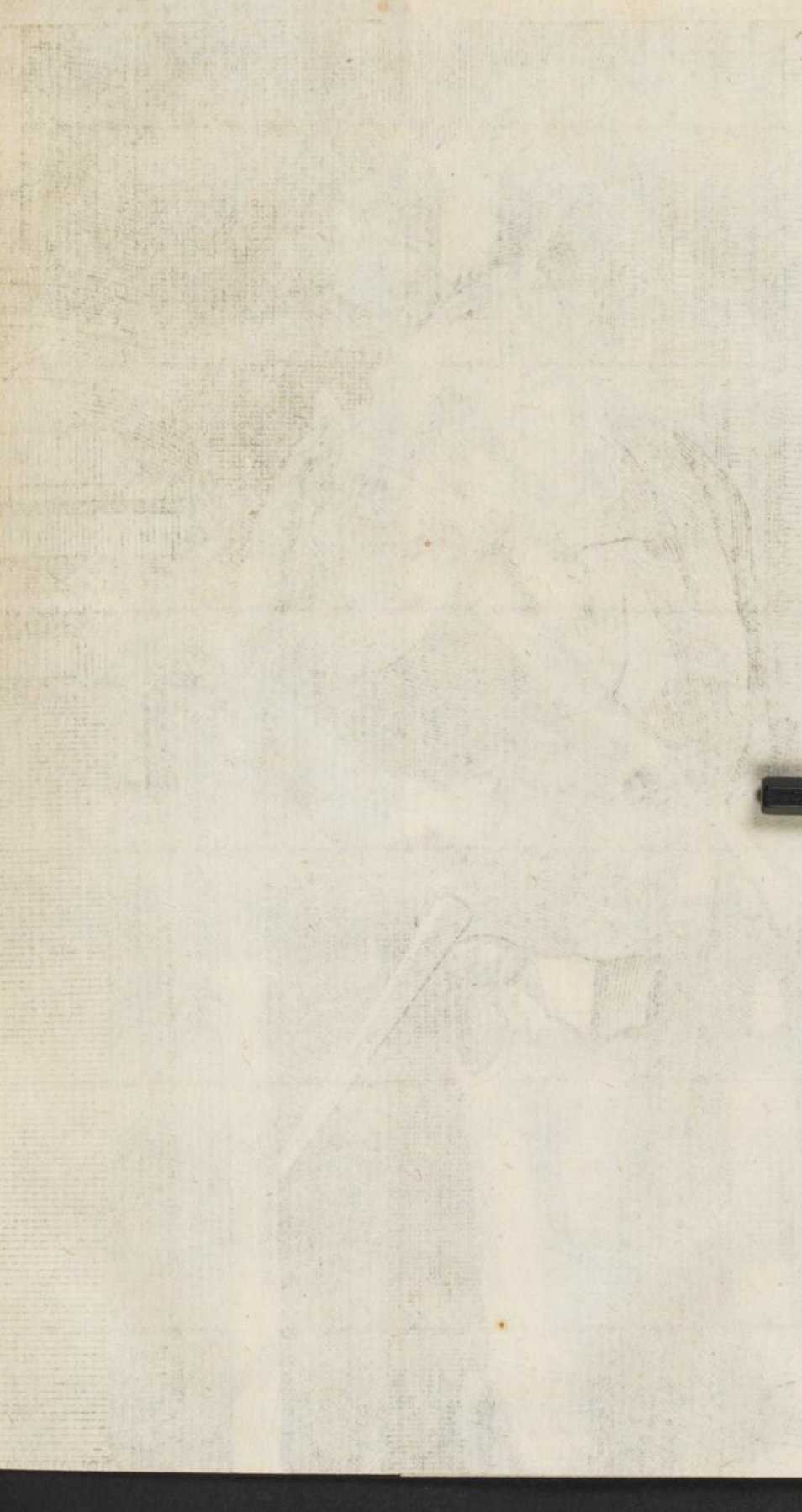
Wat nu nog betreft, dezen *Dirk*, die wij voor de *Eersten* Graaf houden, als daartoe aangesteld in het jaar 863; wij hebben reeds gezien, dat hij een Hollandsche Graaf was, en dus geen zoon van *Sigebert*, Prins van *Aquitaniën*, zo als de oude verkeerdelijk gemeld hebben, maar de zoon van *Geroif*, die een voornaam Heer of Graaf in het thans genaamde *Holland* was, die buiten *Dirk*, nog eenen zoon had, *Walger* genaamd, van welke verhaald word, dat hij, om zijns vaders dood te wreeken, op de jagt den Noorman *Erhaud* doodende, mede zou zijn omgekomen, waardoor *Dirk*, toen reeds Graaf zijnde, als erfgenaam van zijn vader en broeder, veel in vermogen zou zijn toegenomen. (zie *Merula*, p. 58; *Schriverius*, *Oud Bat.*, p. 69.)

Nagge zegt, dat *Walger* zijn woonplaats bij *Thiel* was, in een Dorp, *Avezaate* genaamd, en dat de kerk te *Thiel* door hem zou gebouwd zijn, p. 305.

Tot slot van dit Artikel van *Dirk den Eersten*, diend hier te worden gezegd, dat de Heer *Wagenaar*, mij meer en meer in mijn gevoelen bevestigd heeft, want hij zegt niet (II. Deel, p. 107.) dat *Dirk den Eersten* in 923 tot Graaf werd aangesteld, maar dat hij op den 20ste van Grasmaand des jaars negen honderd twee en twintig, in het Graaffschap, welke hij te vooren reeds bezat, door *Karel de Eenvoudige*, bevestigd werd, hem, daar

Graaf van Hainaut

rk de Eerste en Drie
 tkend hij dat de eest
 of liever hij ontz
 eggen dat Arnou
 slaats van de derde Gra
 renoodzaakt, zig wa
 reeken. De eerste
 n, om zo ene
 in wij het onbel
 der zou le Long, v
 i alle de paalen, v
 e gehaald zag, wij
 ne waarheid, dat
 , een onachtig
 k, die wij voor de
 d in het jaar 161; v
 ndsche Graaf van
 Aquitanien, wie
 ar de zoon van
 et thans genaamt
 on had, Waerom
 om zijns vaders
 Erhard dooden
 k, toen reeds Gra
 roeder, veel in
 n. 38; Schriever,
 plaats bij Tind
 t de kerk te Tind
 len Eersten, en
 naar, mij met
 hij zegt niet (U
 Graaf werd met
 zes jaars negen
 ke hij te v
 tigt werd, ken

von Hildes

Eerste en Drie
ij dat de
er hij ont
dat Armo
van de d
zant, r
n. De
so ene
het on
ou le Long
de pe
androg,
maithed, d
n on
die wij
het jar
che Gra
stanten,
de zoon
hans ges
had, Wa
na zyn
hand do
toen re
eder, ve
; Schre

nas bij Th
de kerk te

Eerste, in
or, mij
ij zege
mat werd
jaars na
te hij te
agt wert,

DIDERIK II .

benevens nog eenige Landen toevoegende, die hem te vooren niet eigen waren. Het vordert geen het minste bewijs, dat 'er groot onderscheid is, tusfchen iets te geeven, of een voorheen gedaane gift te bevestigen.

DIRK, tweede Graaf van Holland, was, zo als wij uit het voorgaande Art. gezien hebben, de zoon van *Dirk den Eersten* en van *Gena*, ook is aldaar aangetoond, dat het jaar zijner geboorte, en dat waarop hij, het zij dan met den dood van zijnen vader, of door overdragt van deszelfs regeering, onzeker is; fchoon men zou mogen ftellen, volgens aangwijzing van *Wagenaar*, II. Deel, p. 114, dat zulks in het jaar 923 gefchied zij. Waaruit, om nog met een enkel woord te zeggen, *Dirk de Eerste*, ware de aanftelling gefchied in 922 of 923, 'er geen lang genot van zou gehad hebben. Hij regeerden volgens dien zelven Schrijver en meer anderen, zes- en zestig jaaren, dat is, van 923 tot in 989.

Daar werd verhaald, dat hij, nu de regeering in handen hebbende, de Friezen ook aan hem onderwerplijk wilde maaken: dan, dat zij weigerden hem aan te neemen, als geneigt zijnde onder het beftier van hunne POTESTATEN, (dit had plaats bij de Friezen, maar niet bij de Westfriezen, die als benoorden de Beek *Kinheim* woonden, dus *Halma* hier de *Groote* en *Kleine Friezen* verkeerdelijk ondereen mengt,) te blijven, welke regeeringwijze zij min gevaarlijk oordeelden; dat de Friezen, om aan deze hunne geneigdheid te voldoen, zo veel volk als mogelijk was, bijeen zamelden, 'er mede op *Egmond* aantrokken, verbrandde aldaar het klooster van *St. Albrecht*, van hout; zo gezegd is, door *Dirk den Eersten* gebouwd. De oude Hollandfche Chronijken, met hun verhaal voordgaanden, zeggen: dat *Dirk* daarom verftoort, zig opmaakten tegen hun, met dezelve in een hevig gevegt raakende, en zo verre overwon, dat zij al hunne jonge manfchap verlooren; dat hij, in *Friesland* trekkende, hun noodzaakten hunne huizen te maaken tegenden opgang der zonne, en de deuren zo laag, dat ze daar in nog uit konden, en met gebogene halzen, alster hunner fchanden zig als *Slaaven* krommen moesten. Dit gantsch verhaal

wordt van de Friezen (verftaa de Westfriezen) als belachlijk gehouden: onder hun en ook onder de Hollanders, zijn aanzienlijke Schrijvers, die ontkennen dat hij ooit tegen de Friezen in optogt geweest is. *Vossius* is schroomachtig 'er zig op te verklaren; of dit (zegt hij) met waarheid gezegd word, wil ik (gelijk ik het niet kan tegenspreken) ook niet voor zeker houden, nothans beken ik 'er aan te twijffelen, om dat een dergelijke zaak verhaald werd van *Gotrick*, Veldheer der Noormannen, en de oudste Jaarboeken 'er van zwijgen. *Wagenaar* verhaald uit *Kolijn*, dat de (West) Friezen, het klooster te *Egmond* verwoest hebbende, optrokken naar *Leiden*, en dat Graaf *Dirk* hun ontmoette niet verre van de Stad, en juist ter plaatse, alwaar naderhand het Nonnenklooster te *Rijnsburg* gestigt is, dat de (West) Friezen aldaar de nederlaag kreegen, en genoodzaakt werden, zig aan hem te onderwerpen; daarna (zegt hij) heeft hij zijn land in goede rust bezeten.

Bij verscheidene Schrijvers wordt gemeld, dat deze *Dirk de Tweede*, den krijgstogt tegen de Hunnen, onder de banieren des Hertogs van *Zwaben*, heeft bijgewoond, en dapper tegen hun gestreden; met welke woeste volken, Koning *Henrik van Lotharingen*, in 't jaar 926 een verdrag, voor den tijd van negen jaaren, sloot. In het jaar 935 verscheen *Dirk de Tweeden*, als een der Rijkgraaven, op een Steekspel te *Maagdenburg*. Weinig of niet vindt men gemeld, hoe zig Graaf *Dirk* gedragen heeft, bij den inval der Noormannen, kort te vooren gedaan, schoon hij ongetwijfeld Bischof *Baldrik*, en ook Koning *Henrik*, alle bijstand zal geboden hebben. Dan, wel vindt men, dat hij zig gemengd heeft in den twist, ontstaan tusfchen *Otto* en *Henrik*, zoonen van *Henrik* die den 2den Julij van 't jaar 936 overleeden was; de jongste (*Henrik*) tegen de gewoonte van die tijden, geen deel aan het rijksbestier gegeven zijnde: werd in *Lotharingen* ondersteund door eenen *Gizelbert*, die door *Karel den Eenvoudigen*, als Hertog aangesteld, en daarin naderhand door *Henrik*, vader van *Otto*, bevestigd was: deze trok ten voordeele van *Otto's* broeder te velde, doch werd door *Otto* geslagen. *Gizelbert* en *Henrik* begaven zig naar *Lodewijk van Qyerzee*, zoon van *Karel de Een-*

Eenvoudigen, toen ter tijd Koning van *Frankrijk*, die de vluggende aannam te helpen; verscheidene Grooten van dien tijd, en daar onder ook *Dirk den Tweeden*, vielen hem toe; dan *Lodewijk* en zijn aanhang, moesten voor de overwinnende magt van *Otto* bukken, die *Lotharingen* overmeesterden. Wat het onderzoek aangaat, of deze *Dirk*, en zijnen zoon *Arnout*, ook Graaven van het kasteel van *Gent* geweest zijn, men zie wat wij daarvan op het Art. *ARNOUT*, IV. Deel, p. 1331, enz., gezegd hebben.

Dan, wat aangaat den giftbrief van *Otto den Derden*, ten behoeven van *Dirk den Tweeden*, in het jaar 985 verleend, daaromtrent diend men te weten, dat *Otto den Grooten* gevolgd was door zijn zoon *Otto den Tweeden*, die in het jaar 983 gestorven zijnde, weder door zijn zoon *Otto den Derden* gevolgd werd, die dan dezen *Dirk* in het gezegde jaar van 985, in het vol bezit stelden van eenige goederen en landen, welken hij voor heen slegts als Rijkleenen bezeten had, waartoe zijnen zoon *Egbert*, als Aartsbisshop van *Trier*, hem zeer behulpzaam was: waarin deze goederen of landen bestonden, vindt men uitgedrukt in den Giftbrief, als gelegen „ tusschen de twee „ stroomen *Liora* ('t watertje de *Aar* in *Rhijnland*) en *Hisla* „ (den *Tysel* bij *Gouda*), in het Dorp of Vlek *Sunnemeere*; „ (zoekt men in *Zeeland*, alwaar nog een Dorp *Sonnemaar* „ bekend is,) tusschen twee andere stroomen *Medemelacha*; „ (schijnt de *Leck* bij *Medenblik* te zijn) en *Chinnelosara*, (dit „ is nergens te vinden, en mooglijk in de *Zuiderzee* ver- „ dweenen,) *Gemarchi* (hierdoor heeft een oud Schrijver „ *Marken* verstaan) genaamd; in het land van *Texla*, uitgeno- „ men de schatting, *Huslade* geheeten, en in de Graaffchap- „ pen *Masalant* (door *Masalant*, *Kinheim* en *Texla*, wordt „ hier *Maasland*, *Kennemerland* en *Texel* verstaan) *Kinheim* „ en *Texla*:” om al het zelyen niet meer ter leen, maar in eigendom te bezitten, met magt om weg te schenken, te ver-ruillen, en daar mede allenthalve naar welgevallen te handelen. Welke Brief gegeven, gedagtekend was te *Nijmegen* den 23sten Augustus des jaar negen honderd en vijf en tagtig.

Doch volgens de algemeene verhalen , overleefden *Dirk den Tweeden* deze uitbreiding van zijn gebied niet lang , want hij stierf den 6den Mei des jaars 989 , schoon *Veldenaar* die steldt op den 2den Mei 988 , en *M. Stoke* op 987 : zijne vrouw was *Hildegart* , volgens sommigen een dochter van *Lodewijk* of *Klovis* , Koning van *Frankrijk* , en volgens anderen van *Wichman* , Graave van *Aalst* , doch hiervan is met zekerheid niets te bepalen : bij haar had hij verwekt zijn gemelde twee zoonen , *Arnout* en *Egbert* , die , zo gezegd is , in het jaar 970 Aartsbisfchop van *Trier* werd , en van *Arnout* hebben wij ter aangewezene plaatse gezien , dat hij zijn vader in het Graaffchap opvolgden. *M. Stoke* , en andere na hem , hebben deze twee , *Arnout* en *Egbert* , voor zoonen van *Dirk* en *Hildegart* , en dus als *heele Broeders* doen voorkomen , daar zij echter niet meer dan *halve Broeders* geweest zijn : ook houd *Melis Stoke Arnout* voor den oudsten , en dezen oudsten noemt hij vs. 695 ,

Den jongen Arnoude ,

welke jonge *Arnout* , een jonger broeder had , die Aartsbisfchop van *Trier* , en in hoog aanzien aan het Keizerlijk Hof was , en van de beide *Otto's* verscheiden weldaaden had ontvangen ; en verwierf , benevens de Keizerinne , van Keizer *Otto de Derde* , eene voornaame gifte voor Graaf *DIEDERIK* , niet zijnen maar *Arnouts Vader* , zo als 'er duidelijc staat , vs. 700.

Den Grafe Diderike / Hernouds vader.

Wat vraagt de Heer *HUIDECOPER* hierop te recht , is 'er ongerijmder , dan te zeggen , dat een zoon , het geene hij doet voor zijnen vader , gedaan zou hebbe voor zijn broeders vader ? -- dus men dan zou moeten besluiten , dat *Egbert* geboren uit een tweede huwelijk van *Hildegart* , en wel mogelijk in *Brittanje* . Zie verder van hem op 't Art. *EGBERT* .

Zie *M. STOKES Oude Hollandsche Chronijk* . *M. VOSSIUS Vaderlandsche Historie* , II. Deel. *HUIDECOPER* in *M. STOKES* , I. Deel , enz.

...den Dirk
...ang, want
...denaar die
...zine vrou
...van Lodewij
...anderen ve
...mer zeker
...gemelde wa
...in het jaar 97
...ebben wij te
...het Graafschap
...en deze twee
...Willegaard, e
...ij echter ni
...Melis Sten
...t bij vs. 695.

...e Aartsbischof
...: Hof was, e
...ontvangen; e
...Otto de Derde
...et zijnen ma
...oo.

badtr.

...e recht, is h
...t geene hij doe
...eders vaders? --
...geboren uit ee
...geelyk in Bri

...M. Vom
...DECOEN d.M.

Durk

and.
seiden Dirk
lang, want
eldenaar die
: zyne vrou
van Lodovij
is anderen ve
met zekheit
gemelke wa
in het jaar 17
hebben wij te
het Graafschap
ven dezz twa.
Hildegard, e
zij echter nie
nd Melis Sten
mit bij vs. 695.

die Anrebielich
ijk Hof was, e
oatwangen: e
Otto de Derd
niet zijnen nu
700.

badet.

te recht, in
het geene hij die
vrouwers vades?
es geboren nit es
mogelijk in Be

it. M. Vom
Hunnecken n.M.

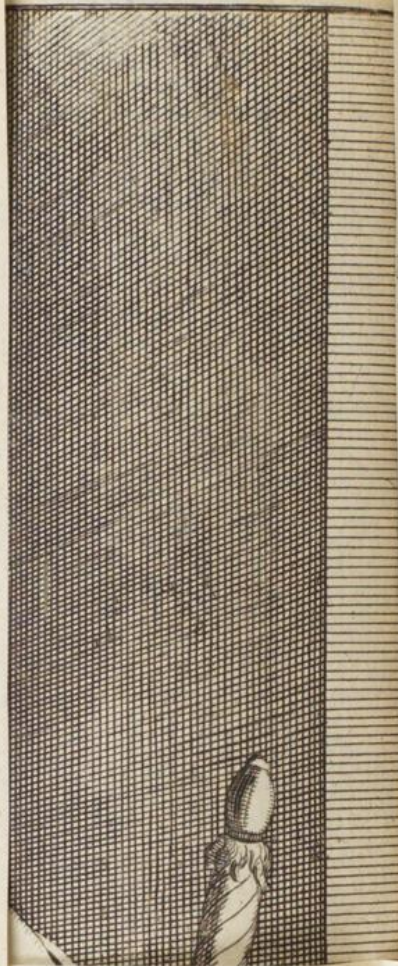
Dix

DIRK de III.

... van de Dede, zoon van ...
... wende zo wel als ...
... van, van het hem moogt ...
... van de raad van zijn vader ...
... omme zuyt overvloed ...
... om een door minna ...
... die niet gekonst, ging ...
... ook onder vrag; hebbende ...
... opst, en wil hij onder de ...
... schikkinga gevoel, dat hi ...
... in gene onderwerping veld ...
... Harlof de Twiss, die ...
... vrede; van dienst, na ...
... open stit, dan hije w ...
... hi op een, naar az hare ...
... die hiet en dien. Onder ...
... gienar, en anderen van ...
... die e he veyn, die D ...
... inden, en gien met de ...
... op, in eening oip ...
... de hien op in de ...
... en hien veld re m ...
... in a voren bodgen; v ...
... e veldien, weinig ...
... veld in de vepeter ...
... die weer, die bes, ...
... van de veld veld ...
... veldien en hune ...
... die veld veldien, ...
... veldien gienar, en ...
... van Harlof met ...
... gienar den hien ...
... van veld veldien ...
... nige veldien ...
... werden.

Den, zij in d
d'har geoor be

[Faint, mostly illegible text on the bottom page of the book spread]

[A large, mostly blank page with faint horizontal lines, possibly a separator or a page with very light text]

DIRK de Derde, zoon van *Arnout*, de vierde Graaf van *Holland*, wendde zo wel als zijne voorzaaten, alle poogingen aan, om, was het hem mogelijk, de Friezen te overheeren, waartoe de wraak van zijn vaders dood hem nog te meer aanspoorden: hunne zucht tot vrijheid, en ook hunne magt kennende, zocht hij hun eerst door minzaamheid onder het juk te brengen, dan, dit niet gelukkende, ging hij over tot bedreigingen, doch mede zonder vrugt; hebbende zij, gedurende zijne minderjarigheid, en wyl hij onder de voogdij zijner moeder stond, ten duidelijstn getoond, dat zij, ten kosten van goed en leven, tot geene onderwerping besluiten wilde. Wel is waar, Keizer *Hendrik de Tweede*, die de behuud broeder van *Luitgard*, weduwe van *Arnout*, was, had door het uitrusten eener vloot tegen hun, hun bijna vernederd; dan, hiervan ontsloegen zij zig ras, want na haaren dood, weigerden zij opzettelijk *Dirk* hulde te doen. Onderscheiden zijn de verhaalen van het gebeurden, ten aanzien van de bedrijven van Graaf *Dirk*, daar zijn 'er die zeggen, dat *Dirk* met een magtig leger van *Hollanders*, en gesterkt met de magt zijns ooms, zig naar *Friesland* begaf, in verzekering zijnde van eene volkomene overwinning. Dat de Friezen zig in de omstandigheid bevonden, om manlijk voor hunne vrijheid te moeten strijden, of lafhartig onder het juk te moeten buigen; dat zij, ten aanzien van het getal hunner bestrijders, weinig in getal waren, maar daarentegen wel geoefent in de wapenen, en als Leeuwen tot den strijd gemoeidig waren; dat het, tot den slag komende, de weinige, doch voor de vrijheid strijdende Friezen, met zulk een geweld op de *Hollanders* en hunne *Lotharingse* hulpbenden aanvielen, dat zij geheel verslagen, Hertog *Godevaart van Lotharingen* gevangen genomen, en Graaf *Dirk* het naauwlijks met de vlugt binnen *Haarlem* ontkwam: ook zijn 'er, die verhaalen, dat 'er gedurende den strijd, een stemme in de lugt gehoord werdt, van VLIEDT! VLIEDT! welke de stemme de *Hollanders* in zodanige verwarring bragt, dat zij al vlugtende geheel verslagen werden.

Dan, zij, die dit dus verhaalen, hebben vergeeten te melden, al het geene 'er gebeurd is van het jaar 1008 tot 1018, waarin deze

deze slag eerst is voorgevallen. Laat ons dan, om den draad zijner geschiedenisfen, onafgebrooken te volgen, met het jaar 1005 of 1006 aanvangen.

Op dien tijd moet gemeld worden, dat *Dirk* met de Friezen toen een voordeelig verdrag sloot, en van zijn kant beloofden, nimmer den dood zijns vaders te zullen wreken; dat zij daarentegen beloofden, hem hulde te doen, de tienden hunner jaarlijksche inkomsten te geeven, nevens het regt van invordering, en op eigen kosten, zo dikmaal zij opontboden werden hem hulpe en bijstand tegen zijne vijanden te verleenen: de rust die *Dirk* hierdoor genoot, werd in 1009 gestoord door eenen inval der Noormannen, die met een vloot langs de *Maas* en *Merwe*, tot aan *Thiel* kwamen; *Godefrid*, Voogd van *Gelder*, rukte hem wel te gemoete, dan gemelde Stad was reeds in hunne handen, offchoon zij met hulpe van de Graave van *Kleef* en *Teisterbant* verdreeven werden, echter waagde zij in het volgende jaar 1010, den kans weder, en scheenen het toen op *Wijk te Duurstede* gemunt te hebben: dan, de Landzaaten verwittigd van hunne komste, hadden zig in behoorlijken staat van tegenweer gesteld, doch ongelukkig bevonden zij hunne magt te gering, en zonder order, of bekwaamen aanvoerder, dus zij geslagen en veele van hun het met den dood bekoopen moesten: deze nederlaag veroorzaakten te *Utrecht* groote vreeze, de huizen buiten de Stad werden afgebrand, en dit was pas verlicht, of de stroopende benden vertoonden zig voor de muuren, onder voorwendzel van geen kwaad in den zin te hebben, en alleen gekomen te zijn om hunnen Godsdienst te pleegen, het welke hunne echter door *Bischof Ansfriet*, op een zagte wijze geweigerd werd, en met hun daarop volgende aftogt, lieten zij ook verder af deze Landen te verontrusten.

Bijzonder is het, dat men bij deze invallen, nog tegenweer, die noodzaaklijk deze verwoesters moest geboden worden, den naam van *Dirk* niet gemeld vindt; wel is waar, dat zij de grenzen van *Holland* juist toen niet beschadigden, maar echter waren zij bekend als roofvogels, die al met zig namen wat hun voorkwam; te meer, daar *Dirk* kort daarop, met den dood van *Bischof Ansfried* toonden, bezitter van het geheele, of ten

min-

van een deel van het Graafschap
 op verdrag met gebonden hantien,
 De gebieden die daar nu omstreken
 behielden niet, en wel om de grenzen
 de Maas, en wat toe het Graafschap
 behielden; *Dirk de Derde* was te
 en licht het best te ver was nu
 vreesde keke; nu boorde van d
 die zig het regt van, om in het J
 en daarboven ook het regt de
 Wijk; die van Luid en Trer en v
 en zig het regt van. *Dirk*
 nederlaag, verkeer op m
 vrees en te verdragen; dat wiet
 en grond, en wel te pleegde, dan
 nu *Dirk* geboden had, een verdr
 zig hien verken bij gebouwd,
 vreesen te de lid *Dordrecht*,
 en vreesde hien de verdrige
 vreesen en te *Utrecht* vestigde
 en vreesen van *Dordrecht*
 vreesen, vreesen genant. Niet
 en zig regt van de jagt en vreesde
 van de vreesen die deze vrees
 vreesden in die tijd groot
Dirk de Derde zig zonder hie
 en vreesde, en bijzonder van
 vreesde vreesen van de jagt
 vreesde vreesen; niet alleen de
 vreesde, en bijzonder die van
 vreesde vreesde vreesde was, v
 vreesde vreesde vreesde, van de
 van vrees. Deze in het jaar
 vreesde van vreesde vreesde
 vreesde vreesde vreesde, en v
 vreesde, vreesde vreesde vreesde
 vreesde vreesde vreesde, vreesde

minsten van een deel van het Graaffchap *Teisterbant*; waarin zij zo geweldig huis gehouden hadden, te wille zijn.

De geschillen die daar uit ontstonden, doen dit ten minsten duidelijk zien, en wel om de grensfcheidingen omtrent den mond der *Maaze*, tot waar toe het Graaffschap *Teisterbant* zig had uitgestrekt; *Dirk de Derde* was 'er de natuurlijke erfgenaam van, doch het bezit 'er van was allengskens gegeven aan de Utrechtsche Kerke; uit hoofde van die gifte magtigde de Bisschop zig het regt aan, om in het *Bosch van Merwede* te jaagen, en daarenboven ook het regt der visfcherij in de *Maas* en *Waal*; die van *Luik* en *Trier* en andere Geestelijken, maatigden zig dat zelve regt aan. *Dirk de Derde* hierdoor zeer benadeelt wordende, peinsden op middelen, om zijn regt te bewaaren en te verdedigen; dus wierp hij Ao. 1015, op zijn eigen grond, en wel ter plaatse, daar men meent dat weleer het oude *Durfos* gestaan had, eene vesting op, daar met allen spoed eenige huizen werden bij gebouwd, dat aanleiding gaf tot den oorsprong van de Stad *Dordrecht*, welke als nog in den rang der Hollandsche Steden de eerste plaats beslaat. Veele van de onderzaaten van den Graaf vestigde aldaar hunne woning; en deze eerste bewooners van *Dordrecht*, werden bij de oude Schrijvers, *Friezen* genaamd. Niet alleen bewaarde *Dirk* hierdoor zijn regt tot de jagt en visfcherij, maar hij lief 'er ook tolln van alle waaren die deze stroom op en afgevoerd werden. Dit veroorzaakten in die tijd groote verwondering, om reden, dat *Dirk de Derde* zig zonder Keizerlijke toestemming dit recht had aangematigd, en bijzonder van die geenen, die in hunne aangematigde rechten tot de *Jagt en Visfcherij*, zig daardoor benadeeld zagen; niet alleen de Geestelijken, maar ook de Kooplieden, en bijzonder die van *Thiel*, dat toen eene na die tijd aanzienlijkste Koopstad was, werden daarom zijne vijanden, en lieten niets onbeproofd, om den Keizer tegen hem in 't harnas te jaagen. Deze in het jaar 1018, te *Nijmegen*, ter viering van het Paaschfeest gekomen zijnde, gaf aan *Godefried*, Hertog van *Lotharingen*, en aan den Utrechtschen Bisschop *Adelbold*, bevel, de vesting te slegten, en zo deze beiden hier toe geen kans zagen, moesten hun de Bisschoppen van *Keulen*

en

en *Luik* met hunne krijgsmagt te hulpe komen. *Adelbold* had reeds eenige tijd te vooren, eenen *Wirich*, daarna eenen *Godero*, aangesteld tot Markgraaf van *Bodegrave*, met last, om de *Hollanders*, zo veel mogelijk was, te benadeelen: thans bekleedde deze waardigheid eenen *Dirk*, zoon van *Bavo*, die niet naliet alle overlast te pleegen: dan het kostten onzen *Dirk* weinig moeiten, om die met al zijn aanhang, uit zijn Markgraaffschap te drijven, en 'er zig volkomen meester van te maaken: even gelukkig was hij tegen *Adelbold*, die hij op den roden van de maand *Julij* des gemelden jaars, eenen zwaaren nederlaag toebragt, en hegte op dat pas, het Land beoosten den *Rhijn* bij *Bodegraven*, en *Bodegrave* zelfs, aan zijn Graaffschap: inmiddels hadden de *Lotharingers* een vloot uitgerust, met oogmerk, om daarmede de *Waal* en *Merwe* aftezakken, en Graaf *Dirk den Derden Dordrecht* te ontveldigen, zijnde de gezegde *Bischoppen* van *Keulen*, *Kamerijk* en *Luik* mede ter heirvaart beschreven, dan de laatste overleed te *Thiel*. De zamelplaats der zaamverbondene was bepaald in de *Betuwe*, en hunne legermagt bestond meest in een aanzienlijke vloot, die te *Nijmegen* bijeen gebragt was, met voorneemen om dezelve van daar langs het water de *Abblas* aftevoeren. *Dirk*, die zijne vijanden niet van daar, maar te land verwagte, deed in allen spoed, de *Giesfenbrugge*, een weinig boven *Abblas*, over het water de *Giesfen* gelegen, bezetten, met oogmerk hun daar afte wachten: de zaamverbondene misleidde hem hier in, trekkende in eenen duisteren nacht in stilte, de *Giesfen* voorbij, en met het aanbreeken van den dag was hunne vloot op de *Merwe*, of zo de oude zijde, voor de landstreek *Flerdingen*. Te laat zag de Graaf, dat zij hem misleid hadden. Hertog *Godefried*, een goed gety waarneemende, zettende het meeste volk aan land, en beval de schepen, zig in de diepte te plaatsen: het vlugten van de bewooners van het platte land, daaromstreeks, was algemeen, zo haast zij den vijand vernamen, en bergden zig in de vesting *Dordrecht*: het land daarom en bij was doorsneden met verscheidene graften, 't zij, zo men gist, om het voor den vyand ongenaakbaar te maaken, of om zig van het overtollig water te ontlasten; tusschen beiden verhieven zig eeni-

ge-hoogtens, of *terpen*, zo men dezelve toen noemden, en op een van die was *Dordrecht* gesticht: vandaar viel het Graaf *Dirk* en den zijnen gemaklijk de beweging der vyanden gade te slaan. Meergemelde Hertog omringde de vesting, doch zag tevens, dat 't hem onmoglijk zijn zoude. de plaats te beïngtigen, zo lang hij de vyanden niet van die hoogten, uit hun gebroken land, tot een veldslag gelokt en geslagen had: om hun hiertoe te krijgen, beval hij eene menigte ligtgewapende vooruit te trekken, en hun tot den strijd uittedagen, en daarna weder met order aftrekken: dit bevel ter uitvoer gebragt wordende, werd men haast handgemeen, op het gebroken en moerasfig land. De Hollandsche Graaf had zijn leger in tweeën verdeeld, het eene deel viel den vijand van vooren, en het andere deel, dat hij zelve aanvoerde, ter zijde aan; de strijd was zo hevig, dat het den vyand niet mooglijk was, (voor de Lotharingers) om met die order die hun aanbevolen was, aftrekken, waardoor de schrik in hun leger gebragt werdt; die sterk werd vermeerderd, doordien een zekere bloedverwant der Friezen, die zig onder de vlugtende bevondt, 't zij uit list of losheid, een gerucht verspreidde, dat Hertog *Godefried*, zelf door door de Friezen aangevallen, en op de vlugt gejaagd was: sfraks hierop verhief zig een geschreeuw van *vliedt! vliedt!* door het gantsche leger, zonder dat men wist vanwaar de oorzaak kwam, en dit maakten, zo men ligt vermoed, het vlugten algemeen; zij die den stroom bereiken konden, wierpen zig hals over hoofd in de vaartuigen, waarvan veele door al te zwaaren last te gronden gingen, anderen buiten staat hunne wapenen weg te werpen, en dus zwaar beladen in 't water gegaan, vermoorden in de slyk. Bischof *Adelbold* bevond zig onder die geenen, die het ten naauwer nood gelukten, met kleinder schepen het lijf te bergen. Onzen Graaf, zonder zelfs de oorzaak te weten, deze overhaaste vlugt bemerkende, ligtte een gedeelte van de bezetting uit *Dordrecht*, en rendde de vlugtende bende na, en als toen werd het land bezaaid met lijken, en een groote menigte gevangenen gemaakt, waaronder ook Hertog *Godefried* zig bevond, die echter kort daarna in vrijheid gesteld werd, op

voorwaarde; van de verzoening tusschen den Keizer en den Graaf te bewerken. Deze overwinning behaalde de Hollanders, of zo men toen zeide de Friezen, den 29sten Julij des gemelden jaars 1018.

Zie daar een gantsch strijdend verhaal met het bovenstaanden; bij *Melis Stoke*, anders de eerste en echtste vraagbaak na de waarheid; kan men in dit geval niet te recht komen, want zijn verhaal stemt volmaakt met het eerstverhaalde overeen: in zijne taal en volgens zijne gewoone Rijntrant, zegt hij het geen hierop uitkomt, van vs. 1005 tot vs. 1027.

„Als men schreef 1018, ontstond 'er een zwaaren oorlog; Graaf Dirk op de Friezen, wegens den dood zijns vaders, verstoord zijnde, kwam tegen hun af om die te wreken, hem werd door Keizer Hendrik, eenen Hertog Godevaard ter hulpe gezonden, doch zonder vrugt, want daar kwam, zonder dat men weet van waar, een stemme die riep vliedt! Heeren vliedt! — Groot wonder geschieden aldaar, want de Friezen, schoon weinig in getal, versloegen een groote menigte, en alles werd verstrooid, en tot schade van Dirk, werd de Hertog gevangen, die met de Kennemers den dood zijns vaders ongewroken moest laten.”

In dit gantsch geval is *Melis* en anderen, met hem deerlijk van den weg afgeweest, doende hem in *Friesland* een zwaaren nederlaag leiden, in plaatte van hem omtrent *Dordrecht*, zo heerlijk te doen zegepraalen, over de gemelde Hertog *Godevaard* of *Godefried*, die hij, in plaatte van zijn vijand, zijn hulper doet zijn, en hierin niet alleen, maar ook in den geheelen toestand, waaruit dezen strijd oorspronkelijk was. Deze groote misflag is veroorzaakt, door dien de buitenlanders, als: *Ditmarus*, *Baldricus Alpertus*, die door *Meerhout* en *Stoke* gevolgd zijn, de Hollanders, *Friezen* noemden. *Baldricus* spreekt ook in dit geval, zig zelven tegen, zeggende in zijn *Chronijk Camerae*, L. III. c. 19. dat *Diderik*, zoon van *Arnout de Gentenaar*, die een gedeelte van het *Friesche Rijk* bezat, geweest was naar de plaatte *Merweda* genaamd, om dat hij de *Friezen*, die zijn vader vermoord hadden, verdacht hield. En strijdende tegen dit onwaar verhaal, noemd hij het krijgsvolk

van Dirk, Friezen. De Man
die was als een Goddelijk oorde
dat no vele dappere behoe
en, sig van de Friezen, die hij
dooft, niet, lieve doodslaan. D
men en zand of vijf en dit geval
er een manen in de oogen te h
zietag te lijen, zonder eenig v
man, was onder voorbeeld;
ziet, in fchoot en vreekte niet
er hij hem een onnatuurige Dienar
er op een andere plaats vree ver
vloekte hij het land en den oon
toeg, die de Bisschop van Utre
verruken waren: en dat *Melis* S
er gezet Dirk de Derde beho
er niet, wij hij verstoord op he
reken van zijn dood gewag m
er in voorampten volgd:

Er liet in ons
Ditmet deentij en
Dagjeme mede.

in de gevallen der overwin
zij, ten hij niet freeken, d
man, dien hij wat, zo was
den hi van des-er-windig jaar
dien men hij voorgevallen.
taanen te vinden is. Schoon h
winnen, en weer men echaer,
Goddelijk sprekelyk liet over
vreele met Dirk te maate
dat Dirk is men rondsom.
er een leen van m. Utrech
vreeken andere in het gram
III. D. 2. 2.

volk van *Dirk*, *Friezen*. De Monnik *Alpertus*, merkten dezen slag aan als een Goddelijk oordeel, en als een ongehoord mirakel, dat zo veele dappere helden, staande als steene beelden, zig van de *Friezen*, die hij doorgaansch den naam van *Roovers* geeft, lieten doodslaan. De Bisfchop *Ditmarus*, die maar een maand of vijf na dit geval overleed, fchijnt zijn verhaal met traanen in de oogen te hebben opgesteld. Zulk een nederlaag te lijden, zonder eenig verlies aan de zijde des overwinnaars, was zonder voorbeeld; maar 't zij hij fchreide of zuchtte, hij fcholt en vloekte niet minder. Onzen Graaf *Dirk* was bij hem een onzaalige Dienaar van den Bisfchop van *Utrecht*, en op een andere plaats eene vervloekte Jongeling, en eindelijk vloekte hij het land en den oord daar dit voorviel; bewijzen genoeg, dat de Bisfchop van *Utrecht*, en den zijnen, deerlijk overvallen waren: en dat *Melis Stoke* in het geheel weinig van het gene tot *Dirk de Derde* behoord, geweten heeft, blijkt nog nader, wijl hij terfcond op het verhaal van dien gewaande nederlaag van zijnen dood gewag maakt, en zegt in het vers, dat op het bovenaangehaalde volgd:

En starf in ons Heren saer
 Dusent bertich en taer naer
 Neghene mede.

Van de gevolgen der overwinninge, door Graaf *Dirk* behaald, kon hij niet fpreken, doch al had *Dirk* den strijd verlooren, dien hij won, zo was het niet te vermoeden, dat in den tijd van één-en-twintig jaaren, die hij nog daarna leefden, niets zou zijn voorgevallen. Laat ons zien, wat bij andere daarvan te vinden is. Schoon het onbekend is, op wat voorwaarden, zo weet men echter, dat Bisfchop *Adelbold* zig door *Godefrid* gemakkelijk liet overhaalen, wijl de nood hem dwong vrede met Graaf *Dirk* te maaken; schoon 'er zijn die willen, dat *Dirk* de landen rondsom *Dordrecht* en *Bodegrave*, alleen als een leen van het Utrechtsche Bisdome daarbij ontving, zo fpreken andere dit met grond tegen, bewijzende, dat de Leen-

brief, waarin de Graaf, des *Bisshops Marschalk* genoemd wordt, van laater tijd is, en dat den naam van *Marschalk* of *Legerhoofd*, alleen oorspronkelijk is, uit de beloften, door den Graaf gedaan, om het *Sticht* met de wapenen te beschermen. De vrede tusfchen *Adelbold* en *Dirk*, fchijnt ook ten gevolge gehad te hebben, de verzoening tusfchen den Keizer en den Graaf. Want men vindt, dat *Dirk* in de maand September des jaars 1024, op de Rijksdag, bij de verkiezing van *Koenraad*, in plaats van *Hendrik de Tweede*, tegenwoordig was; ook vindt men, dat hij zeven jaaren daarna (1031) op eenen anderen Rijksdag te *Herschfeld* tegenwoordig was; om welken tijd men wil dat zijn broeder *Sifridt*, of *Sikko*, overleed, waarmede hij van veelé twisten verlost werd, hebbende *Sicco*, zijn broeder *Dirk*, altoos met een ongunstig oog beschouwd, ja het meer dan eens op zijn leven toegelegd. *Dirk de Derde* dan, nu de handen ruim hebbende, ondernam een Pelgrimaadje naar het *H. Land*, en na het graf des *HEEREN* en andere plaatsen bezogt te hebben, kwam hij naar verloop van eenige tijd terug; hij was de eerste der *Graaven van Holland*, die dezen togt ondernam, fchoon ze reeds lang voor hem in gebruik waren: bijna niets vindt men van hem. na zijne terugkomst gemeld, dan, dat hij den 27ften van de maand Mei des jaars 1039 overleed, nalaa- tende bij zijne gemalin *Othilda*, dochter van *Otto van Saxen*, twee zoonen, *Dirk* en *Floris* genaamd.

Zie *Oude Hollandsche Chronijk*, M. STOKER, PONTANUS, *Chronijk van Egmond*, *Vaderl. Historie*, II. Deel. HUIDECOPER, enz.

DIRK de Vierde, zoon van de zo evengemelde *Dirk de Derde* en van *Othilda*: *Hermanus Contractus*, een Schrijver die geleefd heeft in het jaar 1048, en dus ten tijden van dezen vijfden Graaf, noemd hem geen Graaf van *Holland*, maar enkel Markgraaf van *Vlaardingen*, (*Marquis Fladirtinga*) bij gelegenheid dat hij gewag maakt van den oorlog tusfchen *Dirk den Vierden* en *Hendrik den Derden*, Roomsche Keizer, zegt hij: ook werd geboodfchapt, dat *Dirk*, *Marquis van Fladertinga*, gerebeleerd had, verwoestende de nabuurige *Bisdommen*, tot
schaw-

enoetz
 chait
 loor d
 cheran
 n gero
 len Gro
 des m
 raai
 ook m
 eren R
 d men
 amide
 in bron
 het m
 a, ne
 ar het
 ezogr
 hij w
 dertm
 ijna m
 , dat
 d, na
 w Scat

ontast
 M. De

Dir
 Schrij
 n des
 ar en
 sij ge
 Viel
 agt
 erho
 es, te
 gien

Holland.

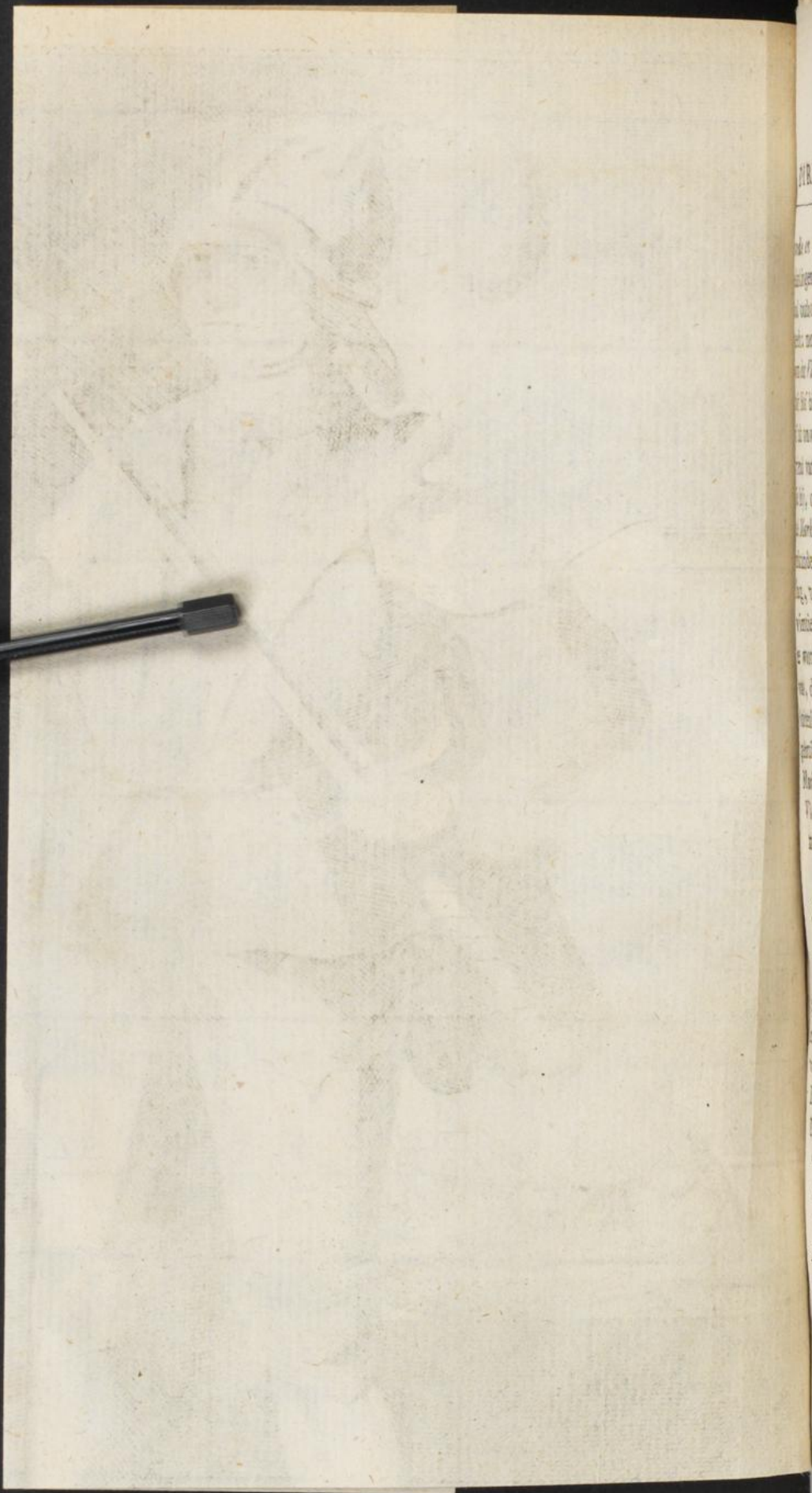
halk groeten
Marschalk
den, doot
te beſcherm
ook ten gew
izer en den
ember des
Kontas
was; ook
en anderen
lken tijd ten
d, warmte
ico; zijn
nd, ja het
erde dan, m
adje naar het
antien beoog
d terug; hij
m vogt onokem
aren: bijna
eld, dan, die
overleed, na
Otto van Saa

ke, Port
Hiforia, II

ngemelde Dirk
us, een Schij
en tijden van de
Holland, maar een
dirtinge) bij ge
mifchen Dirk
Keizer, met
ie van Farnha
rige Blaken, m
felen

D I R K de IV.

PIERRE de Perle, vijf

de en verongelukkig des
ningen, waarom desen be
in vloed, en alleen die v
de: om n van gevoelen, d
de / van degen toen als
in hield, bekend was,
in overheid gefchied i
van der Keizer was,
hij, om des Keizer te be
de / van de Keizer van 1600 en
vanden van modern geve
de, voornamde op een
vinnis of Landfchap, die n
e wint, en deoellen H
ve, die wel dattu, kan
vanden dattu ingesont
perdijk, Prins en Gr
Markgraf v. geve. Be
vanden, en by tot ge
and / van geve, w

Gezigt van de vijf
Marchen Balduin

ook zijn roon en
de / vonden vanden,
vanden van Holland
Dien / vanden, dat
Dien / vanden: wij f
vanden, die n open
de, vanden, de
was / vanden van
Bernard, de Adel
der leven vanden
de / vanden: Be
vanden, vanden
vanden vanden

schande en verongelijkinge des Keizers. Het vereischt eenige bedenkingen, waarom dezen hem den tijtel van *Graaf van Holland* onthoud, en alleen die van *Markgraaf van Vlaardingen* geeft: men is van gevoelen, dat de reden hier in moet bestaan, om dat *Vlaardingen* toen als de voornaamste Stad, alwaar *Dirk* zijn Hof hield, bekend was, en dat dit, het zij uit verachting of uit onwetenschap geschied is, wijl *H. Contractus* een groot vriend van den Keizer was, daar *Dirk* tegen oorloogden, en die hij, om den Keizer te behaagen, als met minachting, simpel *Markgraaf* van ééne enkele Stad noemden, waarin hij door onkundigen van anderen gevolgd is, hij zelfs bewijst zijnen misflag, noemende op eene andere plaats, *Vlaardingen* een Provincie of Landschap, dat weleer een *Marquisaat* pleeg genoemd te worden, en doordien *Holland* toen op verre na zo groot niet was, dan wel daarna, kan men ligt toegeeven, dat hij als een buitenlander daarin misgetast heeft; het was ook in dien tijd meer gebruikelijk, Prinzen en Graaven, den naam van *Marquis* of *Markgraaf* te geeven. *Boudewijn den Kaalen*, Graaf van *Vlaanderen*, van 879 tot 918, is in zijn Graaffchrift te *Gent*, mede *Marquis* genaamd, want men leest op het zelve:

Qui legis hac tu nosce quis hic tumultus habitur.

Marchio Balduinus, culem honoris erat.

gelijk ook zijn zoon en opvolger. *Montanus* en anderen na hem, houden staanden, (schoon ten onrechten) dat de naam van *Graaf van Holland*, niet bekend zou zijn geweest voor *Dirk den Vijfden*, daar ook sommigen verkeerdelijk de vierde *Dirk* van maaken: wij stemmen toe, dat de vijfde *Dirk*, de eerste was, die in openbaare schriften, zig dien tijtel aanmatigde, maar ontkennen, dat dezelve daarom niet eerder bekend was. *M. Boxhorn* van dezen *Dirk* spreekende, zegt, *Bischof Bernulph*, die *Adelbold* gevolgd was, hield zig geduurende het leven van *Dirk den Derden*, stil, maar na deszelfs dood zocht hij *Merwede*, *Bodegrave* en *Zwammerdam*, weder tot zig te trekken, neemende zijn toevlugt tot Keizer *Hendrik de Derde*, om bijstand van die te verwerven, die daarop met veel volk

te *Utrecht* kwam, van daar invallen in *Holland* deed, nam het huis te *Merwede* in, en schonk het aan den Bisfchop: dan, naauwlijks was de Keizer weder naar *Duitschland* getrokken, of Graaf *Dirk* heroverden het weer; daarmede niet vernoegd zijnde, viel hij op zijn beurt in 't *Sticht*, en regtte 'er geen minder verwoesting aan: *Bernulph* verzocht op nieuw den bijstand des Keizers; *Dirk* zijne magt vreezende, verbond zig met *Boudewijn*, Graaf van *Vlaanderen*, en *Godevaart*, Hertog van *Lotharingen*, die mede in twist met den Keizer waren: zij veroorzaakte in den aanvang het rijk groote fchaden, maar toen de *Lotharinger* vernam dat de Keizer met magt afzakten, ontzong hem de moed, en wist door middel van goede rufchenspraak, zijn soen te maaken: daarop viel de Keizer andermaal in *Holland*, veroverden *Rhijnsburg* en *Vlaardingen*, in die tijd zeer sterke plaatfen: met de aannadering van den winter, de wegen niet meer bruikbaar zijnde, belette hem dit grootere voortgangen te maaken, doch daardoor vond hij zig genoodzaakt terug te trekken, en leed in zijne aftogt geene geringe fchade. Zeldzaam is 't, dat men, noch bij *Melis Stoke*, noch bij anderen, hiervan niets gemeld vindt. Te *Luik* werd daarna, zo fommige verhalen, volgens de gewoonte van die tijden, een Steekspel gehouden, waartoe Graaf *Dirk* mede genodigd was; bij ongeluk zeggen zij: doorfak hij aldaar den broeder der Bisfchoppen van *Luik* en *Keulen*, met zijn lantie, waarop hij de vlugt nam, en twee zijner Edellieden moesten het ontgelden, wordende van de Hovelingen doodgeflagen, het welke Graaf *Dirk* zo euvel opnam, dat hij alle de fchepen der *Luikenaars*, die te *Dordrecht* lagen, deed verbranden, en de daar zijnde *Kooplieden*, gevangen neemen; maar vermids men nergens vindt, dat gemelde Bisfchoppen *Wafo van Luik*, zoon des Graafs van *Gulik*, en *Hermanus van Keulen*, uit de *Paltzgraven* aan den *Rhijn*, broeders waren, noch dat hunnen broeder te *Luik* gefneuveld zou zij, zou ook aan de waarheid daarvan wel kunnen getwijfeld worden; doch in 't oude *Floriarum Temporum*, vindt men duidelijc gezegd, dat Graaf *Dirk*, den broeder van den Aartsbisfchop gedood heeft. *Schriverius* zegt, dat hij daarop nagezien heeft, een oul met de hand gefchreven

Chro-

Chronykje , waarin staat : „ dus Diderik was te *Luik* in een „ Tournoispel , en daar heeft hij in 't spel den broeder van den „ Bisfchop van *Keulen* verflagen ; de Luikenaars vielen daarom „ op hem aan , en wilde alle de Hollandsche Heeren ombren- „ gen , maar hij vlugtte met een snel paart , en verloor daar „ twee natuurlijke broeders , te weten bastaart zoonen van „ *Dirk den Derden*.” In een oude Hoogduitsche Chronijk , geëindigd Ao. 1290 , leest men bijna dezelve woorden , met deze bijvoeging : „ dat Graaf *Dirk* zeer vertoornt , over dat ver- „ moorden , met de fchepen der Luikenaars en van andere bo- „ venlandfche zeer kwalijk begon te handelen ; dat daarop de „ Bisfchop van *Luik* , zig met hulp van andere Vorften ver- „ fterkende , en aangeport van Keizer *Hendrik* , een inval in „ *Holland* deed.”

Om bovengemelde reden , had dan Graaf *Dirk* de Luiksche fche- pen doen verbranden , dat de Bisfchop en andere Vorften zeer euvel opnamen , en aan gehist door den Keizer , zig ten oorlog deed opmaaken , en onverwacht met een vloot in *Holland* viel ; eene sterke vorst diende hem , om over het *Ys* , *Dordrecht* te overrompe- len : dan in de Stad woonden *Gerrard van Putten* , en deeze bragt 'er Graaf *Dirk* met een deel volk heimelijk in , die aldaar alle de Duitsche versloeg ; dit in de nacht gefchied zijnde , ging Graaf *Dirk* des morgens door de Stad , om de verflagenen te beschou- wen , een der vyanden , die zig in een huis verborgen had , fchoot hem van daar met een vergiftigde pijl in de Dye , en veroor- zaakte hem eene wonde waaraan hij ftierf. Tot dus verre *Hal- ma* gevolgd hebbende , vindt men 'er wel het hoofdzaaklijke , maar geen volledig , veel min een aaneengefchakeld verhaal in , van het geene , tot de regeeringstijd van dezen *Dirk* behoord , waarom wij oordeelen , het niet onnut te zijn , even als van zijn vader , aaneengefchakeld alle de gebeurtenifen , van den aan- vang zijner regeering , tot aan zijnen dood , hier ter neder te ftellen.

Dirk de Vierde , als de oudfte zoon van *Dirk de Derde* , volgde zijnen vader in het bewind , over het Graaffchap *Hol- land* , als de vijfden Graaf , verkrijgende zijnen broeder *Floris* het bewind niet over *Oostfriesland* , maar als Stadhouder over

Kennemerland en Westfriesland: Keizer *Koenraad* overleed niet lang naar *Dirk den Derden*, te *Utrecht*, en werd gevolgd door zijnen zoon *Hendrik de Derde*: *Bisfchop Adelbold* mede overleden zijnde, was gevolgd door *Bernulph*, welke het verdrag, voorheen door zijnen voorzaat, met den derden *Dirk* gemaakt, met deszelfs zoonen *Dirk* en *Floris* bevestigden: de rust die hierop had kunnen volgen, werd gestoord, door een twist tusfchen *Vlaanderen* en *Holland*.

Walcheren, en zo men wil nog eenige andere Zeeuwfche Eilanden, waren eenige jaaren te vooren door Keizer *Hendrik den Tweeden*, aan *Boudewijn*, de vierde Graaf van *Vlaanderen* opgedragen, waaruit de *Vlamingen* eene rekening maakten, dat gantsch *Zeeland*, *Beweste Schelde*, aan *Vlaanderen* behoorden; en de *Hollandsche Graaven* beweerden 'er geen minder regt op te hebben, fchoon de grond waarop hun regt steund, zeer duifter is. Op de gifte van *Lodewijk*, van het oude *Wasda*, waarvan wij op *DIRK DEN EERSTEN* gewag gemaakt hebben, wil men dat zij zig beriepen, en ook op latere Giftbrieven, waarbij hun Graaffchap tot aan (*Fortrappen*) *Zuidbeveland* was uitgebreid: 't zij dan, dat hun regt gegrond of ongegrond was, *Zeeland*, *Beweste Schelde*, weet men, dat lang den twistappel tusfchen die van *Holland* en *Vlaanderen* geweest is; de oneenigheden werden heviger, nadat *Boudewijn*, de vijfde Graaf van *Vlaanderen*, (1045) een inval in *Friesland* deed, waardoor men mogelijk *Holland* zal moeten verftaan, doch waarvan de oude *Chronijken* niets anders zeggen, dan, dat *Boudewijn* zijn vyanden verflaagen hebbende, zegepraalende terugkeerden: de nederlaag die de *Hollanders* daarbij leeden, fchijnt aanleiding gegeven te hebben, dat de *Bisfchop van Utrecht*, de kans fchoon ziende, Keizer *Hendrik de Derde*, weder tegen *Dirk de Vierde* aanhitste, om hem het bezit, van de landen omtrent den *Rhijn* en *Merwe*, weder te ontnemen: het blijkt ook, dat de Keizer daar aan gehoor gegeven heeft, want met het jaar 1046 bragt hij een aanzienlijke vloot fchepen op de *Maas*: de *Bondgenooten*, die zig tegen Graaf *Dirk* veréend hadden, waren de Keizer, de *Bisfchop van Utrecht* *Bernulph*, *Wazo van Luik* en *Lambert de Tweede*, Graaf van *Leuven*, die als een blodaard

ech-

echter weinig ten nadeele van de Hollanders verrichtte. De Keizer, na te *Utrecht* het Paaschfeest gevierd te hebben, zakte met de andere Legerhoofden den stroom af, en bereikte welhaast *Dordrecht*, dat spoedig in zijne handen viel, daarna voortgaande, zakte hij af naar *Vlaardingen*, alwaar Graaf *Dirk* zig toen bevond, en alwaar hij, onverhoeds verrast, zig genoodzaakt vond, de plaats te ruimen, en aan den Keizer overtegeeven; *Keenenburg*, een sterke in *Delfland*, viel mede in handen van den overwinnaar, en dus werd de gansche streek, die men voorgaf dat den Bischoep van *Utrecht* ontweldigd was, hem ontnomen.

Dirk de Vierde zig dus van het grootste deel zijner bezittingen beroofd ziende, was verplicht op middelen bedagt te zijn, om zig te redden; zijn verlies maakten hem stout, en was oorzaak, dat hij zig openlijk tegen den Keizer verzette. *Godefrid* Hertog van *Lotharingen*, had zo wel als *Dirk*, reden om op den Keizer vertoorned te zijn, beiden dan verbonden zij zig om *Hendrik de Derde* alle mooglijke afbreuk te doen, en hunne hernomene bezittingen te herwinnen; Hertog *Godefrid* maakte zig meester van *Nijmegen*, en deed het vorstelijk paleis aldaar door het vuur vernielen: *Dirk* inmiddels een vliegend leger bij een gebragt hebbende, liep het platte land van *Luik* en *Utrecht* af, en richtte 'er ijsfelijke verwoestingen aan.

Dat hun te meerder ruimte gaf, was dat het Keizerlijke leger terug gekeerd, en de Vorst zig te *Spier* bevond. Hertog *Godefrid* wist zijn gedrag zodanig een schijn te geeven, dat *Hendrik de Derde* besloot, eerst al zijne magt tegen Graaf *Dirk* aantewenden. Met de aannadering van de Herfst, verzamelde hij andermaal een vloot, die langs den *Rhijn*, *Maas* en *Waal* tot voor *Vlaardingen* afzakten, maakende *Hendrik de Derde* zig meester van de toen twee sterke steden *Rhijnsburg* en *Vlaardingen*, in welk verhaal de ouden een misslag begaan hebben, want *Vlaardingen* was reeds in zijn geweld, en door *Rhijnsburg* zal waarschijnlijk *Keenenburg* moeten verstaan worden, welke plaats hij dan niet won, maar 'er zijn volk ontscheepten; te meer moet men zulks gelooven, wijl die zelve Schrijvers erkennen, dat de Keizer op dezen togt weinig uitregtten, waar-

toe het reeds verloopene jaargetijde, en de weeke grond, veel oorzaak gaf, en waartoe een opgekome hooge vloed mede veel toebragt; en niet alleen dit, maar den aftogt der vloote ging niet zonder nadeel toe, wyl Graaf *Dirk de Vierde*, met eenige ligtgewapende vaartuigen, aanviel, en den Keizer noodzaakten, geen kans ziende om zijne zwaar en diepgaande fchepen, die ten deele in de slijk vastzaten, te beveiligen, of te redden, zig naar *Utrecht* te begeeven, ook leed hij in deze aftogt veel; waarna *Dirk*, terug gekeerd zijnde het op *Dordrecht* aanzette, en na het weder bemagtigd te hebben, ook van de overige plaatse meester werd.

In het volgende jaar (1048) te *Luik* tot een Steekspel genodigd zijnde, had hij aldaar het ongeluk, den broeder van den Aartsbisfchop, met een speer zo zwaar te kwetzen, dat die het beftierf; de Bisfchoppelijke daar tegenwoordig, namen dit zo euvel, dat zij terftond op de Hollanders aanvielen, en onder anderen twee bastaardbroeders des Graaven van *Holland* doodden: *Dirk* redden zig ter naauwernood met de vlugt, doch was zo verftoord, dat hij, te *Dordrecht* gekomen zijnde, de Keulfche en Luikfche Koopvaardifchepen, die aldaar lagen, in den brand deed fteeken, en de daar zijnde Kooplieden hunne goederen, niet liet volgen, dan na het betalen van eene zwaare geldboete; ook verbood hij hun allen handel in zijn Graaffchap. Dit zijn gedrag liet niet na, zijne vijanden op nieuw tegen hem te verbitteren; die van *Keulen* en *Luik* maakten een verbond met die van *Utrecht* en van *Mets*, haalden ook de Markgraaf van *Brandenburg* over, om hen behulpzaam te zijn: deze zaamverbondenen bragten een aanzienlijk leger bijeen, en trokken met de winter over het ys naar *Dordrecht*: dat meest den ondergang van *Dirk* bevorderden, was dat zijne vyanden verftand hielden met veele Hollandfche Edelen, aldaar woonachtig, die niet fchroomden, hun de Stad in handen te leveren. *Dirk* rukte met alle fpoed mede een leger bijeen, en begaf zig daarmede in alle ftilte naar *Dordrecht*, en kwam door behulp van *Gerard van Putten* 'er binnen; zijne benden langs de ftraaten in slagorde gefchaard hebbende, viel hij de verraders en vijanden zo onzagt op het lijf, dat 'er eenige honderden sneuvelden, en de

Holland.

ke grond, veel
vloet mede veel
der vooete ging
rde, met eenig
zer noodzaaken
de schepen, die
of te redder, in
leze aftogt ver
vrecht ammen
de overige pla

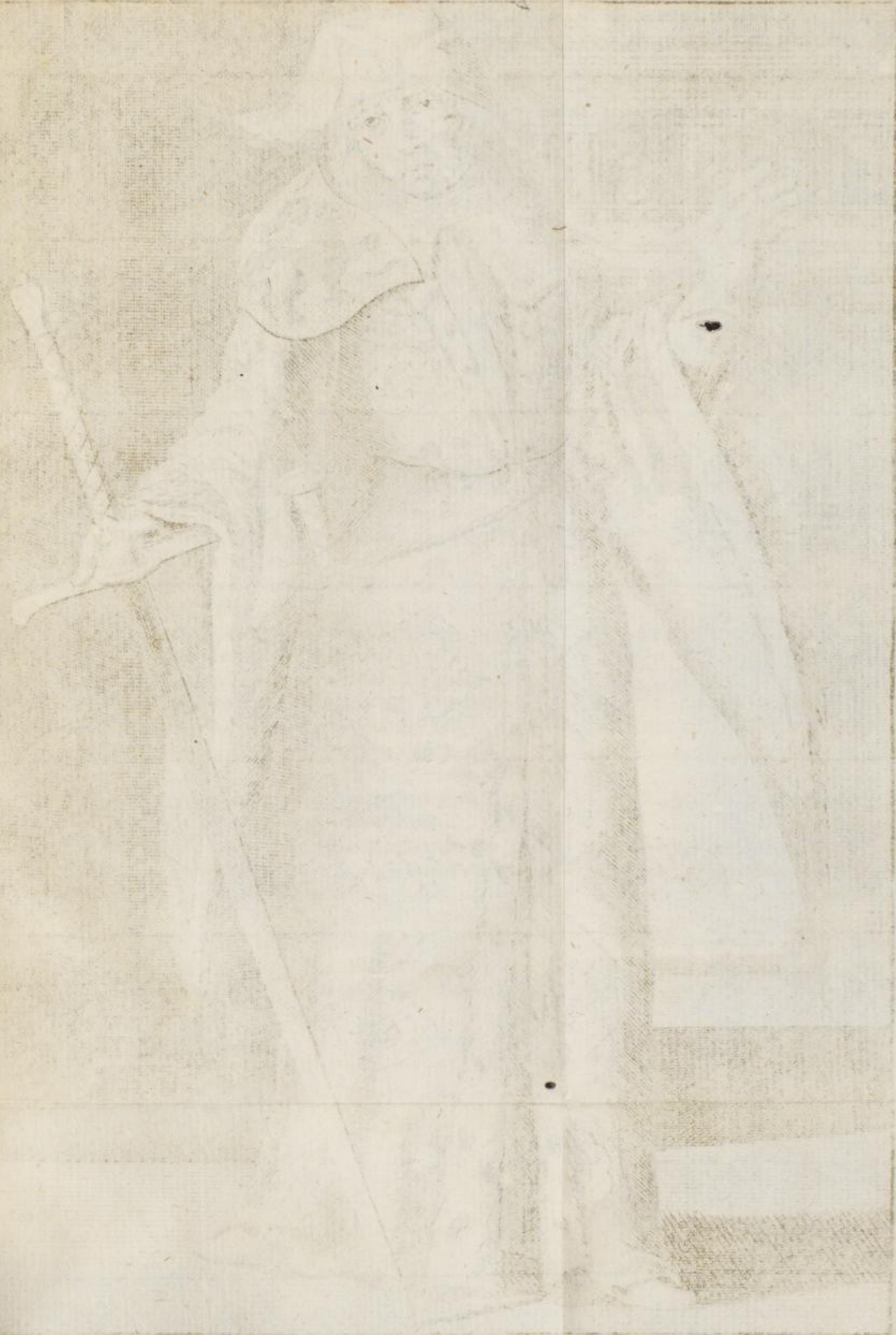
n Steekspel ge
broeder van de
zen, dat die he
, namen dit za
den, en onder
Holland dood
vlugt, doch was
tijnde, de Kerk
tr lagen, in de
den hunne go
van eene zwam
zijn Graaffchap
nieuw tegen he
ten een verbod
ok de Markgra
te zijn: deze
een, en trokker
meest den oo
yanden verlan
oonschtig, die
ren. Dirk ruit
tig daarmede
ip van Ceru
traaten in dago
en vijanden de
deuyde, en de
079

Holland.

veste grond, veel
ge vloed mede veel
gr der vloose gij
Vierde, met eenig
Keizer noodraize
ande schepen, in
, of te redden, in
deze siftozt vol
Dordrecht aan
van de overige

een Sreeksel ge
den broeder van te
krvuzen, dat die h
rdig, namen dit u
anvielen, en onde
van Holland dook
t de vings, doch wa
men zijde, de Kei
aldaar lagen, in te
oplieden huize ge
len van een ruz
del in zijn Graafin
en op nieuw regale
maakten een veru
den ook de Marqu
pzaam te zijn: te
eger bijeen, en wolt
t: dat meest den u
rijne vyanden verfu
daar woonachtig, d
te leveren. Dirk rui
begaf zig daarmede
in behulp van Gou
de stranten in d'ge
emders en rijen u
geden fucuruis, en b
67

DIRK de V.

DIRK de V.
van Rotterdam
in de Dye
en wel op
zijn
bestenigen
aan
Dix de V.
van Rotterdam
in de Dye
en wel op
zijn
bestenigen
aan
Dix de V.
van Rotterdam
in de Dye
en wel op
zijn
bestenigen
aan

overige, met de Bischoppen en de Markgraaf; het naauwliks met de vlugt ontkwamen: Graaf *Dirk* daags daaraan de wallen rond wandelende, werd, toen hij 'er het minst op dagt, door een onbekenden Keulenaar, die zig in een huls, in het nog bekende *Graavestraatje*, verschoolen had, met een vergifigen pijn in de Dye zo gevaarlijk gekwetst, dat hij het met den derden dag, en wel op den 14den van de maand Januarij des jaars 1049, bestierf. Laatende, wijl hij nooit gehuwd geweest was, zijne bezittingen na, aan zijnen broeder *Floris de Eerste* van die naam.

Dirk de Vijfde, zevende Graaf van *Holland*, was de zoon van *Floris de Eerste* en *Geertruid van Saxen*, die *Floris* bij zijn overlijden, in het jaar 1061, weduwe liet met drie onmondige kinderen, als, dezen *Dirk*, en twee dochters *Bertha* en *Machteld* genaamd, dus *Geertruid* de voogdij over haaren zoon aanvaardden: van haar getuigen de Schrijvers, dat zij was eene vrouw, begaafd met een manlijk verstand moed en dapperheid, dat haar zeer wel te pafse kwam.

Robbert, zoon van *Boudewijn de Vierde*, Graaf van *Vlaanderen*, broeder van *Boudewijn de Zesde*, zig van het Graaffchap *Vlaanderen* ziende uitgesloten, wierp, om aan eenig bestier te geraaken, het oog op *Holland*, meenende dat eene vrouw, het regt van haaren onmondigen zoon, niet zou kunnen staande houden: een en andermaal viel hij haar met een magtig leger aan; dan moest telkens, beladen met schade, terug wijken; geleerd hebbende, dat zij niet klein moest geacht worden, weigerden hij verder eenen openbaaren veldslag, maar stelden al zijn vermogen te werk, om door schermtuzelingen en verwoestingen de magt der *Hollanderen* te verkleinen.

De *Staat* van *Holland*, (zo men in die tijd reeds hun dien naam geven mag) of wel de *Edelen*, die mijns bedunkens toen het voornaamste lid van *Staat* uitmaakten, om het verderf van *Land* en *Volk* te verhoeden, raadden vrouw *Geertruid* tot een tweede huwelijk, met *Robbert*; zij beiden daaraan het oor leende, werd het huwelijk tusfchen hun voltrokken, en van dien tijd af aan, werd hij *Robbert de Vries* genaamd, niet om dat

hij *Friesland* overwonnen had, maar om dat, zo als wij meermaal gezien hebben, genoegzaam heel *Holland*, toen *Friesland* genaamd werd, en hij als Man van *Geertruid*, de voorgij over *Dirk de Vijfde* aanvaardden.

Kennelijk is het, dat *Holland* ter dier tijd bepaald was, binnen dat gedeelte, dat nu *Zuidholland* genaamd wordt, draagende het overige den naam van *Friesland*. Laat ons zien wat de *Vlaamsche Chronijken* van dit huwelijk gezegd hebben.

Meijerus spreekt 'er aldus van: In het jaar 1063, (zegt hij) werd te Oudenaarden, door Boudewijn den Godvrugtigen, de vergaderingen bijeen geroepen, daar werd het huwelijk tusschen *Robbert*, zijn jongste zoon, en *Geertruid*, weduwe van *Floris*, *Graave van Holland*, voltrokken; ook werd *Robbert*, ter begeerte van de *Hollandsche Gezanten*, als Gouverneur over *Holland* aangesteld, en als Voogd over de kinderen van *Floris* aangenomen: tot zijn erfdeel werden hem toegevoegd, vijf *Zeeuwsche Eilanden*, als: *Walcheren*, *Schouwen*, *Zuidbeveland*, *Noorbeveland* en *Borsfelen*, en daarbij het Land van *Aalst* met de vier *Ambachten*, waarop zijn vader hem deed zweeren, dat hij zig daar mede te vrede zou houden, zonder zijn broeder ooit te verongelijken; welke voorzorge hoogst nodig was, wijl *Robbert* een stout en onverzaagt man was, zeer begeerig tot heerschappij en geneigd tot den oorlog; zijn broeder daarentegen was stil, vreedzaam en godsdienstig. *Robbert* trok met zijn *Bruid* naar *Holland*; na het eindigen van den oorlog, deed hij de *Friezen* den oorlog aan, en bragt een deel van hun Land, onder zijne magt, vanwaar hij de naam van de *Vries* kreeg. Welke laatste woorden wij reeds ontkent hebben. Niet alleen dezen *Robbert*, die zig dus in het bewind gedrongen had, maar ook *Willem*, *Bisfchop van Utrecht*, meende de tijd van minderjaargheid van *Dirk de Vijfde*, mede een schoone gelegenheid te zijn, om weder te bekomen, dat zijne voorzaaten het *Sticht* ontnomen hadden; ten Keizerlijke Hove wist hij te bewerken, dat het *Graffchap Holland*, en de *Abdy van Egmond*, hem geschonken werd, en bovendien verbond *Willem* zig met *Godevaard*, Hertog van *Lotharingen*, van wegen zijn lichaamsgestel, bijgenaamd met den *Bult*. In 't jaar

1071 vielen deze beiden met geweld in *Holland*. *Robbert* trok hun tegen; het kwam tot eenen openbaare veldslag, waarin *Robbert* de nederlaag krijgende, de vlugt moest neemen, en daarbij sneuvelde een groote menigte *Hollanders*. *Godevaart* overmeesterde een groot deel van *Friesland*; de *Bisfchop* bezette alle de *Hollandfche Steden*, en vong aan met de bouwring van 't Kasteel te *Yfelmonde*; door welke voorspoed des overwinnaats, *Robbert* en *Geertrui* met haare kinderen het land moesten ruimen. *Godevaart den Geweldenaar*, aanvaardde het *Graaflijke* bewind, doch het duurde niet lang, want hij werd in 't jaar 1075, door eenen *Giffelbert*, dienaar van den onmondigen *Dirk*, te *Delft* op het geheim gemak zittende, of zo andere (schoon met minder schijn van waarheid) zeggen, te *Antwerpen* gedood, door een steek, hem van onderen in 't lichaam toegebracht.

Veele rekenen *Dirk de Vijfde*, als de tiende Graaf van *Holland*, makende de rekening aldus: *Floris de Eerste* de VI; vrouw *Geertruid* de VII; *Robbert de Vries* de VIII; *Godevaart met de Bult* de IX; en *Dirk de Vijfde* van dien naam de X. Doch *Geertruid* en *Robbert* waaren alleen Voogden, en *Godevaart* een *Geweldenaar*; dus men, zo ook *Melis Stokke* gedaan heeft, *Dirk* als de VIIe moet aanmerken, te meer, daar *Godevaart* het *Graaffchap* alleen als leen van den *Bisfchop* ontvangen had; dus dan ook de bedrijven, zo van *Geertrui*, *Robbert* als van *Godevaart*, op hunne bijzondere Art. moeten gezogd, en hier alleen gesproken worden, van het geene *Dirk de Vijfde* betreft. Kort na den dood van *Godevaart*, stierf *Bisfchop Willem*, en werd gevolgd door *Bisfchop Koenraad*. *Dirk* zig als vlugteling in *Vlaanderen* bevindende, trok alle zijne medevlughtende, zo *Hollanders* als *Zeeuwen*, daar bijeen, vermeerderende die door een menigte *Vlaamsche* Boogfchutters, die in dienst van *Robbert* stonden, en viel daarmede in *Holland*: te *Yfelmonde* komende, werden des *Bisfchops* knegten door hem geflagen, waarop de *Bisfchop* genoodzaakt was, afstand van *Holland* te doen; *Dirk* deed daarop het Kasteel flegten, en herstelde zig met hulpe van zijne stiefvader, in zijne bezitting.

De

De *Oude Hollandsche Chronijk* zegt: dat hij met eer en gejuich, als Erfheer van *Holland* en *Zeeland* gehuldigd werd, maar dat de Friezen weigerden hem te erkennen, en vrij wilde blijven, waarop hij met een magtig leger tegen hun optrok, op een tijd dat hun land en water door de gestrengen vorst met ys bevoerd was, dat hij, zig daarvan bedienende, in *Friesland* trok, veele van hun doodende, verbrandende eene menigte van Steden en Sloten; daarna *Stavoren* bemagtigd hebbende, als Heer van *Friesland* erkend werd, hebbende hun land tot aan de *Lauwers* toe verwoest. Breeder geeven dit latere Schrijvers op, doch *Schrivenerius*, die veel geloof verdiend, zegt: dat dit al bij geen oude Schrijvers te vinden is, maar dat hij het alleen gevonden heeft in een oud geschreeven Chronijkje, dat toen bijna honderd vijftig jaaren oud was, en dat door *Jan Gerbrandsz van Leiden* schijnt gevolgd te zijn, zo als die weder gevolgd is door *Heda*, *Barlandus*, *R. Snoij* en meer anderen. Zo dat (zegt hij) *deze vertellinge, dewijl ze nergens gevonden word, van ouden gelijkheid, mij te recht verdagt is en doet vreezen, dat het al verfiert zal zijn, alhoewel ook U. Emmius, dezen oorlog in zijn Friesche Historie verhaald, maar niet zo breed als onze Historieschrijvers, die ook, hoe geleerd zij zijn, dikwils mistastten.* De vraag is, of het niet ten hoogsten ongeloofbaar is, zo als het verhaal luidt, dat op eenen dag door de *Hollanders* op het ys, in twee gevechten, verslagen zouden zijn, op den eersten dag meer dan 40,000, en op den tweeden dag, 60,000 Friezen, zo als het *Goudsche Chronijkje* zegt, of volgens *Veldenaar* en *Snoy* 40,000 en 60,000, daar de *Oude Hollandsche Chronijk* en *Barlandus* maar 4000 en 6000 stellen: voeg 'er bij, dat noch *M. Stoke*, noch de *Chronijk van de Abdij van Egmond*, geen het minste gewag van dezen Frieschen oorlog maaken. Deze beiden in tegendeel zeggen, dat Graaf *Dirk de Vijfde*, na dat hij zijn land weer heroverd had, nog vijftien jaar in vrede leefden, schoon dezelfde mislag van *Stoke*, in *Dirk den Vierden* aangewezen, ook bij den *Vijfden* plaats zou kunnen hebben. De kundige en nauwkeurige *Vosfius* spreekt echter mede niet van dezen oorlog noch van de nederlaag der Friezen. *Fokke Sjaerds*, in zijne *Friesche Jaar-*

...verhaal, bekend ruchtloos, geen
...verreping van zijne Lanageonen
...van een een, dat Dirk de Vijfde
...ig in hield, is of hij de geschiede
...van de koningen, doch zegt en nou
...rijg gesen van deze overbevoelid
...dat ons met het verhaal van Vijfde
...zina voorlezen, en dan wederom
...de dagten stellen: Vrijst dan, ze
...van Staten, vrient moete Graaf
...zegt bij hem (namelijk bij)
...Diederik weigerde het; Epiert
...door de Friezen in zijn granske
...genen en tegen Diederik te wra
...in Westergo in, geijk ook heel l
...de ander dat de Graaf'er ten
...hij te vrede het in de Jaarboeke
...geheten is, de lezer kwalijk i
...gelyk louter te veel te grante
...Dit is kennel te Utrecht, al
...te hieldt opgenomen was: heb
...dat te zage van een ander was
...te vreden onvoldigt worden.
...altri jaeren daarna als m
...hadden boven (zegt Hab
...de Dirk alzeest den tijpel va
...gemen, en hierbij zullen wij
...genen, wijzenen uit Schri
...Diederik, in de eerste geweest
...van Holland, haar zijne voo
...van haren degen, zonder
...bij te vagen. Dergelyk ge
...van den vij, die in hante
...men, en geet bijnaamen,
...genigd Babbin, geen ou
...Gauze van Holland, oit
...vnde papieren van St.

Jaarboeken, bekend rondborftig, geene vrijheid te hebben, de onderwerping van zijne Landgenoten te ontkennen, en stemt meer dan eens toe, dat *Dirk de Vijfde* in *Friesland* zo geweldig huis hield, als of hij de gantsche natie der Friezen wilden ten onder brengen, doch zegt en toond duidelijk aan, dat hij niet lang genot van deze overheersching had.

Laat ons met het verhaal van *Vosfius*, op het voetspoor van *Halma* voordgaan, en dan naderhand de waarheid in een klaar der daglicht stellen: *Vosfius* dan, zegt van deze Historie, *Egbert* van *Saxen*, wiens moeije *Graave Diederik ter gemallinne had*, zegt bij hem (namelijk bij *Dirk*) hulpe tegen de *Keizer*, *Diederik* weigerde het; *Egbert* daarover vergramt, mogelijk door de *Friezen* in zijn gramschap aangespoort, maakten zig gereed om tegen *Diederik* te oorlogen; hij nam heel *Oostergo* en *Westergo* in, gelijk ook heel *Friesland* tot aan de *Zuiderzee*, zonder dat de *Graaf* 'er iets tegen deed. *Immers* (zegt hij) ik vinde het in de *Jaarboeken* niet, dat hij hem tegengetrokken is; de *Keizer* kwalijk te vreden, dat het *Saxische* gebied daardoor zo veel te grooter geworden was, schonk den *Bisshop Koenraad* te *Utrecht*, al het land, dat door de *Sax* in *Friesland* ingenomen was: zeker een schraale gift, van iets dat in de magt van een ander was, en met het staal in de vuist hem moest ontweldigt worden, (en wat meer is) deze gifte werd drie jaaren daarna als onherroepelijk bevestigd.

Wij hebben boven (zegt *Halma* ten vervolge) aangeroert, dat deze *Dirk* allereerst den tijtel van *Graave van Holland* had aangenomen, en hierbij zullen wij, het geen boven daarvan niet gemeld is, bijbrengen uit *Schrivierius*, hij zegt dan: deze *Graaf Diderik*, is de eerste geweest, die zig deed noemen *Graave van Hollandt*, daar zijne voorzaaten maar alleen den naam van *Graaven* droegen, zonder de plaats of graaflijkheid daar bij te voegen. Dergelijk gebruik was 'er ook bij den *Adel van dien tijd*, die in hunne ondertekeningen alleen de namen, en geene bijnaamen, gewoon waren te schryven. Ook getuigt *Buchelius*, geen ouder handvest, met den tijtel van *Graave van Holland*, ooit gezien te hebben, dan eene onder de oude papieren van *St. Marie* te *Utrecht*, van *Dirk den Ze-*

venden, in het jaar 1194: maar bovengemelde *Schriverius* meld van een ouder handvest van *Koenraad*, Bisfchop van *Utrecht*, rakende de begiftiging van *St. Jans Kerk*, van den Tol in *Smits-huizen*, en beroept zig als getuige op *Dirk de Vijfde*, gedagtekend Ao. 1085. Noch (zegt hij) is 'er een brief voor handen van *Dirk de Vijfde*, van het jaar 1083, waarin hij de gifte aan de Abdij van *Egmond* bevestigd, beginnende aldus:

In nomine Sanctæ & individicæ Trinitatis. Ege Theodricus, Dei gratia Hollandensium Comes.

dan, daar zijn 'er die dit gefchrift voor onecht verklaafen.

Laat ons, om de zaaken iets duidelijker voortestellen, een korte herhaaling doen van het voorgaande, beginnende met den aanvang der regeering van *Dirk de Vijfde*: de Hollanders het bestier van vreemdelingen altoos wars geweest zijnde, moesten noodzaaklijk de vlugtende jongeling een goed en genegen hart toedragen, te meer, daar het Slot te *Tsfelmonden*, gebouwd door Bisfchop *Willem*, hun dwars in den weg was. Hier te landen, zo wel als in *Vlaanderen*, oordeelden men, dat het gantsche herstel van zaaken, aan de bemagtiging daarvan afhing; dan hiertoe was eene welbemande vloot nodig: *Robbert de Vries* gebrek aan fchepen hebbende, verzogt om dezelve aan *Willem van Normandijë*, Koning van *Engeland*, die de zuster van *Robbert* in huwelijk had: deze aan het verzoek voldaan hebbende, zo zeilde *Dirk de Vijfde* daarmede naar de *Maas* of *Merwe*, met groote ijver, om zig in het bewind te zien: aan de mond der riviere ontmoette hij de Bisfchoppelijke fchepen, die hem de doortogt zocht te beletten; haast raakten de wederzijdsche vlooten aan elkanderen; lang en hevig werd 'er gevogten, niet zonder zwaar verlies van wederzijden, doch eindelijk verklaarden zig de overwinning voor Graaf *Dirk*: de Bisfchoppelijke fchepen verjaagd of vernield zijnde, ontfcheepten de Graaf een gedeelte zijner manschap, ter belegering van het Slot, waarin zig den Bisfchop met eene talrijke bezetting bevond: de magt die *Dirk de Vijfde* bijeen had, werd versterkt door de Hollanders, en deze beftormde de Voorburg zo hevig, dat ze geheel om-

omver raakten; de belegeraars wierpen zulke zwaare steenen uit hunne *Blijden*, tegen de torens van het Slot, dat, den een na den ander vernield of zwaar beschadigd werd: geen der belegerden dorst zig op de borstweering vertoonen, of hij werd door de Vlaamsche Boogschutters gedood of naar binnen gedreeven: eindelijk werd de brand in het Slot gefchoten, door middel van brandende spietzen; de vlam woedde zo hevig, dat 'er geen blusfchen aan was, het welk natuurlijker wijze, die van binnen in de grootfte verlegenheid moest brengen: reeds zestien dagen had het beleg geduurd, toen Bisfchop *Koenraad* geen kans meer zag, besloot, het Slot op voorwaarden overtegeeven, naamlijk, dat hem de zijnen den vrijen uittogt naar *Utrecht* zou gegund worden: sommige verhaalen, dat *Koenraad* in een uitval gewond en gevangen werd, dan de meeste maaken daarvan geen gewag. Graaf *Dirk* deed van zijnen kant, den Bisfchop belooven, hem in het vredig bezit van *Holland* te laaten, en na dat die belofte gedaan en het Slot ontruimt was, liet *Dirk* hem en de zijnen ongemoeit naar *Utrecht* keeren, waarna hij het zelve ten grond toe deed flegten.

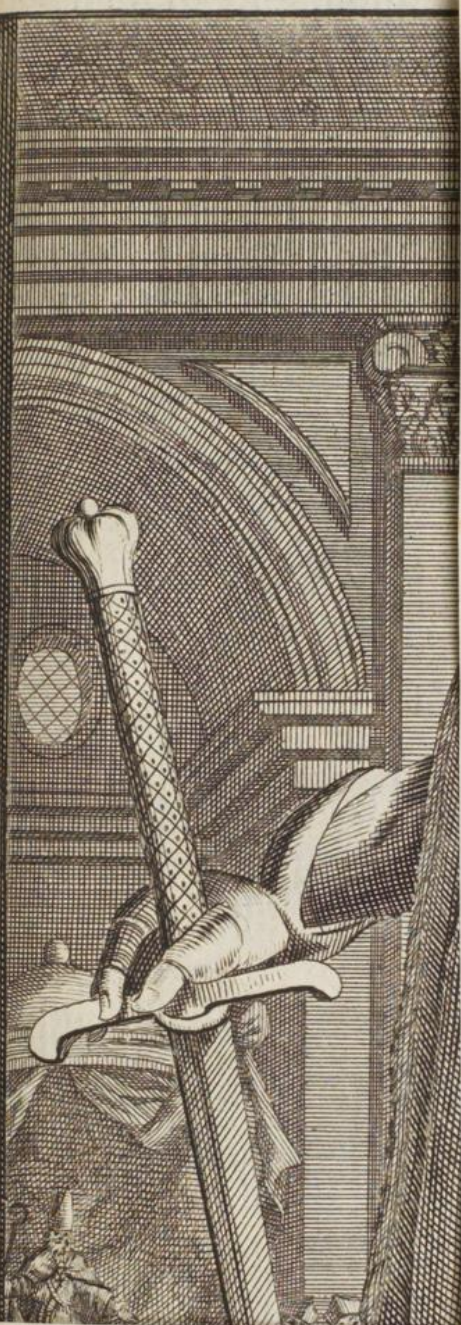
Weinig tijds daarna, nadat *Dirk* zig dus in zijn bezit hersteld zag, begaf hij zig in huwelijk met *Othilda*, dogter van Hertog *Herman van Saxen*, en bezat daarna, volgens de geloofwaardigste Schrijvers, het land vijftien jaar in volle vrede, en overleed den 17den van de maand Mei des jaars 1091: van hem is nog een giftbrief voor handen, ten behoeve van de Abdij van *Egmond*, van den 26sten Julij des jaars 1083, gegeeven te *Vlaardingen*, waarbij Graaf *Dirk de Vijfde* alle voorheen gedaane gifte zijner voorvaderen bevestigde, noemende zig in het hoofd daarvan, DIRK, DOOR GODS GENADE, GRAAF DER HOLLANDEREN. Hem volgden zijn zoon *Floris de Tweede*, bijgenaamd *den Vetten*.

Zie de Schrijvers bij de voorige gemeld.

DIRK de Zesde, de negende in den rang der Hollandsche Graaven, was de oudste van de drie zoonen van *Floris de Tweede* en van vrouwe *Petronella*: de ontijdigen dood van gemelde zijnen vader, was oorzaak, dat zijne moeder mede als Voogdesse, de regeering, gedurende zijne minderjaarrigheid, aanvaarde: *Petronella* was eene vrouw, van geen minder moed, dan voorgemelde *Geertruid*, moeder van *Dirk den Vijfden*; zij bestuurde het Graaffchap eenige jaaren, schoon zij in den aanvang van haar bestier (1123) zig door de partij van haaren broeder *Lotharius*, toen Hertog van *Saxen*, tegen Keizer *Hendrik de Vijfde* deed trekken, mede in zwaarigheden wikkelden, dien zij had kunnen ontgaan; men leest zelfs dat zij aan de Keizer weigerden, de Leenverheffing voor haaren zoon te vragen, waardoor zij *Hendrik den Vijfden* noodzaakten met een leger in het volgende jaar (1124) naar *Holland* te komen, om haar daar toe te noodzaaken, dat hem ook weinig moeite kostte: dan *Hendrik de Vijfde* in dat zelve jaar overlijdende, zo rees haare magt en moed, wyl haar broeder *Lotharius* tot die waardigheid verheven werd: een zaak van het grootste belang voor haar en voor 's Lands ingezetenen, wordende daardoor de twist en vijandschap, tusschen den Keizer en de Hollanders, die meer dan eene eeuw geduurd had, eensklaps in vriendschap veranderd. Niets liet *Petronella* onbeproeft, om, al wat ten voordeelen van den jonge *Dirk* strekken kon, ter hand te neemen. De meergemelde Graaffschappen, *Oostergo* en *Westergo*, werden door *Lotharius*, de Utrechtsche Bisfchop ontnomen, en aan het Hollandsche Graaffchap gehegt: hiermede niet vernoegd zijnde, trachtte zij ook het Graaffchap *Vlaanderen* voor hem te bekomen. *Karel de Goede*, Graaf van *Vlaanderen*, in het jaar 1127 te *Brugge* omgebragt zijnde, zonder kinderen na te laten, dagt haar, een geval te zijn, dat niet dan een gunstig gevolg kon hebben: zij wist zig wonderwel te bedienen van een schijnbaar regt, ontleend uit het in 't voorgaande Art. gemelde huwelijk van vrouwe *Geertruid* met *Robbert de Vries*; dan de grootvader van *Dirk de Zesde*, was niet meer dan een voorzoon van *Robbert* geweest, dus het meer staatzucht dan regt was, daar zij op bouwden; het eenigste voordeel dat zig opdeed, was,

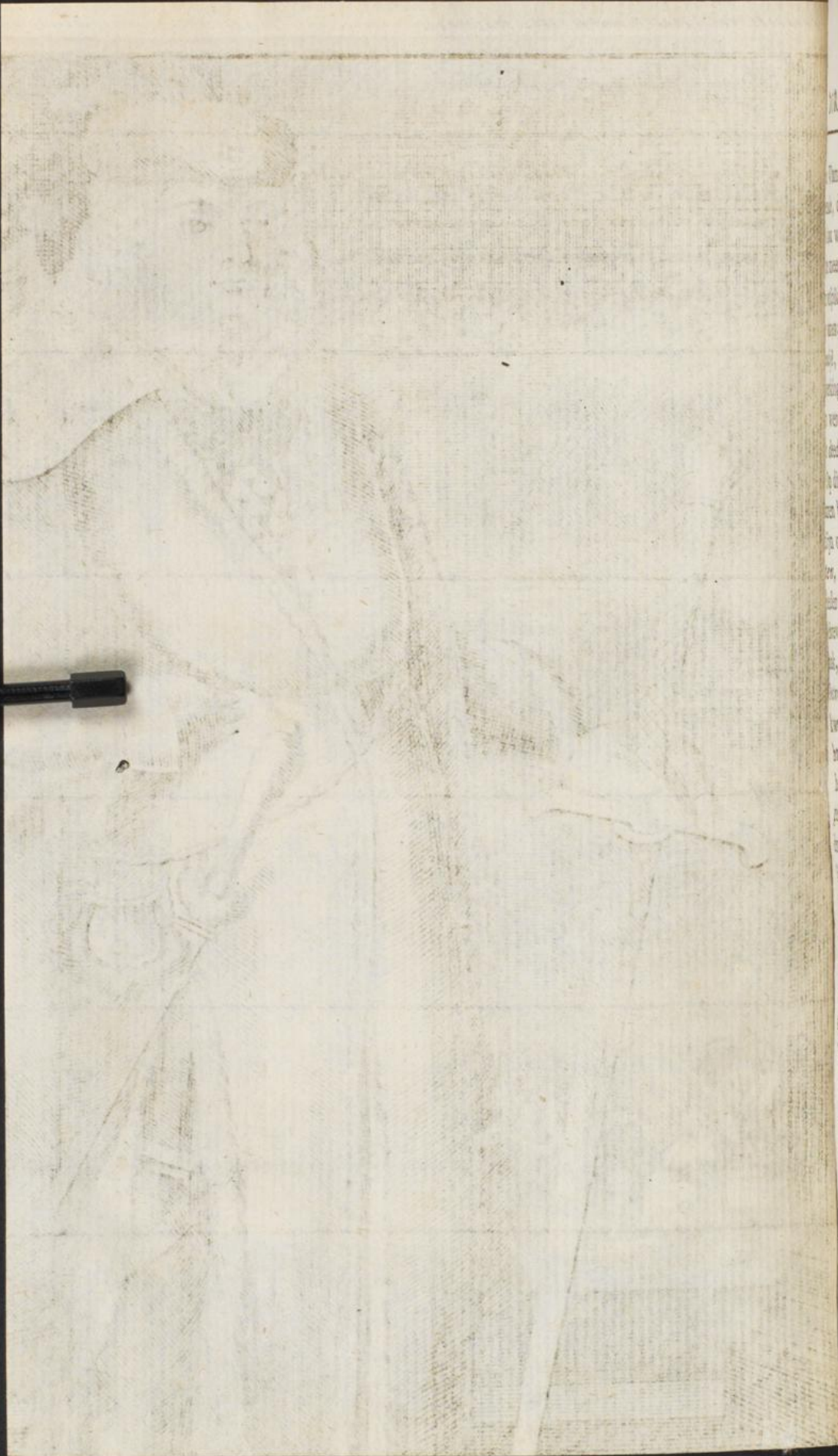
dat

d.
 blandische
 s de Twee
 n gemelb
 als Voog
 heid, zaa
 der moet
 pffen; in
 zyn in de
 van boote
 teizer He
 rikreiden
 aan de Ke
 te vraag
 en leger
 haar dan
 tre : dan
 es haan
 rdigheid
 haar en
 t en vye
 neer dan
 anderd
 rdeelen
 t. De
 werden
 aan het
 tijnde
 beko
 t 112
 r, dagg
 g kon
 jnber
 swelij
 roure
 n van
 dar
 ras,
 dat

DIRK de VI.

...de Zee, zegende

...ingers den jongen Gra
... op die wijze het o
... worden weggenomen: e
... aan te drijven, bega
... de aanzienlijke fom
... die het liep al op m
... zusters zoon van den
... van Franrijk, tot C
... de Petronilla met
... het herwaerts keeren.

... die pas, had Dirk de
... bereikt, en dus in fin
... oudte broeder, bekend
... was een jongeling, die
... bij ieder semind was,
... die ene al te verre
... de de beide broeders g
... Petronilla ved torge en mo
... vrede volgen voortoone
... het moglyt ve in landen
... heten zo nie de vrydijkt
... gelyk gegeven hadden, on
... tinnel te wegen had. te
... die onschuldig aan t
... winter van het jaar 1
... ren hard, en de wa
... onplegenheid was, om
... al den sig daarvan bedi
... naer de dikmaer af, e
... ha vermind te bieden,
... Dine en Gehagen blooc
... lege: in rit beiden me
... terag kien.

Flori in twaen w
... Vertriezen wuyge, i
... mi zig detruun, doe
... mogelijke afmink;
... III. DZEL.

dat de Vlamingers den jongen Graaf niet ongunstig waren, oordeelende, dat op die wijze het oud geschil, over *Walcheren*, best kon worden weggenomen: om deze genegenheid en denkwijze meer aan te drijven, begaf zig *Petronella* naar *Brugge*, en verspilde 'er aanzienlijke fomme, om de Vlaamsche Heeren te winnen; dan het liep al op niet uit, wijl *Willem van Normandijë*, zusters zoon van den overledenen Graaf *Karel*, door bewerking van *Frankrijk*, tot Graave van *Vlaanderen* verheven werdt, dat *Petronella* met haaren zoon, onverrichter zaken deed herwaards keeren.

Op dit pas, had *Dirk de Zesden* den ouderdom van agttien jaaren bereikt, en dus in staat het bewind zelve te aanvaarden: zijn oudste broeder, bekend met den naam van *Floris den Zwarten*, was een jongeling, die door zijne uitmuntende hoedanigheden bij ieder bemind was, en geen gebrek werd hem toegeschreven, dan eene al te verre gaande staatzugt, en dit was oorzaak, dat de beide broeders gestaag in onmin leefde, 't geen *Petronella* veel zorge en moeite veroorzaakte; zij, om alle kwaade gevolgen voortekoomen, hield de voogdijfchap zo lang haar mooglijk was in handen, en hierin zou zij nog volhard hebben, zo niet de vijandlijkheden der Westfriezen, *Dirk* gelegenheid gegeven hadden, om te toonen wat men van zijn heldenmoed te wagten had. te meer, daar het klaar bleek, dat *Floris* niet onschuldig aan den opstand der Westfriezen was.

De winter van het jaar 1132, was boven mate fel, de wegen waren hard, en de wateren in zwaar ijs veranderd, dat de beste gelegenheid was, om hun met een leger te naderen; *Dirk de Zesden* zig daarvan bedienende, trekt met zijne bijhebbende magt van *Alkmaar* af, op de Westfriezen aan: zij onmagtig hem weerstand te bieden, vlooden landwaarts in, stellende de Dorpen en Gehugten bloot voor de plondering van het Hollandsch leger, dat rijk beladen met buit en gevangenen naar *Alkmaar* terug keerden.

Floris den Zwarten werd als hoofd en beschermer door de Westfriezen aangezigt, hij deed zig niet lang nodigen, maar begaf zig derwaarts, doende zijn broeder een gantsch jaar lang alle mogelijke afbreuk; *Alkmaar* werd onder zijne aanvoering

overvallen, en deetlijk geplonderd en gebrand: de Kennemers mede te onvrede op Graaf *Dirk*, door onmatige geldafpersingen verbonden zig ook met *Floris*, en deeden hem hulde: de Westfriezen en Kennemers dus vereend, staken de Sloten en Lusthoven der oude Hollandsche Graaven, in *Kennemerland* en te *Haarlem* gestigt, in brand: de Westfriezen besteedde tot het pleegen dier verwoestingen, telkens maar een dag, begevende zig met den avond weder thuiswaarts; dan anders handelden hieromtrent de Kennemers, waarom Graaf *Dirk* bestoot, hun ieder in 't bijzonder aantevallen, en de Kennemers waren de eerste, die zo onzacht van hem gehandeld werden, dat zij in groote getallen zig aan hem moesten onderwerpen.

Petronella, die niet dan met smerte, gedurende twee jaaren, deze handelwijze moest aanzien, bewoog haaren broeder *Lotharius*, om tusfchen beide te komen, en *Dirk* met zijnen broeder *Floris* te verzoenen; door middel van zijn gezag, noodzaakten hij hun spoedig tot een verdrag, waarbij *Floris* in het bewind over *Westfriesland* bevestigd werd: dan dit duurde niet lang, zie hier de oorzaak 'er van, *Arnoud*, Heer van *Rechem*, in 't *Land van der Mark*, overleeden zijnde, liet zijne zeer aanzienlijke goederen één eenige Dogter na, *Helwig* of *Hadewig* genaamd, staande onder de voogdij van haaren oom *Herman*, Heere van *Arendsberg*: de Leenmannen van den overleeden Heere van *Rechem*, zo 't schijnt, misnoegd over deze voogdijfchap, zagen om naar eenen bekwaamen echtgenoot voor *Hadewig*, en lieten het oog vallen op *Floris den Zwarten*, die zij haast gereed vonden, om het huwelijk te aanvaarden, op voorwaarden, dat zij hem als wettigen Heer zouden huldigen, gelijk zij deeden: de Keizer, die gaarne de verhooging van zijnen Neef zag, stemde geredelijk tot dit huwelijk: niemand was 'er meer tegen dan *Herman*, die zig noch door *Floris*, noch door de Leenmannen, tot het huwelijk liet beweegen. *Floris* steunende op de gunste der Leenmannen, en boven al op zijn vermaagtschapping met den Keizer, poogden zig toen, door de wapenen in 't bezit der Heerlijkheid, en van *Hadewig* te stellen: de landen van den Heere van *Arendsberg* en van *Godefrid van Kuik*, deszelfs broeder, werden zeer door hem beschadigd,
ja

J. Schyng. inv. et delin. R. van Nubelen. sculp. 1688.

DIRK DE VI^{DE} GRAAF VAN HOLLAND SMEEKT DEN BISSCHOP VAN UTRECHT OM VERGIFFENIS.

ja zelfs *Utrecht*, dat toen onder bewind stond van *Andries van Kuik*, broeder of neef van *Godefrid*: *Floris* hield de Stad *Utrecht* als zijn wapenplaats, werwaards hij, van eenen uittocht terug keerende, geduurig de wijk nam, dat de Bisfchop, door de gunfte die de Burgerij hem toedroeg, niet beletten kon: *Leksmond*, waarin de Bisfchop bezetting hield, werd bemagtigd en aan koolen gelegd.

De Heeren van *Arendsberg* en *Kuik*, geen kans ziende om *Floris den Zwarten*, met geweld te overmeesteren, namen toevlugt tot de list, en overvielen hem onverhoeds, terwijl hij, van weinige verzeld, op de jagt uitreed, en beroofden hem te *Absteede*, even buiten *Utrecht*, van het leven. De aanleggers van dezen moord werden door *Lotharius* in den Rijksban gedaan, en hunne goederen verbeurd verklaard; Graaf *Dirk* werkte mede om hun te verdrijven, en eerst na den dood van den Keizer (1137), verzoenden zij zig met hem, mids zig als Leenmannen van den Graaf verklaarende.

De dood van *Lotharius*, die door *Koenraad den Derden* gevolgd werd, veroorzaakte een nieuwen oorlog tusfchen de Hollanders en *Utrechtsche*, uit oorzaak, dat de Keizer, de meergemelde Graaffchappen *Oostergo* en *Westergo*, aan den Bisfchop *Andries van Kuik*, schonk, in vergelding van de moeite die hij had aangewend, om hem ten zetel te verheffen: *Dirk de Zesden*, die reeds lang een wrok op den Bisfchop gehad had, verbond zig met zijn behuwd broeder *Otto*, *Paltzgraaf*, en deszelfs zoon *Otto*, Graaf van *Benthem*, hebbende met dezen ten oogmerk, een inval in *Drenthe* te doen: dan, voor dat *Otto van Benthem* dit deed, verzette zig de *Groningers* mede tegen den Bisfchop: doch *Otto* werd door de Bisfchoppelijke legermagt geflagen en gevangen: *Dirk*, om die schade te vergoeden, floeg het beleg voor *Utrecht*, dan, ziet wat gebeurd, de Bisfchop zijne waereldlijke magt te gering achtende, bediende zig van een wel verzonnen list, hij zig in zijn geestelijk gewaad gestoken hebbende, kwam met al de geestelijkheid, niet om ten strijd te gaan, maar bij wijze van procesfie, ter Stad uit, houdende het boek in de hand, waaruit hij dreigde het banvonnis tegen *Dirk* te zullen leezen: de *Hollanders* door dit ongewoone

schouwspel verstomd, stonden alle ten uitersten verbaasd, ja *Dirk* zelf was zo verslagen, dat hij beval de wapenen neder te leggen: de listige Bisfchop zuimde niet, daarmede zijn voordeel te doen, noodzaakende hem, om bloothoofds en barrevoets op de knieën om vergiffenis en smecken, en nadat de Graaf deze schandelijke vernedering ondergaan had, gaf de Bisfchop hem de kus des vredes, en verzoenden zig met hem: de Graaf van *Benthem* verloor 'er het meeste bij, want hij kreeg zijn ontslag niet, dan op voorwaarden, van zijn Graaffchap tot een leen van de Utrechtsche kerke te stellen: hij kort daarna omgebragt wordende, ging zijn Graaffchap over op *Otto*, zoon van *Sophia* en *Dirk den Zesden*.

Graaf *Dirk* van alle binnenlandsche oorlog nu ontslagen zijnde, ondernam in het jaar 1139, een togt naar het *H. Land*. neemende zijnen weg over *Rome*, alwaar Paus *Innocentius de Tweede*, hem onthief voor de kloosters van *Egmond* en *Rhijnsberg*, van de onderwerpelijkheid aan den Bisfchop van *Utrecht*, stellende dat dezelve voor betaaling van eene geringe jaarlijksche fchatting, alleen van de Paus voortaan zouden afhangen: na de terugkomst van *Dirk den Zesden*, ontstonden 'er in het jaar 1150 weder nieuwe twisten, over de verkiezing van eenen Utrechtschen Bisfchop, waartoe, zo wel *Dirk den Zesde*, als *Hendrik*, Graaf van *Gelder*, en *Dirk*, Graave van *Kleef*, gaarne *Herman van Hoorne* bevorderd zagen; waartegen die van *Utrecht* en *Deventer*, *Fredrik*, zoon van Graaf *Adolf*, wilde indringen: dan, Graaf *Dirk* gesterkt door de magt des Keizers, plaatste *Herman van Hoorne* op den zetel. Staande dat hij hier mede ijverig bezig was, ondernamen de Westfriezen een opstand tegen hem: in het jaar 1155 deden de Dregter Friezen (versta die van *Enkhuizen*) een inval in *Kennemerland*, plonderende en brandende aan alle kanten; dan, de Haarlemmers en Osdorpers vielen hun zo onzagt aan, dat zij genoodzaakt waren het land te ruimen, wordende 'er wel negen honderd van hun in de vlugt gedood.

Twee jaaren daarna overleed *Dirk de Zesden* op den 5den Augustus des jaars 1157, en liet uit zijn huwelijk met *Sophia*, dogter van *Otto*, Paltzgraave op den *Rhijn*, na, *Floris den Der-*

Talard.

verhoed
peren van
e zijn van
barren
de God
Widder
de God
reeg
ap
aan
zoou
u
r
s
g
h
r
e
e
k
g
v
b
i
p
n
d
e
r
O
d
o
r
p
e
n
s
t
e
r
P
a
r
i
s

van Holland.

terden verband, v
 de wapen en
 arme de zij voor
 volds en bereve
 nader de Graf
 gaf de Bistop be
 met hem: de Graf
 uit hij kreeg tij
 Graafschap en
 kort daarna op
 op Oris, wa

 ootlog nu m
 ogt naar de
 ar Paus Innocent
 van Egypte en
 en Bistop van
 eene geringe
 zonden al
 onden 'er in
 ting van een
 den Zee, als
 an Wolf, g
 gen die van
 Wolf, w
 e des Keizers, plant
 end de hij
 een en op
 r Fritten (ve
 ad, plonderende
 mers en Os
 taat waren
 t van hun in

 den op den
 veltijk met
 nijn, u, d
 Der

D I R K de VII.

DIRK de VII.
die hem vo
Ten carlie
ge, hi de
en rinde
leer van hem
ijke der Eoye
Dirk de Zov
er van Holland,
die, en wick be
mand. Forri
rekes tijde,
oud kan geves
ien, al de zio
en van het ge
Gare van de ge
ing van 't H. L.
nie, ten zide
nennigj Koo
ten verlate wa
't in landij b
lijp, eigene b
re verreesen
nennigj
die Forri
verreken
vrij te
die van
die van
gelema
Lanma
Jan W
Toen
vond zij
ang geko
en beie
in waeren

D.R.K. de Z...

... die hem v...

... Ten antien...

... bij de ou...

... ander moe...

... stie van hem...

... de Exer...

D.R.K. de Zev...

... van Holland...

... in wels b...

... stand. Flori...

... edes vinge...

... ood kan gene...

... als de el...

... was het g...

... care van de...

... ag van 't H...

... ché, een al...

... vormalige H...

... men vervulde...

... in loutelij...

... bij, egene...

... voornich...

... menighe...

... die. Flor...

... versonn...

... in tij...

... hede...

... die...

... ge...

... Lau...

... Lau...

... Te...

... vond...

... rug s...

... se be...

... Lau...

Derden, die hem volgden, en buiten die *Pelgrim*, *Robbert* en *Otto*. Ten aanzien van deze, minder verschil, als wel met de voorige, bij de oude Schrijvers plaats hebbende, hebben wij met minder moeite, zijne levensschets kunnen opmaaken. Meerdér van hem begeerende, zie men de Schrijvers genoemd bij *Dirk den Eerste*.

Dirk de Zevenden, en laatste van die naam onder de Graaven van *Holland*, was de zoon van *Floris den Derden* en van *Ada*, uit welk huwelijk nog verwekt was eenen zoon *Willem* genaamd. *Floris de Derden* in het jaar 1190 te *Antiochië* overleeden zijnde, zo werd *Dirk*, die toen zeven-en-twintig jaaren oud kan geweest zijn, terstond als Graaf, in plaats zijns vaders, als de elfde in rang van opvolging, erkend. Gantsch anders was het gesteld in *Vlaanderen*, *Filips van der Elfas*, Graave van dat gewest, was even als *Floris den Derde*, op den togt naar 't *H. Land*, overleeden, en hij geene kinderen nalaa-tende, rees aldaar terstond verschil over de opvolging: *Filips*, toenmaalige Koning van *Frankrijk*, hield staande, dat het aan hem vervallen was; doch *Boudewijn*, Graaf van *Henegouwen*, als in huwelijk hebbende *Margriet*, zuster van den overledenen *Filips*, eigende het zig toe: staande de oneenigheden, die daar-over voorvielen, zocht *Dirk de Zevende* zig te ontslaan van de Leenroerigheid, waaraan hij volgens de gemaakte overeenkomst tusschen *Floris den Derden* en *Filips van der Elfas*, in het jaar 1168 verbonden was, doch Keizer *Hendrik de Zesde*, weigerde daaraan zijn toestemming te geven, vondt hij zig verpligt voor dat gedeelte van *Zeeland*, aan Graaf *Boudewijn* de eed te doen, die zig ook weder uit vreeze voor *Frankrijk*, als Leenman wegens de landen van *Aalst* en *Waas*, de vier *Ambachten*, het *Land omtrent de Schelde*, *Walcheren*, *Zuid- en Noord-Beveland*, *Wolfaartsdijk* en *Borsfelen* verklaarden.

Toen *Dirk den Zevende* het Graaflijk bestier aanvaardde, bevond zijn broeder *Willem* zig nog in *Palestina*, dan, vandaar terug gekomen zijnde, ontstond 'er een hevige twist tusschen deze beide broeders: *Willem* volgden het voorbeeld van *Floris den Zwartén*, en begaf zig naar *Westfriesland*, alwaar hij de

Enkhuizers of Dregterlanders gereed vondt, om hem hulpe te bieden: *Willem* begon ook vandaar de eerste vijandlijkheden. Het allernadeeligst voor *Dirk den Zevenden* was, dat niet alleen zijn broeder, maar ook ter gelijker tijd de Vlamingen hem groote overlast deden, met een inval in *Walcheren*, waardoor hij genoodzaakt was, zijne magt te verdeelen: het eenigste dat hem ten voordeele strekten, was, dat *Aleid van Kleef*, zijne vrouw, een manlijk hart bezat, en daarbij schrandere was; aan haar vertrouwden hij den krijg tegen zijnen broeder en de Westfriezen, en hij zelfs begaf zig naar *Zeeland*, om de Vlamingers te bestrijden.

Vrouw *Alijd* behaalden eene volkomene overwinning, en *Dirk* gelukte het mede de Vlamingen te slaan, en tot de ontruiming van *Zeeland* te noodzaaken. Nog in het zelve jaar van 1195, werd door de bloedvrienden van de beide broeders, te *Haarlem* een verzoening tusschen hen getroffen, waarbij bepaald werd, dat *Willem* uit de *Geervlietsche Tol* jaarlijksch zou trekken, drie honderd ponden, en dat, het geene Graaf *Dirk* in *Oostergouwe* en *Westergouwe* bezat, *Willem* als eene Leengoed zou worden opgedragen. Doch dat hem *Westfriesland* mede als een Leengoed zou zijn afgestaan, zo sommigen gezegd hebben, kan niet waar zijn, wijl bekend is, dat *Dirk* in het jaar 1198, een inval in *Drechterland* deed, en 'er eene deerlijke verwoesting ter straffe van hun voorig gedrag aanregte.

Willem, die zig terstond na het sluiten van het verdrag naar *Friesland*, beoosten de *Zuiderzee* begeeven had, werd aldaar tot Graaf gehuldigd: dan in *Friesland* zelve vond hij eenige tegenstand; *Hendrik de Kraan*, Graave van de *Kuinder*, moest hij overwinnen en verdrijven, dat hem gelukt zijnde, nam de verdrevenen zijn toevlugt tot Graaf *Dirk den Zevenden*. Dat wonder schijnt, doch als men zien zal, dat *Dirk de Zevenden* meer in schijnt, dan in waarheid zig met zijn broeder verzoend had, dan zal dit wonder van zelfs verdwijnen. Van dit ons gezegde ondervond *Willem* maar al te ras de wezenlijkste bewijzen: *Willem* dapper en niet vrij van heerschzucht, bezat echter een oud eerlijk Hollandsch hart, waarin hij zijn broeder overtrof. De liefde tot zijne moeder en broeder, deden hem uit *Friesland*

land herwaarts komen, om hun beide te bezoeken; het laatste werd hem, door zijne moeder *Ada*, die het, 't zij den ontrouwer aart, of wraakzuchtigheid van *Dirk*, of de aanstookingen van *Aleid*, kenbaar was, ontraaden, verzekerende hem, dat zijn broeder hem zou doen vangen.

Willem, deze raad in den wind slaande, begaf zig naar 't *Sticht van Utrecht*, alwaar *Dirk* zig op het Slot *ter Horst* bevond, en waarvan hij zig veel moeite gaf om *Dirk van der Aare* tot de Bischoppelijken zetel te verheffen, zo als hem ook gelukten: wonder moet *Willem* hebben opgezien, *Hendrik de Kraan*, en meer anderen, aldaar te ontmoeten, die hem in het bijzijn van zijn broeder, en waarschijnlijk op deszelfs bevel deed vatten, en in de gevangenis werpen, waaruit hij echter haast middel vondt te ontkomen: *Willem* zig naar *Gelderland* begeevende, werd van Graaf *Otto* gunstig ontvangen, zelfs gaf *Otto* hem zijne dochter *Aleid* ter vrouwe, en toog, het huwelijk voltrokken zijnde, met haar naar *Friesland*. *Otto van Gelder* reeds lang op het Utrechtsch Bisdom misnoegd zijnde, steunde op den bijstand van zijn behuwd zoon *Willem*, en ook deze vond haast gelegenheid, om zijne magt 'er tegen aantewenden, wyl Bischof *Dirk van der Aare*, ondernam eenige geldligting in *Friesland* te doen; *Willem* bemagtigde zig van de persoon des Bischops, in het klooster te *Staveren*; de Boeren, door bijgelovigheid gedreeven, en dit als heiligschennis uitkrijttende, verlostte hem uit zijne gevangenis. *Willem* zig nu aan den haat van den Bischof ziende blootgesteld, en de magt zijner eigene Onderzaaten, die de zijde des Bischops hielden, schroomende wendden zig tot *Otto* zijnen schoonvader, en Graaf *Dirk* zijnen broeder: *Dirk*, die uit hoofden van het huwelijk van *Willem*, hem meer ontzien moest dan te vooren, toonde zig ter zijner hulpe terstond bereid; Graaf *Otto* viel in *Overijsel* en bemagtigde *Deventer*: *Dirk* verwoestte het heele *Nedersticht* en sloeg het beleg voor *Utrecht*: *Dirk van der Aare* zig dus van magtige vijanden omringd ziende, nam zijn toevlugt tot *Hendrik*, Hertog van *Lotharingen*, die het gelukte Graaf *Otto* te overvallen, en gevangen naar *Brabant* te voeren; *Dirk* dit verstaande, deed terstond het beleg opbreken, en begaf zig ter ver-

lofing van *Otto*, naar *Brabant*, floeg het beleg voor 's *Hertogenbosch*, welke Stad hij ook den 7den van de maand September des jaars 1202 bemagtigde: onder de gevangenen die hij daar bekwam, bevonden zig *Willem* en *Henrik*, Heeren van *Kuik*, broeders van den Hertog. Dan zeer spoedig verdoofden deze gelukszon; de Hertog zijne magt versterkt hebbende met *Keulfsche*, *Luiksche*, *Limburgsche* en *Vlaamsche* knegten, viel de terugtrekkende *Hollanders*, met buit belaadend, bij 't Dorp *Heusden*, met een voor hem zo gelukkig gevolg aan, dat de *Hollanders* geflagen, en *Dirk de Zevenden* zelfs gevangen genomen werd; waarop *Holland* en *Gelderland*, ja zelfs het *Sticht*, deerlijk werd afgeloopen en geplonderd. De twee Graaven zig in de magt hunner vijanden bevindende, werden niet ontslagen, dan na het betaalen van zeer groot losgeld, en het toestemmen van een allernadeeligst verdrag, moettende *Dirk* zig voor een *Leenman* van den *Utrechtschen* Bisfchop verklaren, en niet min nadeelige voorwaarde moest hij zijnen overwinnaar toestaan, en gedoogen dat het oudste gedeelte van *Holland*, een leen van *Brabant* werd; na alle deze nadeelige voorwaarden bekrachtigt te hebben, keerde hij naar *Dordrecht* terug, alwaar de geleedene rampen en 't smertelijk gevoel der vernedering, die hij had moeten ondergaan, hem in een zwaare ziekte deden vallen, en binne kort (den 4den November 1203, of zo andere zeggen, den 3den November 1204) een eind van zijn leven maakten. Geene kinderen, dan zijne dochter *Ada*, nalaatende, van wien wij reeds gesproken hebben, in het I. Deel, p. 224' enz.

DIRK, de eerste van dien naam, en de negentiende der *Utrechtsche* Bisfchoppen. Na den dood van *Balduines*, vertoonden zig Graaf *Dirk den Zevenden* en *Otto*, Graaf van *Gelder*, ieder van een meenigte volks verzeld, zig binnen *Utrecht*, veroorzaakende door hunne kuiperijen zo veel verwarring, dat een deel der *Kanonikken*, zig voor den *Domproost Theodorus*, of *Dirk*, broeder van de gemelde *Balduines*, en een ander deel zig voor *Arnoldus van Isemburg*, *Proost* van *Deventer*, stemden, wordende de eerste door *Otto*, en de tweede door Graaf *Dirk*, magtig ondersteund; doch *Keizer Hendrik de Vijfde*, zegt

zegt *Beka*, die daarin van meest alle gevolgd word, heeft zijnen Neef *Dirk*, door den ring en herdersstaf bevestigd.

Op deze wijze, zegt *van Heusden*, is dan het gebruik, daar de Pauzen zo tegen waren, noch eenigzins in stand gebleeven, schoon 'er de Keizer geen volstrekt gebruik van maakten, maar alleen ter tijd toe, dat de Paus het verschil der beide partijen, door zijne uitspraak te *Rome* beslissen zouden.

Het schijnt dat *Innocentius de Derde*, die op dien tijd de Pauselijke waardigheid bekleedde, om den Keizer niets toeteegeeven, eerder den tegenstrever van *Dirk* heeft willen bevestigen; ofschoon *Melis Stoke* duidelijk zegt, dat *Arnoldus van Isenburg*, voor de uitwijzing van 't proces overleeden is.

Het lijd ook geen tegenspraak, of *Arnoldus* is in het jaar 1198, op den 8sten April, te *Rome* overleeden, en aldaar begraaven zijnde, werd *Dirk* in zijnen plaats door Pauslijk bevel aangesteld: dan ook deeze bekleedde die waardigheid niet, want als hij van *Rome* naar *Utrecht* reizende was, zo overleed hij te *Pavie*, en niet te *Padua*, zo als andere zeggen; wordende toen gevolgd door:

DIRK van der Aare, of *Dirk de Tweede* van dien naam onder de Utrechtsche Bischoppen. Zie op 't ART. AARE, (*Dirk van der*) I. Deel, p. 49. euz.

DIRK, Graave van *Kleef*, maakte zig na den moord van Graaf *Floris de Vijfden*, in het jaar 1296, zeer berugt in de bedrijven en geschiedenissen van *Holland*: *Floris*, weet men, had geene erfgenaamen nagelaaten, dan zijnen onmondigen zoon *Jan*, die zig in *Engeland* bevond; de Edelen en Steden waren wel geneegen, hem als Graaf te erkennen, doch zijne onmondigheid, en afwezenheid, noodzaakten dezelve, om na een bekwaame Voogd voor den jongen Graaf uittezien. De Edelen waren daaromtrent zeer verdeeld; zij, die deel aan den aanslag tegen 's Graaven vader gehad hadden, waren verdagt, en hadden voor hun willen verkiezen *Wolferd van Borselen*, die den *Vijnsaard* speelden, en zig hield, als tot hun niet te behooren. Graaf *Dirk van Kleef*, veinsden ook tot de verraders en moordenaars niet

te behooren, en beiden verklaarden zij zig voor Jonker Jan: de andere verklaarden, dat aan niemand, dan aan Jan van Avennes, de Voogdijschap moest worden opgedragen, als zijnde de volle Neef van den vermoorden Graaf: beide, Gui van Avennes, broeder van Jan van Avennes, en Graaf Dirk, waren tot de aanvaarding reeds herwaards gekomen, in de grootste verwarring, en wel toen de Landzaaten bezig waren met de belegering van 't Slot Kronenburg, waarop de Moordenaar Gerrit van Velzen en andere, de vlugt genomen hadden. Graaf Dirk en zijnen broeder Loef van Kleef, matigde zig al het gezag over het beleg aan: Jan van Kuik had, zo men verneemd, hem groote smaak in de Voogdijschap doen krijgen: groote haat kreeg het vertoornde volk tegen hem, zo haast het ontwaar werd, dat Graaf Dirk, na de overgave van het Slot, openlijk zijne veinzerij ontdekten, met de Edelen, en bijzonder Velzen, in zijne bescherming te willen houden, dreigende hun, of al wie het zijn mogt, den dood, zo hun Velzen en anderen niet werden overgeleverd. Daarna matigden zig Graaf Dirk volstrekt het bewind aan, verdeelende het onder zig met Guido van Henegouwen, echter niet zonder tegenzin der Gemeente, die Dirk als een openlijke voorstander en beschermer der Moordenaars aanmerkten: Guido, die slegts de plaats zijns broeders bekleedde, had ook weinig aanzien of gezag; Dirk echter nam zijn verblijf in den Haag, daar men hem beschuldigde van al te groote verteeringe die hij ten laste van het land maakten; en met de komste van Jan van Avennes, en deszelfs erkenning tot Voogd, verviel zijn aangematigd gezag zo sterk, dat hij raadzaamst oordeelden, 'er van af te zien, en het land te ruimen.

Zie M. STOKER in JAN DE EERSTE.

DIRK BAVO, Graave van Bodegraave en Zwammerdam, waarvan wij op het Art. van Dirk den Derden, Graave van Holland, reeds gewag gemaakt, en gezegd hebben, dat hij door gemelde Dirk den Derden, uit zijn Graaffchap gejaagd is geworden, waardoor dan ook de magt van Bisfchop Adelbold, van wien hij een ahangeling was, zeer verzwakt werdt.

DIRK,

DIRK, de twee-en-twintigste Abt van Egmond, en zoon van Gerrit van Egmond, bijgenaamd van Screvel. In het graf-schrift van den Abt Hendrik de Derde, staat, dat die een oom van 's vaders zijde, van dezen Dirk was, dat mooglijk eenig licht zou kunnen geeven, om het *Geslachtregister der Egmonden*, dat zo wel bij Jan van Leyden, Bokkenberg als Goudhoeven. zeer duister is, in order te brengen. In de levensverhaalen der Abten van Egmond, werd hij gepreezen als een zeer goed Kloostervoogd; ten zijnen tijden viel 'er een verschil voor, over eene tiende, wat moeite Dirk aanwendde, hij kon het geschil, gedurende zijn leven, niet beflist krijgen.

Zie *Oudheden van Kennemerland*, p. 511.

DIRK BARENDs, een Amsteldammer van geboorte, en vermaard Kunstschilder; zijne eerste onderwijzing in die kunst, was hij verschuldigd aan zijn vader, die mede een bekwaam Schilder was; zijne vaardigheid in ordonnantien werden zeer gepreezen. De bekendste zijner schilderstukken waren, de afbeeldingen der dolle woede en rasernijen der Wederdoopers, welke met de brand van het Amsteldamsch Stadhuis, door het vuur verteerd zijn geworden.

Zie *COMMELIJN*, fol 868.

DIRK JACOBS, mede te Amsteldam geboren, en ook een vermaard Kunstschilder, in welke kunst zijn vader, Jan Cornelis van Oostzaanen, mede vermaard was: dan, Dirk zegt men, dat zijn vader overtrof. in het treffen van het gelaat, en alle de omtrekken der ledemaaten. In de *Kolveniers Doele* te Amsteldam, ziet men van hem in een der kunststukken, nog de palm van een hand, met uitgestrekte vingeren, waarover zig ieder aanschouwer verwonderd.

Zie *Ibid Ibidem*.

DIRK VAN SYPESTEYN. Zie SYPESTEIN. (*Dirk van*)

DIRK DE SNIJDER, een der beruchte *Naaktloopers*, of zogenaamde *Adamiten*: onder zijn afbeeldzel, door *van Sichem* in het koper gebragt, leest men in 't Hoogduitsch het volgende: „ Na de geboorte onzes Heeren 1535, hebben zig vertoond zeven mannen en vijf vrouwen, en vergaderd in de *Zoutsteeg*, in het huis van *Johan Siberts*, die zelve afweezig was: onder de mannen was deze *Dirk de Snijder*, de eersten en voornaamsten, die door een verkeerden geest gedreeven, ter aarde nederviel, en voor zijne zogenaamde broeders en zusters, feer sterk begon te bidden, zo dat alles wat in de kamer was, begon te zidderen en te beeven; als zijn gebed geëindigd was, zo stond hij wederom op, en gaf voor God zelfs in zijne Majesteit aanschouwd te hebben, ook met Hem gesproken, en in de Hemel en Hel geweest te zijn, en daar ondervonden had, dat den jongsten dag voor handen was. Als hij deze woorden gesproken had, trok hij zijne kleederen uit, en vertoonde zig geheel en al naakt, en gebood ook de anderen zo te doen, zonder dat zij hunne schaamte moesten bedekken, zeggende *de waarheid moest naakt en bloot zijn*; zij zijn gebod volgende, wierpen alle hunne kleederen op het vuur, om te verbranden, dezelve in brand geraakt zijnde, liepen de mannen en vrouwen op straat, trokken de deur toe, en riepen overluit langs de straaten, *wee! wee! wraak! wraak! doet boete! doet boete!* stellende de gantsche Stad van *Amsterdam* in de grootste beroerten. De Burgers dit aanschouwende, dachten niet anders, of de Stad was verraden, en daarop dezelve vergaderd zijnde, werden op den zelve dag, zijnde den 5den Maart, deze *Naaktloopers* gevangen, en de mannen met den zwaarde gedood, en de vrouwen verdrinken, onder het geroep van *looft den Heere en wreekt het bloed uwer knegten, wee! wee!* en met meer andere uitdrukkingen, ondergingen zij hunne straffen.”

Hortensius in zijn *Oproer der Wederdoopers*, zegt'er dit van: „ Op den 23sten Januarij des jaars 1535, hebben de Wederdoopers in *Holland* geraadslaagd, om de Stad *Leyden* bij nacht in brand te steeken, waardoor aldaar groote commotie ontstaan is, welke aanslag, wyl die van *Leyden*, door het schrijven van de Kastelijn van *Woerden*, gewaarschouwd waren, door de Burgers

...heid werd. Kort
... de Wederdoopers
... behan; in de
... van Siewerts,
... om zijn handel;
... te zamen gebo
... der, hem zelve
... heeft kort daar
... kmet van dezelve
... op de eorde vinge
... gebed dede, is ee
... bevaagen gew
... in was, steen te sic
... heerde, heeft no e
... ik heb God in zijn He
... ik heb oververd gew
... vort in de Helle, en
... welke it onthande
... gij zijt de Helle ag
... grond zal gij verin
... Hemelche Vader veen
... he gesagt de Vade
... en Gode aangevome
... Van darna zijn
... voren gaven, j
... in het bedde v
... we zedden en
... had, oppriet,
... die, en wierp
... hebende, be
... k het vrie tij
... was aangevode
... hoortende op
... had, die was
... het vuur met ge
... aangevome die

gers verhoed werd. Korts daarna, te weeten op den 11 den Februarij hebben de Wederdoopers een stoute feldzaame daad binnen *Amsteldam* bestaan; in de *Zoutsteeg* woonde een Laakensnijder, genaamd *Fan Siewerts*, deze was op dien verrijst in *Oostvriesland*, om zijn handel; in dit huis waren zeeven mannen en vijf vrouwen te zaamen gekomen, onder dewelke een genaamd *Dirk de Snijder*, hem zelve uitgeevende voor een Profeet. Deze Profeet heeft korts daarna drie uren in den morgenstond, in een kamer van dezelve huize, in presentie van hun allen, hem plat op de aarde uitgestrekt ter nedergeworpen, en dewijl hij een gebed dede, is een ieder met sodanige schrik ende beweginge bevangen geworden, dat de kamer en alles wat daarop en in was, scheen te schudden en te beeven; hij zijn gebed voleind hebbende, heeft tot een van haar beiden gesproken, en gezegd, *ik heb God in zijn Heerlijkheid gezien, en met hem gesproken, ik heb opgevoerd geweest in den Hemel, en ben vandaar gevoerd in de Helle, en heb alles doorzien, de grooten dag des oordeels is aanstaande, en gij zijt in der eeuwigheid verdoemt, gij zijt de Helle nog niet waardig, maar in den diepsten afgrond zult gij verzinken.* De andere antwoordden daarop, *o Hemelsche Vader weest mij genadig.* Doe heeft de Profeet tot haar gezegd: *de Vader heeft zig uwer ontfermt, en tot kinderen Gods aangenoomen, uwe zonden zijn u vergeeven.*"

„ Kort daarna zijn de voorschreven persoonen weder bij den anderen gekomen, ja sommigen van de vrouwen hebben haar mans uit het bedde verlaaten. De Profeet, nadat hij vier uren tijds met prediken en bidden had doorgebracht, leidde af zijn stormhoed, rappier, harnasch en andere wapenen, als ook zijne kleederen, en wierp alles in het vuur; zig aldus geheel naakt gesteld hebbende, beval hij de zes anderen, zig mede te ontkleeden, het welke zij terstond gedaan hebbende, van de vrouwen werden naargevolgd, hebbende niet een snoer aan zig om het hoofdhaar mede op te binden, want *Dirk de Snijder* geoordeeld had, dat alles wat uit de aarde gesprooten of gemaakt was, in het vuur moest geworpen worden, zeggende: *dat Gode eene aangenaame offer te zijn.*"

„ Als

„ Als nu de kleederen in het vuur begonde te smooken en te stinken, is de vrouw van den huizen, van dit alles onkundig, daardoor ontwaakt, naar boven geloopt, en heeft deze menschen alzo naakt gevonden; aan haar beval de Profeet, dat zij zig terstond mede naakt ontkleeden zou, zo als zij deed, werpende haare kleederen mede op het vuur.”

„ Deze twaalf personen dus van alles ontbloot staande, zonder te weeten wat zij zouden verrigten, werd haar door *Dirk de Snyder* bevoelen, hem al roepende naa te loopen.”

„ Buiten de deur gekomen zijnde, zijn zij met een verschrikkelijk gebaar wel de halve Stad over en weder geloopt, zijnde haar gemeen geroep *wee! wee! de wraake Gods, de wraake God!* zijnde 'er nooit afgrijzelijker gebrul gehoord, of gehoord kunnen worden, waarop de Burgers terstond in de wapenengekomen zijn, en de markt hebben ingenomen, en daarna hebben zij deze Naaktloopers gevangen genomen, behalven ééne vrouw die men niet wist waar ze beland was, doe zij nu op het Stadhuis gebragt waren, toonde zij niet de minste schaamte, en wilde niet gedekt zijn, zeggende *de waarheid moest naakt zijn*. Inmiddels ontdekte de buuren, de brand in het huis, daar zij zig ontkleed hadde, en waren genoodzaakt de deur met geweld te openen, om de brand te bluschen. Op den 25sten Februarij werden de zeven mannen, en daar onder *Dirk de Snijder*, onder het geroep van *looft God*, enz. met den zwaarden gerecht, welke straffe echter geen de minste uitwerking had, om die verdoolde van hunne dwaaling terug te brengen.

Zie HORTENSIVS *Oproer der Wederdoopers*, in folio fol. 20, in 8° bl. 104—110, en niet zo bij WAGENAAR's *Vaderl. Historie*, V. Deel, p. 83 en 91, verkeerdelijk is aangewezen; daar staat p. m. 309 en 310. beslaande het geheele boekje van *Hortensius* in fol. maar 26 folioos, en in 8° 168 bladzijden.

ABRAHAM DIJKS

[Faint, illegible text, possibly a biographical note or inscription, located below the portrait.]

ten en te
nikundig,
eze me-
t, dat zi
eet, we-
ande, zo
door Dit
"verfchis-
pen, zie
de wraat
f genoot
ten geko-
hebben
vrouw
r Stad-
ote, en
kt zijn.
laar zij
geweld
bruarij
, on-
echt,
e ver-
l. 20,
derl,
s aan-
e het
ioos,

ABRAHAM DIRKSZ.

*Aldus stak Didrikszoon, Godvruchtige Abraham,
De heiltrompet, en noodde elkeen van Sions muuren,*

*Om onder de banier van 't weerelooze Iam
Te stryden om de kroon, die eindelooz zal dueren.*

Mr. Sprencker

ABRAHAM DIRCKSSEN DIENAER DES GODDELICKEN WOORD
In Christi gemeente tot Amsterdam.

*Hier fiet ghy 't beeld des Mans, die, acht-en-twintich-Jaren
Voor Christi kudde, door zyn doen, en 't klaer verklaren
Van Gods-beschreven-woord, sorgvuldig heeft gewaect
Nu rust hy, en, voor 't Aartsch, hy Heemelsch soetheyt smaakt*

P. de la Burgh Excudit.

C. De Pas del:

D. de la B.

ABRAHAM (Abraham)

ABRAHAM (Abraham) e
 tid een zeer geacht L
 de tijd van zijn gebo
 en dat hij te Dordrec
 was vijf-en-twintig
 jaren en twintig ja
 enige kleine ge
 De Scrupy Historie

Dix Joosten,
 een Adrian Menti
 sy beiden de broche
 van te verroegen, e
 de beelden uit de he
 vreging, dat zij de
 van hants wegen beza
 dat hij kon niet eens
 dat op hante hant,
 heologisch des vils
 geman.

De Van Nier

Duanoon, (C

Amsterdam, en
 was als een man
 , waarvan hij i
 de viken gât
 hand over
 den, om d
 dat over na
 over na we
 bij de. Non
 vjand heep
 zeiven v. u
 hun te em
 te corwijken
 bij een kwer

DIRKSZ., (*Abraham*) andere noemen hem *Beerens*, was in zijn tijd een zeer geacht Leeraar onder de Vlaamsche Mennoniten: de tijd van zijn geboorte en dood is onzeker; dan dit weet men, dat hij te *Dordrecht* zeer schielijk overleed in den ouderdom van vijf-en-twintig jaaren, hebbende toen reeds te *Amsterdam* twee-en-twintig jaaren zijnen dienst waargenomen. Van hem zijn eenige kleine geschriften nagebleeven.

Zie SCHIJN *Historie der Mennoniten*, III. Deel, p. 167.

DIRK JOOSTEN, maakten zig in het jaar 1566, nevens eenen *Adriaan Menning*, in 's *Gravenhaage* zeer berugt, wijl zij beiden de stoutheid hadden, zig in de vergadering der Staaten te vervoegen, en van den President *Suis* te vorderen, dat de beelden uit de kerke moesten worden weggenomen, met bijvoeging, dat zij de Timmerlieden zouden bezorgen, mids die van Stads wegen betaald werden. De President was zo verbaast, dat hij hun niet eens hunne kommissie afvroeg, maar zij, slaanden op hunne borst, zeiden, die daar in te hebben. De omstandigheid des tijds was oorzaak, dat hun verzoek werd toegestaan.

Zie *Bor Nederl. Historie*, II. Boek, pag. 62. (89)

DIRKSZON, (*Cornelis*) in het jaar 1572 Burgemeester te *Monnikendam*, en tevens Admiraal van *Noordholland*, stond bekend als een man van groote kloekmoedigheid en ondervinding, waarvan hij in de maand *October* des gemelden jaars doorstaande blijken gaf: de vloot der *Noordhollanders*, den derden van die maand over *Pampus* geraakt zijnde, zetten hij het voorbij *Marken*, om den vijandelijken Vloot, die eerst twee dagen daarna 'er over raakten, in het *Diep* optewachten: op dien dag werd van wederzijde een hevig schutgevecht gehouden, blijvende de *Noordhollanders* buiten staat, meer dan twee der vijandelijke schepen aanteklampen, schoon *Dirkszoon* op den zelfden dag, al wat de kunst vermogt, te werk stelden, om hun te enteren, dat *Bosfu*, als van betere schepen voorzien, wist te ontwijken; *Dirkszoon* begaf zig zo na bij de vijanden, dat hij een kwetzuur in de rechter arm bekwam, echter verrichtten hij

hij zo veel, dat de Spanjaarden, twee dagen daarna het beleg van *Alkmaar* moesten opbreken. De vlooten echter in elkanders gezigt blijvende, besloot de Admiraal *Cornelis Dirkszoon*, den 11den met een zuidoosten wind, den vijand aantevallen; *Sonoij* raadden hem dit nog eenige dagen uitstellen, dan hij te vol ijver zijnde, wierp den brief, op dat den inhoud onbekend zou blijven, in 't vuur, beval de ankers te ligten, en zetten het met een voordewind op *Bosfu* aan; met den middag kwamen de vlooten onder elkanders geschut, en van toen begon de slag, waarvan wij op 't Art. *Bossu*, II. Deel, bl. 880. verslag gedaan hebben, en daar gemeld hoe *Bosfu* gevangen naar *Hoorn* gevoerd werd.

Zie verder *BOR, BRANDT en CENTEN, Historie van Enkhuizen.*

DIRKSZ, (Arij) een der stoutste en onverzaagste Enkhuizeners, die zig in 't jaar 1572 deed kennen, met 's Prinses zaak manlijk voortestaan, en zig tegen de Soldaaten verzetten, wegens het uitbrengen van een oorlogsboot, zeggende, *schiet gij op een Burger, ik zal u een opsteeker door de ribben jaagen*, door welke stoute taal, de Burgemeesters zo wel als de Soldaaten, de Watergeuzen hun gang lieten gaan.

Zie, *BRANDT en CENTEN Historie van Enkhuizen*, p. 155.

DIRKSHORN, een Buurt in *Noordholland*, in, of aan de Heerlijkheid *Heeren*, of *Haringkarspel*, tusschen het *Woudmeer* en *Valkoog*. Aldaar werd in het jaar 1659 een kerk gebouwd, die naderhand met een orgel voorzien is; wordende bediend door den Predikant van *Haringkarspel*, welke onder de klasfis van *Alkmaar* behoord.

DIRK-METSGELAND. Zie, op het Art. *CHARLOIS*, IX. Deel, bl. 264.

LANDT, eene Heerlijk-
 een der agt Dorpen van de
 aarscheel van Holland, die
 land behoort gelegen: deze
 aarscheel *Floris de Vijfde*, ge-
 der van *Vorn*; vervolgens
 Heiligen vrend, *Jaan van Re-*
 in *Heerik* en *Klaas van Ren-*
 kampen, door een openbare
 de *Priort* en het *Konvent* der
 voren en konne medelieden,
 een teede deel *Ungorste*,
 in de *Lande van Vorn*, *Joh-*
 wert, *Brandt*, *net al zij-*
 gelegen was, of vanaals *Jegg-*
 der: en in bevelve handchrift
 een, *net de Kerkingers van Z-*
 net in de *Landstegen* en *Gors-*
Konventen, bij *afsloting* of
 al *Johs* later *febedel*, als
Ligend van Dordrecht, *Grij-*
van. Bij *Dirksz* lag nog e-
 net te *Landstegen* van
 vengende boopen, in de
 van. Ook was datrom-
 van een behoortijke plaats
 landt werd in het jaar
 land, een vermogend bu-
 voren in het geslacht v
Konvent de *Hervorm-*
 ken *net* *St. Cathari-*
 stroom van de *verman-*
 den *land* in den bloede be-
 wijd wate de *Vikarij*,
 zen, *swaakamp* lands;
 vwezenheit in *lijp* *sch-*
 net eene reeks varen
 III. DEEL.

DIRKSLANDT, eene Heerlijkheid, en volgens *van der Houve*, een der agt Dorpen van het Eiland *Overflakke*, in het Zuidwesterdeel van *Holland*, digt aan de *Noordzee*, tegen over het Eiland *Schouwe* gelegen: deze Heerlijkheid is in het jaar 1275 door Graaf *Floris de Vijfde*, gegeven of verkocht, aan Heer *Albert van Voorn*; vervolgens hebben in den jaare 1413, op Allerheiligen avond, *Jan van Renesse van Everinge*, Ridder, *Jan*, *Hendrik* en *Klaas van Renesse van der Burg*, broeders en knaapen, door een openbaare Acte bekend gemaakt, dat zij aan de Prior en het Konvent der Reguliere Kanonniken, van *Rugen* en hunne medestanders, verkocht hebben, de regte helft van een zesde deel *Uitgorsfe*, geheeten *Dirkslandt*, geleegen in de *Lande van Voorn*, *buitendijks*, met *Duiyenwaert*, *Grijs-oort*, *Breemscat*, met al zijn toebehooren, zo als het toen geleegen was, of namaals leggen mogt, boven water en beneden: en in hetzelfde handschrift staat ook, dat *Jan van Beijeren*, met de *Karthusers van Zeelhem*, bij *Diest*, die ookeen deel in die *Landerijen* en *Gorsfen* hadden met de bovengemelde Kanonniken, bij *wisfeling* of *verkoop* eens geworden is, van al sulke halve seshendeel, als si hadden zo ter *Gorshure* en *Legschal van Dirkslandt*, *Grijs-oort*, *Duvenwaert* en *Breemscat*. Bij *Dirkslandt* lag nog een *Uitgorsfe*, *Harkinge* genaamd, het welke de *Karthusers van Zeelhem*, buiten *Diest*, en de bovengemelde koopers, in den jaare 1484 hebben gegeven te bedijken. Ook was daaromtrent geleegen *Nieuw Harkinge*, waarvan ter behoorlijke plaats zal moeten gesproken worden. *Dirkslandt* werd in het jaar 1635 den eigendom van *N van Berlandt*, een vermogend Burger te *Goes*, en naderhand is het overgegaan in het geslachte van de *Graaven van Rupelmonde*. Aldaar was voor de *Hervorming* eene *Parochie kerk*, in dewelke aan het *Altaar St. Catharina* en *Barbera*, eene *Vikarij* gesticht was, waar toe niemand mogt genoemd worden, dan, die den slichter in den bloede bestond, en werkelijk tot *Priester* gewijd was; aan die *Vikarij*, waren door den slichter toegewezen, twaalf morgen lands; en de bezitter daarvan, genoot bij afwezenheid tien *Rhijsche guldens*; staande de begeevening daar van eene reeks van jaaren aan de *Graaven van Holland*: dan na

de Hervorming, werd 'er de kerk bediend door een Gereformerd Predikant, die onder de klasfis van *Voorn* en *Putten* behoord. Volgens de Quohieren der Verpondingen van 1732, bestaat *Dirkslandt* 2950 gemeeten en 214 roeden, met 225 huizen, 3 meestoven en één koornmoolen. Het Dorp van dezen naam vindt men ten Zuidoosten van den Polders, bijna een uur gaansch van *Sommelsdijk*, en op gelijken afstand ten Westen van *Melis-zand*, en ten Zuiden van *Harkinge*, of *Herkinge*, zijnde met verscheide ruime straten zindelijk bebouwd. Ook is 'er eene Haven, die van 't Zuiden naar het Noorden, ter lengte van omtrent 1100 roeden, door het Land in 't Haringvliet loopt. Buiten den Ambachtsheer wordt *Dirkslandt* bestuurd door een Baljuw of Schout crimineel en zeven Mannen, die eenige misdaden beregten; dan, voor crimineele misdaden, spannen Baljuw en Leenmannen de vierschaar; en de civile zaken worden 'er beregt door den Schout en zeven Schepenen. De Polderzaken worden beheerd door Dijkgraaf en drie gezworene. De ampten van Baljuw, Schout en Dijkgraaf, worden door den zelfden persoon bekleed, zijnde die één Secretaris toegevoegd.

Zie VAN DER HOUVE *Handvest Chronijk*, II. Deel. S. VAN LEEUWEN *Bat. ill.*, fol. 147. *Oudheeden van Zuidholland*, p. 36. *Staat der Nederlanden*, VII. Deel, p. 137. enz.

DIRUTIUS, (*Remegius*) eerste Bisfchop van *Leeuwaarden*, als de Hoofdstad van *Friesland*, werd in het Dorp *Valkeringehove*, onder het gebied der Stad *Kasfel*, in *Walsch Vlaanderen*, geboren: na voleindiging zijner studiën, werd hij Leeraar of Doctör in de beide rechten, vervolgens Raadsheer in den hoogen Raad van *Mechelen*, Requestmeester en Proost der Collegiaale kerk te *Brugge*, en daarna tot de gezegde waardigheid verheeven. *Sanderus* zegt, dat hij te *Leuven*, een kweekfchool na zijnen naam genoemd, heeft opgerigt. Als nieuw verkoorene Bisfchop van *Leeuwaarden*, heeft hij 't Provintiaal Sijnode te *Utrecht* 1565 bijgewoond, doch den Bisfchoppelijken zetel in *Friesland* nooit beklommen, doordien, zo wel de Staaten van *Fries-*

land, als de gancche G
ge de aanfellinge der n
wichtigheid hem dan niet
van Petrus Curtius
Vindaren: hij beleefde
in den October in den
hien.

Zie *Oudheden van Fr*

DITFORT, (*Reinegius*)
ten op het Histo te Rijk
Borzelaar, Heere ve
Berg, zeed van Wza
manigen, en *Ditfort*
Augustus overhalen, e
fchou, betrefte overnege
van den Berg; geen ge
te verfochteligen; dan
Oudheden, bevel toe
van de, volgens een fe
ten, gelovensheid fch
ftandige hem niet bij
gevoensheid wel be
vopen krijgsmans geb
in Ditsfort, in d
vrijgemaad gevonn
vrijhede, den
ten van.

Memorie de P
n. I. Deel,

DITFORT, wa
de gemene Tonge
bevestigte w, en
161, zijn veft bij
vrijm, het ugw

Friesland, als de gantsche Geestelijkheid aldaar, zig met kracht tegen de aanstelling der nieuwe Bisschoppen verzetten. Deze waardigheid hem dan niet te beurt vallende, werd hij, na den dood van *Petrus Curtius*, eerste Bisschop van *Brugge*, in *Vlaanderen*: hij beleefde eenen hoogen ouderdom, en stierf den 1sten October in den jaars 1617, nalaatende eenige geschriften.

Zie *Oudheden van Friesland*, I. Deel, p. 289.

DITFORT, (*Reinart van*) was in het jaar 1621, Bevelhebber op het *Huis te Reide*, behoorende aan *Floris*, Vrijheer van *Boetzelaar*, Heere te *Odenkerken*. Graaf *Hendrik van den Bergh*, zond van *Wezel* eenige Ruitery, om hetzelfde te bemagtigen, en *Ditfort* liet zig op den 30sten van de maand Augustus overhaalen, om zonder afwachting van één eenige schoot, hetzelfde overtegeven, zelfs had het volk van den Graaf van den *Bergh*, geen geschut bij zig. *Ditfort* trachtte zig te verontschuldigen, dat men hem uit naam van den Heer van *Odenkerken*, bevel tot de overgave, gebragt had, en dat hij aan die, volgens een schriftelijke order der Algemeene Staaten, gehoorzaamheid schuldig was. Maar deze order verontschuldigde hem niet bij Prins *Maurits*, die begreep, dat die gehoorzaamheid wel betrekking had tot het burgerlijke, maar tot geen krijgsmans gehoorzaamheid. *Ditfort* werdt, in het leger bij *Doornik*, in de *Over-Betuwe*, te regt geseld, en door den kriegsraad gevonnisd om onthalt te worden, zo als dan ook geschiedde, den 14den van de maand September des gemelden jaars.

Zie *Memoire de Fredrik Hendrik*, p. 2, 3 en 4. AITZEMA, I. Deel, bl. 49 en 50.

DISPARGUM, was den naam van eene sterkte, gelegen op de grenzen van *Tongeren*, die door de Overrijnsche Franken bemagtigd was, en waarop men wil dat *Klodio*, in het jaar 432, zijn verblijf hield: ook meent men, dat het oude *Dispargum*, het tegenwoordig *Diest* in *Brabant* is; anderen hou-

den 'er *Duitsberg* voor, dat ook uit veele omftandigheden meer met de waarheid overeenkomt.

Zie *Vaderl. Historie*, I. Deel, p. 282. *Oudheden van Deventer*, p. 436, enz.

DIVÆUS, (*Petrus*) geboortig van *Leuven*, was een der beroemfte Historiefchrijvers van *Brabant*, hebbende nagelaaten, *de Antiquitatibus Gallia Belgica*, *de Antiquitatibus ejusdem, qualis sub Francis*: en onder zijn ongedrukte fchriften, *de Antiquitatibus Brabantia*, & *Rerum Brabanticarum*, Lib. XIX. *Rerum Lovaniensium Commentariis*, Lib. IV. Volgens *Val. Andreas*, ftierf hij te *Mechelen*, in 't jaar 1581.

DIVERSWOLDT, of ook wel *Duurswolde*, één der aanzienlijkfte tien Dorpen van de Friefche Grietenij *Opfterland*, eertijds behoorende onder *Ooftergo*, en daarna gefchikt onder *Zevenwolde*: hetzelve ligt bewesten *Bakkeveen*, een half uur van het *Koningsdiep*.

Toen de Staaten van *Friesland*, het, om *Spanje* afbreuk te doen, nodig oordeelden, om drie fchansfen optewerpen, werd een van die aangelegd op den doorogt tufchen *Stellingwerf Oosteinde*, tufchen *Dieverswolde* en *Dombroek*, en tufchen *Bombberg* en *Breidberg*: voor de Hervorming was aldaar een kerk aan *St. Jan* toegewijd. De thans daar zijnde Gereformeerden, worden door een Predikant bediend, die onder de klasfis van *Zevenwolde* behoord.

DIX, (*Arnold*) was een der Amfteldamfche Kooplieden, welke met en benevens de Heeren *Nicolaas* en *Hendrik van Hoorn*, en *Pieter Schuurmans*, eigenaars van de *Kolonie van de Berbice* werd. Deze Volkplanting of Kolonie, was in het jaar 1703, door de Westindifche Maatschappije, onder welker Oetroy zij mede begreepen was, ten onfterflijken erfeen opgedragen, aan *Abraham van der Peere*, Schepen en Raad der Stad *Vliffingen*, wiens voorouderen dezelve vijf- en-zeventig jaaren te vooren hadden aangelegd. De fomme waarvoor de *Berbice* in het jaar 1712 gebrandschat was, was nog maar gedeeltelijk in de volkplau-

planting betaald, en aldaar had men aan de Franschen een Wisselbrief gegeven van omtrent honderd twee- en tagtig duizend guldens, ten laste van *Joan en Cornelis van der Peere*, Raaden en Oud Burgemeesters van *Vlissingen*, en voor een aanzienlijk deel Eigenaars der Volkplantinge: maar dezen weigerden zig te verbinden, voor de voldoening der Wisselbrief. De Fransche Gevolmagtigden te *Utrecht*, en de Markgraaf de *Chateauneuf*, in den *Haage*, hielden sterk aan, dat de Staaten de bovengemelde Heeren, tot de betaaling zouden noodzaaken, waartoe echter geen middel was, indien zij goedvonden het aandeel dat zij in de Volkplantinge hadden, aan de Franschen overtelaaten, zo als zij deden. De Staaten niet gaarne ziende, dat de Franschen zig zo nabij *Surinamen* vast zetten, hielden de zaak slepende: het liep aan tot in het jaar 1713, eer de Franschen met de hier bovengenoemde Amstedamsche Kooplieden, ter betaaling van de Wisselbrief overeenkwamen, om met betaaling van honderd en agt duizend guldens, den eigendom der Volkplantingen aftestaan. De Franschen, na den ontfangst van genoemde geldsomme, de *Berbice* ontruimd hebbende, zo volgden de overdracht door de erfgenaame van den Heere *Abraham van der Peere*. De vier gemelde Heeren, stonden eenige jaaren daarna hun eigendom in de Volkplanting, weder aan de Maatschappij en deelnoten af, voor de somme van *agtmal honderd duizend guldens*.

Zie *Notulen van Zeeland*, van 4, 20 en 24 Sept. 1714.

Groot Plakaatboek, V. Deel, p. 1551 en 1553.

DOBBESSE, (*Cornelis*) een Amstedammer, eerst Pastoor te *Zoeterwoude*, en naderhand in zijne geboortestad, alwaar hij overleed den 31sten Januarij 1679.

Zie *Oudheden van Utrecht*, II. Deel, p. 476.

DOBBIUS, (*Johannes*) geboren in 's *Hage*, Doctor in de Godgeleerdheid, en Pastoor te *Leiden*, en na afstand daarvan, te *Zwolle*, dien dienst ook verlaatende, werd hij te *Débberren*, in *Westphaalen*, Monnik, en op het laatst zijns levens, Prior der Karthuifers te *Kalker*.

Zie *Oudheden van Rhijnland*, p. 265.